

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav sociálních studií

Vliv rozvodu rodičů na děti předškolního věku

Bakalářská práce

Autor: Michaela Štěpánková
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika se zaměřením na výchovnou práci
v etopedických zařízeních
Vedoucí práce: PhDr. Jindra Vondroušová, Ph.D.
Oponent práce: Mgr. Leona Stašová, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor: Michaela Štěpánková
Studium: P18K0311
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika se zaměřením na výchovnou práci v etopedických zařízeních

Název bakalářské práce: **Vliv rozvodu rodičů na děti předškolního věku**

Název bakalářské práce Influence of parents divorce on children in preschool age
AJ:

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Teoretická část závěrečné práce je věnována rozvodu, jeho příčinám a průběhu. Další kapitoly zahrnují dopad na psychiku dítěte a jeho projevy v chování, případně reakce na nového partnera rodičů. Cílem závěrečné práce je zjistit, jaký dopad má odloučení rodičů na psychický a sociální vývoj dítěte, což je zkoumáno metodou dotazníku, rozhovorů a pozorování dětí a jejich rozvedených či rozvádějících se rodičů. Tento výzkum je završen doporučeními pro práci s dětmi rozvedených rodičů v předškolních zařízeních.

ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Dítě v rodičovském konfliktu: jak zůstat dobrým rodičem i po rozchodu*. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-342-1.

MATOUŠEK, Oldřich. *Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0968-3.

FRANCOVÁ, Marie a Jana DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Právo prakticky. ISBN 978-80-7598-120-2.

FORD, Melanie, Annie FORD, Steven FORD a Jann BLACKSTONE-FORD. *Jak přežít, když se rodiče rozvádějí*. Přeložil Petra DIESTLEROVÁ. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1108-2.

NOVÁK, Tomáš. *Péče o dítě po rozvodu a její úskalí*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4110-9.

Garantující pracoviště: Katedra sociální pedagogiky,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Jindra Vondroušová, Ph.D.

Oponent: Mgr. Leona Stašová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 6.11.2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou závěrečnou práci Vliv rozvodu rodičů na děti předškolního věku vypracovala pod vedením vedoucí bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu. Tímto děkuji paní doktorce Jindře Vondroušové za velmi cenné připomínky, které mi pomáhaly po celou dobu psaní bakalářské práce.

V Hradci Králové dne 9. 4. 2021

Anotace

ŠTĚPÁNKOVÁ, Michaela. *Vliv rozvodu rodičů na děti předškolního věku*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2020. Počet stran 111. Bakalářská závěrečná práce.

Kapitoly teoretické části se zabývají samotnou definicí manželství a dále jejími příčinami pro vstup do manželství. Na druhé straně se práce zabývá důvody zániku manželství a s tím spojený dopad na psychiku dítěte. Považuji za důležité se věnovat, vzhledem k názvu a cíli mé bakalářské práce, projevům či reakcím v chování jedince, které jsou nedílnou součástí této situace. Následující kapitoly se věnují svěřením dítěte do výchovy po rozvodu a jeho reakcím na nového partnera rodiče. Cílem práce je s oporou o analýzu odborné literatury zjistit, zda má odloučení rodičů vliv na psychický vývoj dítěte. Zkoumaným vzorkem jsou jedinci, kterým se rodiče rozvedli v jejich předškolním věku. Záměrně se výzkumné šetření bude zabývat dospělými jedinci, jelikož se domnívám, že o vlivu rozvodu rodičů na jejich psychiku, lze konstatovat až po uplynutím pár let po rozvodu, kdy to jedinec sám na sobě může určitým způsobem zpozorovat. Druhým zkoumaným vzorkem jsou také rodiče, jelikož sledávám jistou potřebu se zabývat i pohledem rodičů ve vztahu k dětem během rozvodového období. Pomocí dotazníkového šetření a rozhovoru s PhDr. Ilonou Špaňhelovou jsou jejich pohledy následně zanalyzovány a statisticky zpracovány.

Klíčová slova: rozvod rodičů, děti v předškolním věku, psychika dítěte, reakce dětí, vliv rozvodu, stresová situace

Annotation

ŠTĚPÁNKOVÁ, Michaela. *Influence of parents divorce on children in preschool age*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2020. Number of pages 111. Bachelor Thesis.

The chapters of the theoretical part deal with the very definition of marriage and its causes for marriage. On the other hand, the paper deals with the reasons for the dissolution of marriage and the associated impact on a child's psyche. I consider important to pay attention, given the title and goal of my bachelor's thesis, to manifestations or reactions in behavior of an individual, which are an integral part of this situation. The following chapters are devoted to entrusting a child to upbringing after divorce and his or her reactions to a new parent's partner. The aim of the paper is to find out, based on the analysis of professional literature, whether the separation of parents has an effect on the psychological development of a child. The examined sample are individuals whose parents divorced at their preschool age. As I believe that the influence of divorced parents on people's psyche can be identified only a few years after a divorce, when an individual can recognize them in a certain way on their own, the following research survey deliberately deals with adults. The second examined sample are parents, as I find a certain need to deal with the parents' view in relation to children during the divorce period. With the help of a questionnaire survey and an interview with PhDr. Ilona Špaňhelová, their views are then analyzed and statistically processed.

Keywords: divorce of parents, preschool children, child's psyche, children's reactions, influence of divorce, stressful situation

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum: 9. 4. 2021

Podpis studenta:

Obsah

Úvod.....	9
1 Manželství	11
1.1 Příčiny vzniku manželství	13
1.2 Zánik manželství	20
1.3 Příčiny rozvodu manželství	25
2 Dítě a rozvod	33
2.1 Výchova v rozporu	34
2.2 Reakce dítěte na rozvod rodičů	35
2.3 Rozdílné reakce na rozvod rodičů v různém věkovém období	40
2.4 Způsoby svěřeni dítěte do výchovy po rozvodu	47
2.5 Dítě a nový partner rodiče.....	52
3 Výzkumné šetření s respondenty, kterým se rodiče rozvedli v jejich předškolním věku.....	55
3.1 Výzkumný cíl	55
3.2 Popis výzkumného šetření.....	55
3.3 Použitá metoda	56
3.4 Popis výzkumného souboru	56
3.5 Vyhodnocení dotazníkového šetření jedinců, kterým se rodiče rozvedli v jejich předškolním věku.....	56
4 Výzkumné šetření s rodiči, kteří se rozvedli	77
4.1 Výzkumný cíl	77
4.2 Popis výzkumného šetření.....	77
4.3 Použitá metoda	77
4.4 Vyhodnocení dotazníkového šetření určený rozvedeným rodičům	78
Závěr	92

Seznam použité literatury	94
Seznam online zdrojů.....	96
Příloha 1: Rozhovor s paní doktorkou Ilonou Špaňhelovou.....	98
Příloha 2: Čistý formulář dotazníku.....	100
Příloha 3: Čistý formulář dotazníku.....	105
Seznam grafů	110

Úvod

„Společnost předpokládá, že rozvod má pro děti strašné důsledky, ale lze zpochybnit obvyklý předpoklad, že takové důsledky jsou nevyhnutelné. Dobrý výsledek závisí do značné míry na kvalitě rodičovského vztahu po rozvodu.“¹

Lze konstatovat, že pro dítě jakéhokoliv věku je rozvod psychická zátěž, avšak z mého pohledu je právě předškolní věk velmi kritickým, jelikož dítě si v tomto věku nedokáže logicky vysvětlit, co se vlastně stalo. Převládá magické myšlení, kdy si jedinec může leccos vyložit pomocí vlastního uvážení. Proto by měli být rodiče dítěti co nejvíce nablízku v průběhu celého rozvodového období a poskytnout mu všechny odpovědi na jeho potřebné otázky. Avšak i pro rodiče je tato situace ve většině případů nová, tudíž není pochyb o jejich možné uzavřenosti se do sebe a strávením mnoho času nad hledáním určitých řešení, jak vše nejlépe zvládnout. Zároveň je tato situace velmi bolestná, rozvod je druhou nejbolestnější zátěží hned po smrti blízkého člověka. Co má tedy hlavní podíl na vlivu rozvodu rodičů ve vztahu k dětem? Záleží spíše na vztahu mezi členy rodiny po dobu rozvodu, či na samotné skutečnosti, která rozvod představuje? To je důvodem, proč mě výše zmíněná citace od Heather Smith a zároveň mé vlastní prožitky z dětství inspirovaly pro zvolení tohoto tématu mé bakalářské práce.

První kapitoly teoretické části popisují důvody vzniku manželství, a jelikož se má práce zabývá zejména rozvodem a jeho vlivu na děti, navazující kapitoly se zabírají příčinami zániku manželství a s tím spojené reakce dětí na tuto problematiku. Zároveň lze v práci vyhledat doporučení, jaký by rodiče měli zaujmout postoj k určitému chování dětí, které je pouhou reakcí na jejich záležitost. Na začátku jsem avizovala, že rozvod je zátěží pro dítě jakéhokoliv věku, a proto jsem se rozhodla stručněji popsat, jak to vnímají děti v různém věkovém období. V návaznosti na sled událostí v oblasti rozvodového období se nabízí další téma, kterým je stanovená péče o dítě po rozvodu a jeho reakce na nového partnera rodiče. Zároveň se zaměřuji i na vztah mezi rodičem a dítětem, který spolu mají před rozvodem, ale také během rozvodového řízení, jelikož na to odkazují ve výše zmíněné otázce, kterou bych si ráda zodpověděla. Touto záležitostí se zabírám mimo jiné v praktické části.

Cílem této práce je tedy zjistit, zda má vliv rozvod rodičů na děti v předškolním věku.

---

¹ SMITH, Heather. *Děti a rozvod*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2, str. 25

Na zjištění této otázky budu využívat dotazníkové šetření, které bude rozdáno jedincům, kterým se rodiče rozvedli v jejich předškolním věku. Cíleně se zaměřuji na již dospělou populaci, jelikož se ptám na vliv rozvodu rodičů na dítě, který je zaznamenám až v průběhu let po dané zátěžové situaci. V návaznosti na získané informace dále nabízím doporučení pro práci s dětmi rozvedených rodičů v předškolních zařízeních.

Druhé výzkumné šetření budu provádět také za pomoci dotazníků, ve kterém budou hlavními respondenty rodiče, kteří se rozvedli. U obou výzkumů si kladu za cíl mít nejméně 100 dotazovaných jedinců.

1 Manželství

Nový občanský zákoník zdůrazňuje, jako jeden z hlavních účelů manželství, vzájemnou podporu a pomoc, která je vymezena a doplněna v § 655. Dále jsou manželé povinni spolu žít, mít k sobě úctu, být si věrni, vzájemně se respektovat, vytvářet optimální rodinné klima, udržovat rodinu pohromadě a společně se starat o potomstvo. Rodinné právo, včetně právní problematiky manželství, upravuje pouze zákon č.89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „*nový občanský zákoník*“).²

Před současnou formou manželství byl sňatek spojován s ekonomickým svazkem. Pro chudinu představovalo manželství způsob organizace zemědělské práce, a proto si nemůžeme v tomto případě představit manželství založené pouze na vzájemné citové vazbě bez účelu zisku. Až počátkem konce moderní doby lze hovořit o manželství, do kterého muž i žena vstupovali kvůli touze společného soužití, jež jim otvírala perspektivu dlouhodobé cesty životem, kterou budou navždy kráčet spolu. Manželství bylo předzvěstí budoucnosti, které vyzdvihuje tento vztah nad ostatními sociálními vztahy.³

Manželství bylo prohlášeno za civilní občanskou smlouvu mezi 16. a 24. srpnem 1790, kdy se hovořilo o muži, který nadále zůstává hlavou rodiny, avšak stát se vzdává možnosti zasahovat do vnitřních záležitostí, které se odehrávají v manželství. Ženám se dostává pozornosti vůči rovnoprávnosti. Hlavním výnosem této smlouvy ze dne 20. září, téhož roku, můžeme vyzdvihnout zrušení manželství rozvodem z důvodů zákonem vyjmenovaných, především se k tomu přidává špatné jednání jednoho z partnerů, opuštění domácnosti a souhlas od obou partnerů, kteří chtějí ukončit manželství pro rozdílnost povah. Bohužel tato smlouva, ve které se velmi uvolnila pravidla, neměla ve stále polofeudální Evropě moc šancí na její rozšíření, a tak po revolucích jsme se mohli setkávat s větší či menší mírou omezenosti této manželské smlouvy.⁴

Pokud přeskočíme pár století, tak zjistíme, že za posledních padesát let se dramaticky změnilo společenské postavení žen v manželství, vyšší nároky na citové uspokojení a v neposlední řadě nestabilita uplatnění na trhu práce. Ženy už nejsou v manželství

---

² NOVOTNÝ, Petr, Jitka IVIČIČOVÁ, Ivana SYRŮČKOVÁ a Pavlína VONDRÁČKOVÁ. *Nový občanský zákoník*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-271-0431-4, str.13-14

³ MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Ilustroval Vladimír JIRÁNEK. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-58-X, str. 243 - 244

⁴ MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Ilustroval Vladimír JIRÁNEK. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-58-X, str. 207

podřízené mužům, jak tomu bylo dříve a není pouze v jejich zájmu celková starost o dům a děti. O spojení rodiny s širším světem měl za úkol manžel, dnes tomu také tak není. Hovoříme-li o současném manželství, lze v něm očekávat rovnoprávnější postavení manžela a manželky, ve kterém oba pracují, starají se o děti i chod domácnosti, i když každý v jiné míře. Hlavní starostí v manželství není již uchování stability vztahu, nahradilo jej důležitější citové uspokojení a sexuální vztahy. V dnešní době nemají věci dlouhodobé trvání, ať už mluvíme o majetku, práci či manželství. Sňatky se uzavírají s vědomím snadného ukončení. Nesezdané páry jsou dnes společensky přijatelné. Vzrůstá však povědomí o dětské psychice, která je narušena během rozvodu rodičů. U dítěte vzniká větší emoční vypětí, které je provázáno rozchodem.⁵

Mimo jiné má manželství i svá práva a povinnosti. Zahrnuje například vyživovací povinnost mezi manžely, vyplývá to z obecné povinnosti manželů, kteří si mají vzájemně pomáhat. Pokud se rozhodne jeden z manželů tuto povinnost neplnit, soud určí její rozsah, kde zakomponuje péči o společnou domácnost, a to v takové míře, aby kulturní a hmotná úroveň byla zásadně totožná u obou manželů. Na základě této řečené vyživovací povinnosti mezi rozvedenými manželi pak může jeden z partnerů, který není schopný se sám uživit, požadovat od druhé bývalé strany příspěvek na jeho odpovídající stravu. Toto právo zaniká v případě, kdy je bývalá strana znovu schopna se o sebe postarat, nebo uzavře nové manželství či v případě, kdy se na základě písemné smlouvy poskytne dotyčné straně jednorázová částka a v neposlední řadě smrt povinného. Uzavřením manželství tak občanský zákoník spojuje vznik společného jmění manželů a také společné placení nájemného.⁶

Mimo jiné zákon o rodině vymezoval manželství jako společenství ženy a muže, jehož hlavním smyslem je založení rodiny a řádná výchova dětí. Mezi hlavní tři funkce manželství se řadí biologická, výchovná a ekonomická. Biologická funkce je zaměřená na uspokojování sexuálních potřeb manželů a plození potomstva. Posláním výchovné funkce je vytvoření základny pro řádnou východu dětí. Hmotné zabezpečení členů rodiny, především dětí a starších členů, a povinnost vzájemně si pomáhat či o sebe pečovat z hlediska hmotné a kulturní úrovně rodiny, je zakotveno v ekonomické funkci.⁷

---

⁵ SMITH, Heather. *Děti a rozvod*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2, str. 16

⁶ BARTONÍČKOVÁ, Klára. *Občanský a společenskovední základ - přehled středoškolského učiva*. Brno: Computer Press, 2009.

Maturity. ISBN isbn-978-80-251-2631-8, str. 149

⁷ NOVOTNÝ, Petr, Jitka IVIČÍČOVÁ, Ivana SYRŮČKOVÁ a Pavlína VONDRÁČKOVÁ. *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing, 2017. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-271-0431-4, str. 14

V nynější době je právní řád, co se týče zrušení sňatku, mnohem tolerantnější. Žena i muž mohou vstupovat do manželství, i jej rušit, podle vlastního uvážení, není pro to stanoven žádný počet. Návrh na zrušení sňatku může podat také pouze jedna strana, a to v případě nesouhlasu druhé strany. Avšak jeden bod v právním řádu zůstává nadále restriktivní. Rozvodové řízení je svěřeno výhradně soudu, který má chránit zájmy dětí a společnosti. Soud může vydat rozhodnutí o rozvodu až ve chvíli, kdy jsou děti svěřeny do péče matky nebo otce či střídavé péče.⁸

V současnosti se rozpadá až polovina manželství, sedm z deseti rozvodů iniciují ženy, a tak se rozvod stává častou odpovědí na manželské krize. Průměrné manželství nedosahuje ani deseti let, v případě nesezdaných párů hovoříme ještě o kratší době.⁹ Proč tedy lidé uzavírají sňatek a chtějí tvořit rodinu? Odpovědi nejsou úplně lehké, každý má jiné důvody, které jsou rozdílné jak u mužů, tak u žen.

1.1 Příčiny vzniku manželství

Pro mladou generaci, při vytváření párů, jsou důležité tradiční hodnotové motivace. Nejvyšší hodnotou pro budoucího partnera je podle mužů i žen dobrý vztah k dětem. Dále se k těmto motivům přiklání typ pro rodinný život, poctivost, zodpovědnost, tolerantnost a dobré vychování. Tyto zmíněné hodnoty se řadí k prvním místům nejčastějších voleb jak pro muže, tak pro ženy. Druhotné hodnoty jsou individuálně orientovány podle pohlaví.¹⁰

Ženy

Potřeba uplatnění a získání citu

Z jakých důvodů ženy vstupují do manželství? Příčin je hned několik. Mezi hlavními je cit. Hovoříme o psychologické a biologické potřebě, kterou je potřeba naplnit v určitém věku, především v rané dospělosti.

---

⁸ MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Ilustroval Vladimír JIRÁNEK. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-58-X, str. 208

⁹ SMITH, Heather. *Děti a rozvod*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2, str. 15

¹⁰ MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Ilustroval Vladimír JIRÁNEK. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-58-X, str.258

Pocit opory, jistoty a bezpečí

Jedná se o jednu z nejzákladnějších potřeb dítěte, která přetrvává až do dospělého věku. Uspokojení této nezbytnosti navozuje ženě pocit klidného života bez obav. Také možnost spolehnout se na partnera a vnímat jeho oporu je pro ženu velmi důležitým aspektem při výběru budoucího manžela.¹¹

Uznání

Během dospívání může žena slyšet různá hodnocení, která jsou i negativního charakteru, ať už ze strany sourozenců, rodičů či přátel. Jedná se o konstatování její postavy, chování a schopností. S příchodem partnera se setkává s jinou, zcela opačnou, formou hodnocení jejího zevnějšku či vlastností, které bývaly dříve znehodnocovány. To ženě pomáhá vyrovnávat se s jejím pošramoceným sebevědomím a zažívat tak příjemné, a pro život důležité, zlepšení jejího sebehodnocení. Tato příčina však může mít i zcela opačnou formu. Jsou případy, kdy si žena vybírá partnera, který má stejný typ charakteru jako její otec, z toho důvodu může toto nežádoucí chování ze strany přítele a rodiny trvat podstatně déle.

Společenské postavení

Dalším, a ne tak častým důvodem k uzavření sňatku, je partnerovo zvláštní sociální postavení. Je spousta žen, která by se chtěla nějak zviditelnit. Lze tím docílit manželstvím s hercem, zpěvákem, či někým velmi vlivným, který se často objevuje v médiích. Ženě to navozuje určitý výstup z normálního života a dostává se jí tak její vytoužené pozornosti.¹²

S tímto úzce souvisí i nové, a pro ženu leckdy lepší, sociální kontakty, které získává při doprovázení svého manžela na nejrůznější akce. Tyto nové známosti však může využít i v prospěch jejich manželství, například pohlídnání jejich dítěte či jiných laskavostí.¹³

Uspokojení sexuálních potřeb

Při trvalejším vztahu odpadá nejen rozpačitost a zábrany, ale také prázdné a laciné pocity spojené s krátkodobými či náhodnými známostmi.¹⁴

¹¹ MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-897-0, str.17

¹² MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-897-0, str.23

¹³ 9 Reasons Why You Should Get Married, For Yourself and For America: Marriage Provides Better Social Networks. *Usnews.com* [online]. 2019 [cit. 2021-03-30]. Dostupné z: <https://www.usnews.com/news/slideshows/9-reasons-why-you-should-get-married-for-yourself-and-for-america?slide=3>

¹⁴ MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-897-0, str.18

Uplatnění mateřského citu vůči partnerovi

S touto potřebou se ztotožňuje valná většina žen, která nadměrně pečuje o svého partnera a tím mu dokazuje svoji oddanost. Zároveň by však měla mít určitou převahu v běžných životních událostech, ve kterých si muž není zcela jist.¹⁵

Vyrovnat se s vrstevnicemi

Ať už si to člověk uvědomuje nebo ne, tak se srovnává s lidmi, s kterými vyrůstal, chodil do školy či pracoval. Proto, když někdo hovoří o svém perfektním životě, skvělém manželství a chytrých dětech, tak vytváří určitý druh nátlaku, který poté žena pocítuje jako něco, co musí mít také, i když zprvu o to nejevila takový zájem.¹⁶

Odpoutání se od rodiny

Jedná se o jeden z velmi důležitých a přirozených motivů, jelikož smyslem výchovy je vést dítě k tomu, aby si vytvořilo dvě důležité pole působnosti, hovoříme o oblasti pracovní a o oblasti citových vztahů. Dítě by mělo být schopné si v budoucnosti založit vlastní rodinu. Jedná se o výrazný mezník v životě ženy, ve kterém přechází z role „dítěte“ do role dospělé osoby. Zakládá tak novou rodinu, ve které je do značné míry nezávislá na své původní rodině. Takové odpoutání nemusí nutně znamenat rozkol s těmito rodinnými příslušníky. Nezávislost dítěte na rodičích nebývá dostatečně podporována a často je uměle vytvářena emoční vazba na původní rodině.¹⁷

Vlastní životní styl

Při vývoji mladého člověka se objevuje touha změnit svůj dosavadní styl života, do kterého v určité míře zasahovali rodiče. S budoucím partnerem si chce žena vytvářet něco zcela odlišného, jelikož mají jiné pojetí o životě, kultuře a sportu, než jak tomu bylo v primární rodině, kde se mladí lidé museli leccemu přizpůsobovat.¹⁸

Nová domácnost

Pocit uspokojení přichází i tehdy, když si žena pořídí něco sama, obzvlášť věci, které dřív považovala za maličkosti nebo ne tak významné, jedná se například o pračku nebo televizor. Byt se pak stává její chloubou, kde má potřebu každým dnem něco vylepšovat.

---

¹⁵ MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-897-0, str.18

¹⁶ Tamtéž, str.18

¹⁷ Tamtéž, str.19

¹⁸ Tamtéž, str.19

Žena pociťuje uspokojení ze zvládnuté práce, která se stává přínosem pro partnera a v budoucnu i pro děti.¹⁹

Méně stresu

Vdané ženy jsou méně stresovány svými rodičovskými povinnostmi, pokud žijí s biologickým otcem svého dítěte. Pokud je tomu naopak a žena je svobodná, vychovává dítě sama nebo s novým mužem, který není pravým otcem jejich potomka, její stres se tak může zvýšit. V případě, že žena žije s biologickým otcem jejího dítěte, ale nejsou manželé, je větší pravděpodobnost, že spolu nezůstanou – což znamená, že nakonec může čelit ještě většímu stresu.²⁰

Mít děti

Dalším podstatným a přirozeným důvodem je mít děti. Jsou ženy, které mohou tuto touhu po dítěti upřednostnit přede všemi jejich potřebami, jiné ženy zase naopak odkládají rodičovství na dobu neurčitou. Důvodem může být studium na vysoké škole či blížící se dosažení vysněné pracovní pozice. V dnešní době se setkáváme s odkládaným rodičovstvím, což znamená, že oba rodiče jsou si vědomi odpovědnosti za výchovu dítěte a chtějí, aby bylo co nejlépe zajištěné po materiální a citové stránce.²¹

Vedle důležitých podnětů, které vedou k manželství, je také důležité zmínit určité typy důvodů k uzavření sňatku, které pokud vstoupí do cesty, mohou již s vysokou pravděpodobností manželský svazek ohrozit. Hovoříme například o těchto motivech:

Nechtěné těhotenství

Bohužel je důležité zmínit i nechtěné těhotenství, kvůli kterému se oba partneři rozhodli pro svazek manželský. Avšak řada studií poukazuje na fakt, že nechtěné dítě má vliv na jeho prosperitu a je také důvodem hádek rodičů a jejich sporů. Předmětem jedné studie²² byla rozsáhlá skupina nezletilých a pozitivně gravidních dívek v jednom nejmenovaném pražském obvodě. Tyto dívky se rozhodovaly mezi přerušáním nebo pokračováním těhotenství. Více jak polovina dívek se rozhodla pro pokračování, avšak

---

¹⁹ MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-897-0, str.19-20

²⁰ 9 Reasons Why You Should Get Married, For Yourself and For America: It Makes Mothers Less Stressed. *Usnews.com* [online]. 2019 [cit. 2021-03-30]. Dostupné z: <https://www.usnews.com/news/slideshows/9-reasons-why-you-should-get-married-for-yourself-and-for-america?slide=3>

²¹ MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-897-0, str.19-20

²² MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-897-0, str. 21

nějaké odpovědi byly zarážející. Často se tazatelé setkali s odpovědí, kdy dívky řekly, že se tímto chtějí buď pomstít svým rodičům, chtějí se od nich oprostít nebo přišly o psa. V důsledku toho je důležité zmínit jejich unáhlenost k manželství, poněvadž kdyby nebyly gravidní, tak by si svého partnera rozhodně nevzaly.

Konflikty s rodiči

Častým, pro někoho neobvyklým, motivem k uzavření manželství může být rozpor s rodiči. Jedná se o vážné rozepře mezi rodiči a dcerou, jejich přehnané kontrolování a stálost v udržování ji v roli dítěte. Z těchto důvodů může být pro ženu sňatek vysvobozením a oprostěním se od její primární rodiny.²³

Vytrvalí rodiče

Občas se objevují situace, kdy rodiče vyvíjí tlak na svoji dceru, aby co nejdříve vstoupila do manželství. Nechtějí odpovídat svým blízkým na zvědavé otázky, proč jejich dcera není stále provdaná a zda s ní není něco v nepořádku. Tuto skutečnost ji denně připomínají a sami dívky hledají budoucího manžela. Vlivem nátlaku pak žena může svolit k sňatku i u muže, za kterého by se za normálních okolností nikdy neprovdala, jen aby nadále nemusela snášet pohledy a narážky svých rodičů. V tomto případě není motivem k sňatku zamilování se, nýbrž tendence odpoutat se od svých rodičů.²⁴

Nátlak partnera

Mimo vytrvalosti rodičů bychom měli zmínit i nátlak partnera. Ačkoliv ho žena odmítá, tak se muž neustále snaží ucházet o její přízeň. I navzdory četnému sdělování, že vztah končí, se muž chová jako by to neslyšel. Jeho náklonnost je však přijímána rodiči ženy. Intenzivnost počínání muže dosahuje jeho záměru. Rodiče se přiklání na stranu muže a tím ji též ovlivňují. Žena poté vyhoví tomuto nevšednímu prokazování lásky a ke sňatku svolí.²⁵

Ekonomické výhody

V hierarchii hodnot se u mladých dívek dostává na první místo oblast ekonomického zajištění. Pokud žena slýchává od svých vrstevnic, jak zatěžko se jim shání byt a auto, jak dlouho musí šetřit na dovolenou apod, tak to nechce podstoupit. Výběr partnera se pak

---

²³ MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-897-0, str. 21

²⁴ Tamtéž, str. 21

²⁵ Tamtéž, str. 22

stáčí na jeho ekonomické možnosti než na jeho důležitější charakter. Je tam jakási vidina životního nadstandardu, bez dlouhého čekání na cosi hmotného či mimořádného, jako u jejich vrstevnic. Dívky poté u velmi dobře finančně zajištěného partnera nevidí jeho negativní rysy osobnosti.²⁶

Ekonomické výhody to nemusí mít pouze pro ženu, ale také pro jejího budoucího manžela a společnost. V průměru mají manželské páry vyšší příjmy než pouze spolu žijící nesezdané páry. „*Tento rozdíl v příjmech ovlivňuje nejen to, kolik páry mohou utratit, ale také to, jak může posílit nerovnost příjmů. Lidé s vysokoškolským vzděláním a socioekonomickým statusem se s větší pravděpodobností vdají, a proto budou mít z manželství ekonomické výhody, jako jsou daňové úlevy. Jinými slovy, manželství může pomoci bohatým zbohatnout. Pokud by se ale vzalo více lidí ze všech socioekonomických skupin, možná by tyto nesrovnalosti nebyly tak výrazné.*“²⁷

Vidina vítězství

Toto chování je zakotveno ve skrytě hlubokém uspokojení. Je to radost z jakéhosi vítězství nad jinou ženou. Vědomí, že je v určitém počtu lidí první volbou, jí dává pocit nadřazenosti nad ostatními a dodává sebevědomí, že může získat jakéhokoliv partnera.²⁸

Muži

Stejně důvody, jaké měly ženy, mají i muži, avšak nějaké jsou pro ně méně důležité, nějaké stejné a nějakým dávají větší váhu. Tak či tak si pojd' me ukázat nějaké, pro muže vyloženě specifické, důvody.

Uznání

Pocit být milován vypadá jako motiv zcela přirozený, avšak pokud je od partnerky, a ne od matky či někoho jiného z rodiny, nabývá jiného dojmu. Je to důležitý mezník skoku do dospělosti. Žena vnímá kvality muže a on si poté může o to více věřit v různých situacích. I když jsou muži od mala vedeni k tomu, aby nebyli tolik citliví, potřebují dostávat cit od přítelkyně a mít v ní oporu.²⁹

---

²⁶ MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-897-0, str.22

²⁷ 9 Reasons Why You Should Get Married, For Yourself and For America: It's Better for the Economy. *Usnews.com* [online]. 2019 [cit. 2021-03-30]. Dostupné z: <https://www.usnews.com/news/slideshows/9-reasons-why-you-should-get-married-for-yourself-and-for-america?slide=3>

²⁸ MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-897-0, str.23

²⁹ Tamtéž, str.23

Stálá sexuální partnerka

Dalším důvodem je stálá sexuální partnerka, u žen je to dosti podobné, avšak u mužů je to rozdílné v jedné věci. V naší kultuře se předpokládá iniciativnost ze strany muže, když je ale odmítnutý, tak jeho sebevědomí klesá. Z toho důvodu můžou nastat zábrany při oslovování další dívky. Proto, když je muž s partnerkou nějaký čas ve vztahu, má pocit klidu, nemusí nic předstírat a nikoho dobývat.³⁰

Partnerka podle představ muže

Mnoho mužů má potřebu, aby byla jejich přítelkyně dokonalá, a to například v oblékání, sportu či v nějakém jiném odvětví, které je pro muže důležité. Jedná se o tzv. pygmalionský komplex. Muž si vybírá takové ženy, u kterých pociťuje, že by je mohl změnit podle svých představ. Po partnerčině proměně, která je v souladu s jeho představou, přichází příjemné pocity. Dalo by se říct, že se jedná o ovládání partnerky, které může být proti její vůli, avšak muž na něm trvá a je spokojen až tehdy, když dosáhne svého cíle.³¹

Potřeba vlastnit partnerku

V dnešní době se můžeme ještě setkat s muži, kteří mají atavistickou potřebu řídit partnerský vztah. Hovoříme o přikazování přítelkyni a její nutnosti zadané úkoly plnit. Žena se tak stává součástí jeho nedotknutelného „teritoria“, a také jeho pravidel, které nesmí porušit. Avšak muž se těmito pravidly neřídí a sám vyžaduje více volnosti a svobody, než jak je tomu u partnerky.³²

Přenesení povinností na partnerku

Další pohnutkou pro vstup do manželství je přenesení povinností na ženu. Pokud měl muž v dětství starostlivé matky, tak automaticky předpokládá, že žena přebírá všechny životní povinnosti. Hovoříme o chodu domácnosti, udržování kontaktu s širší rodinou, vyřizování úředních záležitostí a výchově dětí. Muž se odmítá větší měrou starat o tyto vyjmenované úkoly.³³

Společné zájmy a cíle

---

³⁰ MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-897-0, str.24

³¹ Tamtéž, str.24

³² Tamtéž, str.24

³³ Tamtéž, str.25

Zájmy a cíle jsou považovány za jedny z nejdůležitějších nutností k fungování dobrého manželství. Mužům navozuje příjemný pocit uspokojení, pokud po skončení sdíleného zážitku mají stejné názory a dojmy s partnerkou. Také cíle jsou pro muže velmi důležité, jelikož částečně vycházejí ze společných zájmů. Cíl vyžaduje spolupráci od obou a vysílá jim vidinu správné společné budoucnosti, například na výchovu dětí. Jakmile přestane sounáležitost působit a společné dojmy zevšední, objeví se rozpor mezi partnery. Rozdílnost manželů a ztráta jejich společných zájmů se poté řadí na první místo příčin rozvodu manželství.³⁴

Jedná se i o případy, kdy partner přivede partnerku do jiného stavu proti její vůli, čímž si ji chce pojistit. Očekává, že narození dítěte urovná a celkově zlepší vzájemný vztah. Občas se takto chovají muži, kteří nastupují na vojenskou službu, či musejí pracovním odjet na vzdálené místo, kde nebude možnost fyzického kontaktu s partnerkou.³⁵

Existuje celá řada, někdy obtížně identifikovatelných, důvodů k sňatku. Občasný důvod dvojic pro vznik manželství je prostý – protože se mají rádi. Můžeme to považovat za shrnující odpověď dvou lidí, kteří k sobě cítí určité pouto v oblasti psychické, biologické, sexuální a sociální. Jaká je hierarchie motivů, jaké jsou v pozadí a co převažuje při rozhodnutí ke vstupu do manželství, nebývá u většiny dvojic zřejmé. Tento komplikovaný problém si zčásti vysvětlujeme tím, že analyzujeme opětovně složitě a neúplně příčiny rozpadu manželství.³⁶

1.2 Zánik manželství

Důvodem k zániku manželství, podle nového občanského zákoníku, je smrt jednoho z manželů, prohlášení manžela za mrtvého nebo rozvod manželství.

Smrt manžela

Zda se jedná o pravé důkazy smrti či pouhé domněnky smrti důsledně rozlišuje nový občanský zákoník. Smrt člověka je zpravidla prohlašována lékařem. Důkazem smrti je

---

³⁴ MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-897-0, str.24-26

³⁵ Tamtéž, str.26

³⁶ Tamtéž, str.26

vystavení úmrtního listu matričním úřadem na základě listu o prohlídce mrtvého, který lékař vyplnil při ohledání mrtvého těla.³⁷

Prohlášení manžela za mrtvého

Soud z úřední povinnosti může prohlásit manžela za mrtvého v případě nenalezení mrtvého těla. Jedná se například o letecké havárie, výbuch vlaku a další. Musí však být prokazatelná jeho účast v onom určitém místě. V tomto případě hovoříme o pasažérech a pracujeme s faktem, že žádná z osob toto neštěstí nepřežila. Pokud je dána pouze domněnka o smrti manžela, může soud prohlásit člověka za mrtvého na návrh osoby, která na tom prokáže zájem z právního hlediska. Tento zmíněný právní zájem může prohlásit nepochybně manžel, ale také jiné blízké osoby, spoluvlastníci nebo korporace, ve které měl zemřelý účast. Soud může prohlásit svéprávného člověka za nezvěstného v případě, že manžel opustí své bydliště a není známo, kde se nachází, a osoba blízká podá návrh, na kterém prokáže právní zájem. Soud také může vydat rozhodnutí o prohlášení mrtvého člověka v případě, pokud je člověk prohlášen za nezvěstného po dobu pěti let od konce roku, v němž došlo k prohlášení za nezvěstného. Podmínkou je však jeho neaktivita po dobu pěti let, myšleny jsou i nepatrné náznaky o jeho živobytí. Zákon o rodině hovoří, že pokud dojde ke zrušení rozhodnutí o prohlášení jednoho manžela za mrtvého, tak se manželství obnoví automaticky v případě, že druhý manžel dosud neuzavřel nové manželství. Pakliže manžel toho, který byl považován za mrtvého, uzavřel nové manželství, původní manželství s manželem prohlášeným za mrtvého se neobnovuje ani v případě, že nové manželství mezitím už zaniklo rozvodem nebo smrtí.³⁸

Rozvod manželství

V dřívějších dobách počet rozvodů souvisel se změnou postavení žen ve společnosti a také s právní úpravou rodinného práva. Hovoříme o roku 1811 až do 1. ledna 1950, kdy na našem území platil Všeobecný občanský zákoník. Zpočátku tento zákoník dovoľoval manželský zánik z právního hlediska neboli rozluku, která byla povolena jen u Židů a nekatolíků. Pojem rozvod se dostává do podvědomí až zákonem

³⁷ NOVOTNÝ, Petr, Jitka IVIČÍČOVÁ, Ivana SYRŮČKOVÁ a Pavlína VONDRÁČKOVÁ. *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing, 2017. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-271-0431-4, str.26

³⁸ NOVOTNÝ, Petr, Jitka IVIČÍČOVÁ, Ivana SYRŮČKOVÁ a Pavlína VONDRÁČKOVÁ. *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada Publishing, 2017. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-271-0431-4, str.27

č.265/1949 Sb., o právu rodinném, který dosáhl své účinnosti 1.ledna 1950, a tím se vpravil do našeho právního řádu. Do té doby zmírnila tzv. manželská novela právní úpravu ukončení manželství, přesněji se jedná o ustanovení občanského práva o obřadnostech smlouvy manželské a o překážkách a rozluce mezi manželi, která byla obsažena v zákoně č. 320/1919 Sb., Národní shromáždění. Tato novela rozlišovala, zda se jedná o rozvod od stolu a lože či rozluku. Pokud soud schválil rozvod manželství od stolu a lože, tak pro manžele to znamenalo pouze ukončení povinností žít spolu v jedné domácnosti, nikoli však i rozvod manželství z právního hlediska. Z toho vyplývá, že ani jeden z manželů nemohl vstoupit do nového manželství. Žalovat o rozluku bylo možné podle manželské novely, a to i nehlédě na náboženské vyznání obou manželů. Tato právní úprava byla velmi přísná a k ukončení manželství docházelo jen výjimečně. Jelikož se manželství považovalo za posvátný svazek, tak se velmi přiklánělo ke společenskému a náboženskému vlivu a rozvod byl brán jako něco nežádoucího. V této době neměly ženy žádnou rovnoprávnost, byly nevzdělané a nesoběstačné, čímž se stávaly závislými na svých manželech.³⁹

Manželská novela poskytla manželům možnost, aby podali žalobu soudu o rozluce, která znamenala právní zánik. Důvodem podání této žaloby bylo například smilstvo druhého manžela, spáchání trestného činu, nevhodné chování vůči druhé osobě, které může zanechat psychické následky, nezřízený život, probíhající duševní choroba, která trvá déle než tři roky, získaná nebo vrozená duševní degenerace (např. hysterie či alkoholismus) a další důvody.⁴⁰

Zákon č.265/1949 Sb., o právu rodinném, který byl přijat v poválečném období, už nerozlišoval mezi rozlukou a rozvodem, poskytoval možnost právně ukončit manželství rozvodem pro hluboký a trvalý rozvrat manželů. Při rozvodovém procesu se zkoumala vina, jejíž ustanovení bylo zaznamenáno v rozhodnutí o rozvodu manželství. Oba manželé však mohli požádat soud, aby nezkoumal jejich vinu. Soud však nemohl ukončit manželství, pokud byly v zájmu nezletilé děti a také v případě, pokud o rozvod žádal manžel, který byl rozkoem manželství výhradně vinen a druhý manžel návrh na rozvod

---

³⁹ NOVOTNÝ, Petr, Jitka IVIČÍČOVÁ, Ivana SYRŮČKOVÁ a Pavlína VONDRÁČKOVÁ. *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání.* Praha: Grada Publishing, 2017. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-271-0431-4, str.28

⁴⁰ NOVOTNÝ, Petr, Jitka IVIČÍČOVÁ, Ivana SYRŮČKOVÁ a Pavlína VONDRÁČKOVÁ. *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání.* Praha: Grada Publishing, 2017. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-271-0431-4, str. 29

nepodpořil. Soud umožnil nechat manželství rozvést i v případě nevinného manžela z ojedinelých důvodů, a to v případě, že manželé spolu už dlouho nežili.⁴¹

Zákon č.94/1963 Sb., o rodině, který působil do 1. srpna 1998, byl ovlivněn totalitní dobou a komunistickou stranou, ve které kladli důraz na povinnosti týkajících se napomáhání v upevňování manželství a rodiny, a tímto předcházeli příčinám, které mohli za vznik rozvodu. Zrušení manželství rozvodem bylo pouze ve společensky výjimečných situacích a důvodem byla až přílišná rozdílnost obou manželů, ve které už nemohli plnit svůj společenský záměr.⁴²

V průběhu let se právní úprava měnila a zjednodušoval se tak její způsob ukončení manželství. Mezi časté důvody byl uváděn nesoulad povah a zájmů. Novela zákona č.91/1998 Sb., umožnila manželům nechat se rozvést po vzájemné dohodě a § 24 jim poskytl bezkonfliktně ukončit manželství a souhrnně upravit dohodu majetku. Kvalifikovaný rozvrat vycházel z právní úpravy, ve kterém musel být splněn požadavek, že manželé byli ve svazku alespoň jeden rok a nejméně o šest měsíců spolu již nežili. Splněním podmínek tohoto kvalifikovaného rozvratu bylo zabránění lehkomyšlného ukončení manželství krátce po jeho vzniku a ve kterém se nemohlo dokázat, že se jedná o hluboký rozkol mezi manželi. Ustanovení zmíněného § 24 a zákona o rodině poskytlo soudu, aby se nezaobíral důvody ukončení manželství a manželství rozvedl. Nový občanský zákoník přejímá ohledně části rozvodu v manželství právní úpravu zákona o rodině, když stanoví, že manželství může být rozvedeno, pokud je hluboce, nenapravitelně a trvale rozvrácené a není možnosti znovunavrácení.⁴³

V současnosti pro soud není podstatné, zda se manželé na příčinách shodli či nikoli.

„Je totiž věcí soudu, aby na základě provedených důkazů, ať již výslechem účastníků, svědků, či listinných důkazů tyto příčiny označil a určil a konstatoval na základě těchto důkazů trvalý a hluboký rozvrat manželství.“⁴⁴

Komplikovanější se však stává situace, kdy si jeden z partnerů nepřeje rozvod manželství. Může to být z důvodu stálé citové vazby k tomu druhému, může se jednat o finanční výhody či zachování úplné rodiny apod. Pro soud není lehké v takovém případě rozhodnout, a proto účastníkům nemusí být soudní řízení vůbec příjemné. Je

---

⁴¹ Tamtéž, s. 29

⁴² NOVOTNÝ, Petr, Jitka IVIČIČOVÁ, Ivana SYRŮČKOVÁ a Pavlína VONDRÁČKOVÁ. *Nový občanský zákoník. 2.*, aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-271-0431-4, str. 29

⁴³ Tamtéž, str. 30

⁴⁴ FRANCOVÁ, Marie a Jana DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství. 2.*, aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-586-1, str. 5

potřeba dokázat, že manželství neplní svoji funkci, například manželé už spolu trvale nežijí, společnou domácnost spolu nevedou, nepomáhají si, nemají se rádi a nejsou schopni společně vychovávat děti. Tato skutečnost často vede partnery ke zveřejnění svého intimního života, jelikož to, že manželé spolu trvale nežijí, znamená v tomto případě i přerušování intimních styků. To je ovšem těžce prokazatelné, obzvláště v případě, kdy se jeden z manželů nechce rozvést, může tvrdit opak ve snaze zamítnout žalobu o rozvod. Druhému manželovi pak nezbyvá nic jiného, než opustit jejich společný byt. Soud se během rozvodového řízení zabývá kromě závažnosti rozvratu manželství také trvalostí, především pokud se jedná o manželství, ve kterém jsou děti. Soud je povinen ze zákona zjišťovat, zda přes veškerá nedorozumění není manželství schopno plnit jeho nejdůležitější funkci, a to starat se a pečovat o nezletilé děti. Pokud se prokáže, že jedna z funkcí je zachována, ať už se jedná o intimní soužití nebo péči o společnou domácnost, soud může dojít k takovému závěru, že manželský rozvrat není neodčinitelný a obnovení manželských vztahů má tak naději. V tomto případě může soud žalobu o rozvod zamítnout, obzvláště v případě, pokud dojde k závěru, že zachování manželství je přínosem pro nezletilé dítě.⁴⁵

„Rozvod je sice společensky tolerovaný, leč má být zdůvodněn. Pokud se pro něj člověk rozhodne, musí mít opravdu vážné důvody, nebo musí své pseudodůvody povýšit na vážné. Tj. musí se přesvědčit o tom, že další život s protějškem nemá cenu.“⁴⁶

Pokud se budeme zabírat čistě rozvodovostí, tak zjistíme, že dle statistického hlediska rozvodovost stoupá. Počet rozvodů se ročně zvýšil ze zhruba 10 000 na 30 000, a to v období od roku 1955 až po současnost. Mezi nejčastější důvody se uvádí rozdílnost povah, zájmů a názorů. Dále pak nevěra, lhostejnost vůči rodině, alkoholismus, ukvapený sňatek, odsouzení za trestný čin, sexuální rozdílnost a další.⁴⁷

Rozvod manželství představuje pro člověka velikou zátěž. Nezpůsobuje pouze ztráty psychické, vztahové a majetkové, ale i změny každodenního fungování. Dle psychologů se tak jedná o druhou nejtěžší situaci v životě člověka, která je hned po úmrtí blízké osoby. Tato situace vyžaduje svůj čas, porozumění a i prostor, což bývá velmi

---

⁴⁵ FRANCOVÁ, Marie a Jana DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-586-1, str. 5-6

⁴⁶ NOVÁK, Tomáš a Bohumila PRŮCHOVÁ. *Jak přežít rozvodové peklo: malý sumář velkých rozvodových hrůz a jak je učinit snesitelnějšími*. Brno: Jota, 2004. ISBN 80-7217-294-8, str. 17

⁴⁷ NOVOTNÝ, Petr, Jitka IVIČÍČOVÁ, Ivana SYRŮČKOVÁ a Pavlína VONDRÁČKOVÁ. *Nový občanský zákoník*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-271-0431-4, str. 28

náročné, pokud na člověk působí vnitřní a vnější faktory, které ovlivňují péči o dítě a produktivitu v zaměstnání.⁴⁸

1.3 Příčiny rozvodu manželství

„Příčinami rozvratu manželství je zpravidla porušování manželských povinností, které zákon o rodině v ustanovení § 18 definuje jako povinnost manželů žít spolu, být si věrni, vzájemně respektovat svoji důstojnost, pomáhat si, společně pečovat o děti a vytvářet zdravé rodinné prostředí při zachování stejných práv a povinností pro oba manžele.“⁴⁹

Manželská role přináší nová kritéria, která jsou důležitá ke společnému soužití a o kterých lze říct, že je oba partneři nebrali tolik na vědomí, jelikož o nich hovořili pouze teoreticky. Jak pohlíží na rozvodovost paní doktorka Špaňhelová zmiňují v Příloze 1. Nejdříve, než popíšu nejčastější příčiny rozvodu, bych ráda poukázala na rozvodovou statistiku, pro porovnání rok 2008, 2013 a 2019:

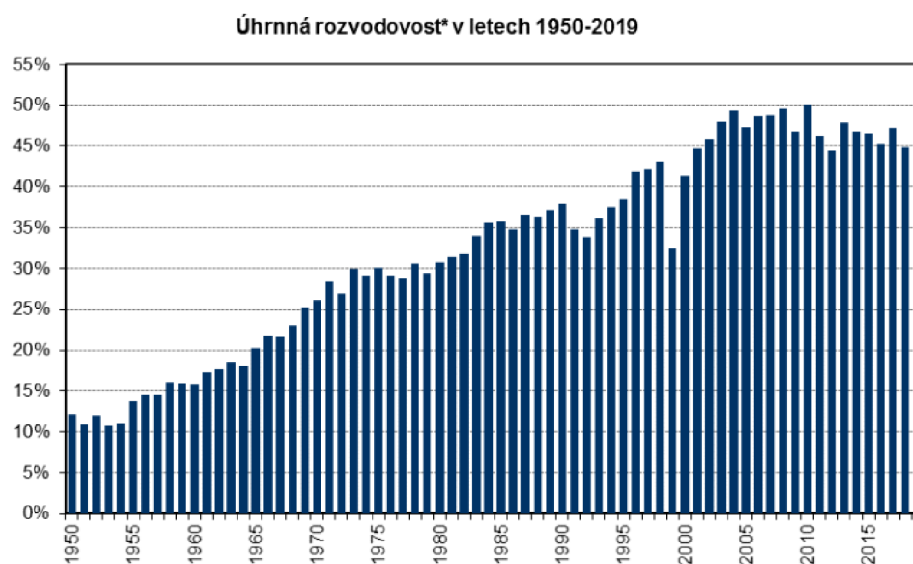
- *„V roce 2008 bylo podle Českého statistického úřadu schváleno 31 300 návrhů o rozvod.“*
- *V těchto manželstvích žilo 27 034 dětí.*
- *65 % rozvodů iniciovaly ženy.*
- *V 72 % to byl první rozvod u obou manželů.*
- *Průměrná délka trvání manželství při rozvodu byla 12,3 let.*
- *Obecný důvod rozchodu byl rozdílnost povah, zájmů.*
- *Konkrétní důvod byla nevěra (1 442 ze strany mužů a 921 ze strany žen), alkoholismus ze strany mužů a nezájem o rodinu ze strany žen.“⁵⁰*
- *„V roce 2013 dosáhla míra rozvodovosti téměř 49 %.“*
- *V 64 % návrh na rozvod podala žena.*
- *56 % rozvedených manželů pečovalo o nezletilé děti, v šesti procentech těchto případů šlo o rodinu se třemi a více dětmi.*
- *Rozvody se dotkly celkem 12,3 tis. dětí.*

⁴⁸ POUPĚTOVÁ, Šárka. *Netrapte se po rozvodu: [právní rozvod a psychorozvod, děti rozvedených rodičů, nový vztah, nová rodina]*. Praha: Grada, 2009. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-2046-3, str.18

⁴⁹ FRANCOVÁ, Marie a Jana DVORÁKOVÁ ZÁVODSKÁ. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-586-1, str.4

⁵⁰ ŠPAÑHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0, str.131

- Pro 80 % mužů a 81 % žen to byl první rozvod, pro dvě procenta již nejméně třetí.
- Jako příčina rozvratu byl u tři čtvrtin rozvodů uveden rozdíl povah, názorů a zájmů.⁵¹
- V roce 2019 bylo registrováno 24,1 tisíce rozvodů.
- Rozvodem bylo zasaženo 22,6 tisíce nezletilých dětí.
- Nejčastější rozvody, z hlediska délky trvání, byly po 2–4 letech manželství.
- Společný návrh na rozvod manželství podala až polovina párů.⁵²

* Podíl manželství končících rozvodem za předpokladu zachování intenzit rozvodovosti podle délky trvání manželství.

Obrázek 1 - Úhrnná rozvodovost v letech 1950-2019

V období 2005–2010 rozvodovost stagnovala na úrovni 47-50 %. Historické maximum bylo zaznamenáno v roce 2010, kdy procento rozvodovosti dosáhlo 50. Po roce 2012 došlo k poklesu zpátky na úroveň 44 %.⁵³

Odhalení skrytých vlastností

⁵¹ Obrat v rozvodech Přílohy: Rozvody v 1. pololetí 2013 v číslech. Český statistický úřad [online]. 2014 [cit. 2021-03-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/0b00225862>

⁵² Pohyb obyvatelstva - rok 2019: Přírůstek obyvatelstva byl nejvyšší za posledních 11 let. Český statistický úřad [online]. 2020 [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/pohyb-obyvatelstva-rok-2019>

Obrázek 1 - Úhrnná rozvodovost v letech 1950-2019. Český statistický úřad [online]. 2020 [cit. 2021-03-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/uhrnna-rozvodovost-v-letech-1950-2019>

⁵³ Obrat v rozvodech: Historické maximum. Český statistický úřad [online]. 2014 [cit. 2021-03-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/0b00225862>

Někteří mladí lidé nejsou zralí pro roli manžela, manželky a už vůbec ne pro roli rodiče. Přesto vzniká určitý sebeklam, kdy si mladý pár myslí, že je připraven pro tyto nové životní role. Tato reakce pramení z výrazného rozdílu, který existuje mezi rolí manželskou a mileneckou. Téměř jakýkoliv zamilovaný mladý člověk má potřebu se stylizovat do určité podoby a tím zakrývat své negativní vlastnosti, vyzdvihuje pozitivní rysy a vše další, čím by mohl imponovat protějšku. Nejedná se v tomto případě o vědomé klamání, mladý člověk se pouze snaží být tolerantnější, pozornější, laskavější, chápavější a méně egocentrický, což se mu může i po určitou dobu dařit. Tímto chováním ubezpečuje svého partnera, že jeho charakter, jednání, návyky, životní zaměření a pohled do budoucna jsou jenom zárukou společného idylického soužití.⁵⁴

Neznalost ekonomického rozpočtu pro domácnost

Původem prvotních překážek u některých novomanželů lze považovat neznalost rodinného rozpočtu. Někteří muži do jisté doby nebyli zvyklí dávat většinu svých peněz do domácnosti, ale naopak využívat je zcela pro své potěšení. Tento konflikt se stává větším a větším, obzvláště s příchodem dítěte, kdy se potřeba peněz navyšuje. Žena se snaží svému prvnímu dítěti koupit vše, co je potřebné, avšak z části se chce vyrovnat i některým svým vrstevnicím, u kterých shledává krásné věci pro miminko. Chce se jim přiblížit, avšak z finančních důvodů je to občas nemožné. Tímto mohou vznikat prvotní vyčítavé hádky ze strany ženy.⁵⁵

Problémy s penězi však mohou zničit manželství i jinými způsoby. Jsou případy, kdy jeden z manželů vydělává více peněz, a pokud se jedná o velmi vysoký výdělek, druhý partner nemusí mít problém s bezstarostným nakupováním pomocí kreditní karty, čímž mohou narůstat veliké dluhy bez vědomí manžela. Také oba mohou mít odlišné představy o dlouhodobých finančních cílech. Jeden z manželů chce užívat peněz v daný den bez ohledu na budoucnost, kdežto druhý by raději přispíval i sebemenší finanční obnos do důchodu. S tím souvisí tužba kupovat si dražší movité věci nejlépe každé dva roky, oproti tomu druhý manžel je vůbec rád za něco movitého a splaceného. Pokud jeden z partnerů přijde o práci, dochází k významným neočekávaným finančním neúspěchům, které mohou způsobit velký tlak na rodinné finance. Mohou mít charakter dlouhého trvání, jako jsou měsíce a roky. Problémy s penězi způsobují stres, který může tlumit komunikaci

---

⁵⁴ MATEJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-897-0, str.27

⁵⁵ Tamtéž, str.27

mezi manželi, která je v partnerství velmi důležitá. Pokud se začne vytrácet, a problémy spojené se stresem a financemi zintenzivní, výsledkem s velkou pravděpodobností bude rozvod.⁵⁶

Rozdílná očekávání matky a otce ve vztahu k dítěti

Další, podstatnější příčinou, je nedostačující zájem otce o dítě. Muž je tímto nařčen, že se nechová k potomkovi tak, jak by si žena přála, jelikož během jejího těhotenství se jí vlivem společného těšení na dítě vytvořily jisté představy, které po narození dítěte byly zcela odlišné. Je však důležité zmínit hodnotnější vztah matky s dítětem, který se jí vytvoří během devíti měsíců těhotenství, co jej nosí. Také samotný porod a kojení má vliv na upevnění výjimečného vztahu mezi matkou a potomkem. U mužů se plně rozvine vztah k dítěti až kolem druhého roku, kdy se mu více rozvine slovní komunikace.⁵⁷

Přetrvávající aspekty z dětství

Za rozpad manželství lze do jisté míry považovat vliv emočních problémů, které se začaly vyskytovat v dětství, a které si poté člověk přináší do partnerského vztahu. Určité zkušenosti se snaží znovu naplnit a u některých doufá v jejich neopakovatelnost. Nárůst počtu nezletilých matek může být též příčinou problémů, které se odehrávaly v dětství. Vlivem toho žena může mít potřebu láskyplného vztahu, ve kterém nemusí vidět partnera takového, jaký ve skutečnosti opravdu je. Poté se pár stává manželi bez toho, aniž by se důkladně poznal a do manželství tak vkládají nemožné představy, které se po určité době nestávají skutečností. Dalším přetrvávajícím aspektem z dětství může být strach z muže v případě, že zvýší hlas a žena na to může mít přehnanou reakci. Také muž, který vyrůstal s pošramoceným sebevědomím, může být citlivý v reakci na každou poznámku ženy. Je důležité tyto problémy z dětství vyřešit, jelikož ovlivňují postoj k partnerovi. V určitých případech je potřeba vyhledat odbornou pomoc, aby nedošlo k většímu prohloubení, které by vyústilo k rozvodu.⁵⁸

Nevěra

Mimomanželské poměry jsou docela očividným důvodem, proč se lidé rozvádějí. Velký počet manželských párů řeší problémy s nevěrou a snaží se najít

---

⁵⁶ Most Common Reasons for Divorce: Common Reason for Divorce #1: Money. *Survive divorce* [online]. 2021 [cit. 2021-03-30]. Dostupné z: <https://www.survivedivorce.com/common-reasons-for-divorce>

⁵⁷ MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRÝCH. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-897-0, str.27

⁵⁸ SMITH, Heather. *Děti a rozvod*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2, str.17

způsoby, jak zůstat spolu. Pravdou ale je, že nevěra zásadně změní manželství, a především naruší důvěru, která vede k poruše komunikace.⁵⁹

Většina žen podvádí pro citové uspokojení, jelikož v manželství emocionálně strádá. Oproti tomu muži k tomu mají jediný primární důvod, kterým je pohlavní styk. Po narození dítěte muži už tolik ve svých manželkách nevidí objekt jejich sexuální touhy. 22 % ženatých mužů alespoň jednou v životě byli nevěrní, 14 % vdaných žen mělo alespoň jednou během svého manželského života milostný poměr.⁶⁰

Vliv potomků

Tuto příčinu lze pokládat spíše za druhotnou. Jedná se o tzv. nerovnováhu ve výchově, matka a otec mají jinou představu o výchově jejich dětí. Žena může vnímat dítě až příliš výjimečně, a tím mu věnovat větší pozornost než zbylým členům rodiny. Otec může být na dítě ráznější než matka, a to jen vlivem její trpělivosti a mírnosti, kterou chová k dítěti. Příčiny těchto odlišných způsobů výchovy dítěte jsou hluboce zakořeněné. Rodiny tímto mohou být rozdělené a může být vytvořena napjatá domácí atmosféra, která je dětmi vnímaná, což může vést k psychosomatickým příznakům.⁶¹

Rozdílné vnímání manželů

Nedostatečné sdílení společných aktivit a nediskutování o důležitých věcech může vést k trápení se jednoho z partnerů. Ovlivňuje to tak jeho emoční stránku osobnosti a partner může mít pocit náležitého neocení, které se mu dostává. To zapříčiňuje vznik určitých rolí, například hospodyně či živitele. Je tomu i naopak. Opačný partner se cítí v manželství velmi sevřeně, potřebuje více volnosti a chce mít své vlastní aktivity bez společnosti ostatních. Partnerova žárlivost mu je nepříjemná. Rovnováha mezi dvěma manželi je narušena, každý má představu už zcela odlišnou.⁶²

Prvotní rodičovství

Jedná se o jednu z nejvýraznějších změn, se kterou se manželství setkává. Mnoho manželství nevydrželo během těhotenství ženy či po narození dítěte. Pro manžela je náročné se vyrovnat se zvýšeným napětím, které doma panuje a také s novou rolí, od které

---

⁵⁹ What Are Common Reasons for Divorce?: Top Reason for Divorce #3: INFIDELITY. *Survive divorce* [online]. 2021 [cit. 2021-03-30]. Dostupné z: <https://www.survivedivorce.com/common-reasons-for-divorce>

⁶⁰ Latest Infidelity Statistics of USA. *Divorce statistics* [online]. 2012 [cit. 2021-03-30]. Dostupné z: <https://www.divorcestatistics.info/latest-infidelity-statistics-of-usa.html>

⁶¹ SMITH, Heather. *Děti a rozvod*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2, str.18

⁶² Tamtéž, str.18

se očekává velká míra odpovědnosti. Narozené dítě vyžaduje spoustu energie, kterou si manželé ze začátku nejsou schopni v takové míře představit. Někteří otcové se mohou cítit neschopně, pokud nedokážou pomoci manželce s plačícím dítětem.⁶³

Přijmutí skutečnosti

Po opakovaném nežádoucím chování se jeden z partnerů vzdá naděje, že by se ten druhý mohl změnit, ať už se jedná o alkoholismus či nějakou jinou závislost, popřípadě určitou poruchu chování, kterou před svatbou neměl do jisté míry tak rozšířenou. Partner může mít touhu ze vztahu odejít, pokud již dále není v tomto svazku šťastný. Problém nestává ve chvíli, kdy jsou součástí partnerství i děti, na které může mít odchod jednoho z partnerů mnohem horší vliv. Dalším důvodem může být uvědomění si neuspokojivého sexuálního vztahu, kdy se partneři potýkají s nevěrou jednoho z nich. V tomto případě je nevěra spíše příznakem než příčinou rozvodu.⁶⁴

Příčin pro rozpad manželství je opravdu mnoho, a proto výše zmíněné důvody byly těmi nejdůležitějšími. Někdo se s nimi může ztotožňovat a někdo ne. Pro mou práci je také vhodné zmínit výzkum⁶⁵ z roku 1973 (Prokopec, Dytrych, Schüller), ve kterém můžeme lépe zpozorovat, jak část populace vnímá příčiny rozpadu manželství, a které považuje za hlavní. V tomto výzkumu byli respondenti muži i ženy (celkem 1000 vzorků), u kterých se projevila manželská disharmonie. Jedná se o začínající projevy negativních vlastností jednoho z partnerů, které dříve byly pro druhého skryté. Pomocí tohoto průzkumu bylo zjištěno, že mužům na partnerkách nejvíce vadí jejich podrážděnost, nervozita a jejich neschopnost mluvit o určitých věcech klidně. Dále jejich nesnášenlivost a nepravdomluvnost. Ženám naopak vadilo, že muži mluví hrubě, jsou neupřímní a rádi tráví svůj volný čas s přáteli než s rodinou. Na základě šetření bylo možné rozpoznat unáhlené vstupy do manželství obou partnerů. Objevily se odlišné cíle a názory, například na výchovu dítěte. Téměř každé první manželství musí prodělat určitou adaptaci, kdy si jeden zvyká na druhého a naopak. Musí se naučit o všem spolu hovořit, aby nedocházelo často ke střetu zájmů. Manželskou disharmonii vnímají jinak ženy a jinak muži. Když se zeptali při výzkumu žen, kdy si uvědomily, že udělaly chybu potom co se vdaly, tak většina žen odpověděla, že ani ne rok po svatbě. Může za to cit,

---

⁶³ SMITH, Heather. *Děti a rozvod*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2, str.19

⁶⁴ SMITH, Heather. *Děti a rozvod*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2, str.20

⁶⁵ MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-897-0, str. 28

který byl zmíněn v příčinách pro vznik manželství. Dále také opačná představa, kterou měly při vstupu do manželství (hovoříme o pomoci, kterou očekávaly s chodem domácnosti a výchovou dětí). To je také důvodem, proč ženy častěji žádají o rozvod. Muži začínají litovat vstupu do manželství pár měsíců před rozvodem. Je to přisuzováno jejich neopouštějícím koníčkům, které stále mají, nevzdávají se svého volného času s kamarády a jejich profese. Nepřikládají tu největší váhu rodinnému životu tak, jako ženy, proto se jim myšlenky na rozvod zrodí až po delší době. Prvotní myšlenky na rozvod jsou zatím jen v hlavách obou partnerů, stále čekají, zda přijde nějaká změna, zda se situace zlepší. Postupně jsou tyto myšlenky vysloveny až při hádkách ve formě vyhrožování rozvodem. Avšak i toto vyhrožování je jakási adaptace na manželské soužití.

Jiný průzkum⁶⁶ se o pár let později, v roce 1998, zaměřil na rozvedenou populaci a dvě longitudinální studie. Britský průzkum panelů domácností (BHPS – British Household Panel Survey) a národní studie vývoje dětí (NCDS – National Child Development Study) se zabývaly otázkou „Kdo se rozvede?“. Jednotlivce a páry zkoumala BHPS, zatímco NCDS se zabývala faktory dětství a dospívání, které souvisí s rozpadem partnerství v dospělosti. Finanční potíže byly shledány jako prvotní impuls k rozvodu, dále problémy jako nezaměstnanost, spoléhání se na sociální dávky a zdravotní postižení představovaly charakteristické znaky rozvedených. Mezi emoční problémy, které vedou k rozvodu, podle BHPS a NCDS, se řadí partnerství v raném věku, dále se to týká jedinců, kteří sami zažili rozvod rodičů, a také ekonomicky, somaticky a senzitivněji smýšlející lidé byli častěji rozvedeni.

Život po rozvodu

Rozvod manželství je administrativním řešením a formálněprávním ukončením manželského vztahu dvou lidí v případě, že všechny ostatní cesty k vyřešení podstatného problému selhaly. Na jedné straně má zastavit nežádoucí jevy, které se vyskytují v konfliktním manželství, a na druhé straně je rozvod doprovázen negativními důsledky, které se poté projevují v různých oblastech života. Lze předpokládat, že rozvod s sebou přinese celkové uklidnění a obnovení psychické rovnováhy, která již byla narušená vlivem dlouhodobých konfliktů v rodinné situaci, ačkoli tato situace bývá ojedinělá. Někteří mají pocit, že zpřetrhání dlouholetého vztahu značí rozbití všeho, o co

---

⁶⁶ The divorced and who divorces? *Library Services* [online]. [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <http://eprints.lse.ac.uk/6529/>

se tak dlouho snažili, a dokonce i ti, kteří rozvod uvítali, prožívají velký smutek. Pro někoho, komu manželství přinášelo spíše mučivou bolest, je však rozvod úlevou.⁶⁷

Po formálním ukončení manželství nastupují traumatizující rozpory, které se týkají ekonomického vyrovnání, svěření dětí do péče, úpravy styku s dětmi a další. Tyto rozpory, ať už negativní či pozitivní, vyvolávají nový druh psychické zátěže na jedince, kterou musí řešit. Toto období se nazývá adaptace na rozvod.⁶⁸

Rozvodová adaptace má charakter dlouhodobého procesu, kdy se jednatel musí vyrovnávat s určitým stresem, který je dán rozvodem manželství. V průběhu procesu by mělo dojít k obnově životní spokojenosti a vytvoření si tak nového životního stylu. Nelze říct, jak dlouho tato adaptace potrvá, záleží na nejrůznějších okolnostech, ať už subjektivních či objektivních, které lze rozdělit do tří skupin:

- 1. Faktory intrafamiliární** – vymezují, jak dlouho trvalo manželství, kolik a jak staré mají bývalí manželé děti, intenzitu a kvalitu vztahů a rozporů mezi manžely (citovou, majetkovou, ekonomickou), rozvodovou iniciativu, a v neposlední řadě přijetí rozvodu.
- 2. Faktory extrafamiliární** – jedná se o míru podpory či nepodpory ohledně rozvodu od širší rodiny či jiných blízkých osob, postoj případného nového partnera, vazby v zaměstnání, nebo také postoj společnosti k rozvedeným.
- 3. Faktory individuální** – hovoří o typu osobnosti rozvedených manželů, také o jejich fyzickém a duševním zdraví, akceptaci vůči psychické zátěži, fyzické a sociální atraktivitě, schopnosti sebekritiky, postojích názorových, náboženských a etických.

Velmi důležitou roli hraje psychosociální adaptabilita v procesu porozvodové adaptace. Je individuální a čím vyšší je adaptabilita, tím snadnější, kratší a úspěšnější bývá tento proces.⁶⁹

---

⁶⁷ SMITH, Heather. *Děti a rozvod*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2, str.23

⁶⁸ MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRÝCH. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-897-0, str. 31

⁶⁹ Tamtéž, str. 32

2 Dítě a rozvod

Rodiče by se měli, pokud možno, rychle přenést přes rozchod a odložit tak stranou vlastní pocity uraženosti a hněvu, které jsou vyvolané rozvodem. Hlavním důvodem toho vzpamatování se je, aby přispěli k duševní pohodě dětí a přiřadili jim tak své nejdůležitější místo. Pokud si rodiče stále váží svého partnera, chovají k němu slušnost a v jisté míře i přátelskost, tak pro své děti dělají to nejlepší, co jen mohou dělat v této obtížné situaci.⁷⁰

„Společnost předpokládá, že rozvod má pro děti strašné důsledky, ale lze zpochybnit obvyklý předpoklad, že takové důsledky jsou nevyhnutelné. Dobrý výsledek závisí do značné míry na kvalitě rodičovského vztahu po rozchodu.“⁷¹

Na oba rodiče má právo každé dítě. Matky se ale rozhodují starat o dítě samy čím dál častěji. V případě, že je dítě svěřeno do péče matky, tak se jeden ze dvou otců postupně vytrácí ze života dítěte. Tato skutečnost je zarážející, jelikož i rodič, který už nežije ve společné domácnosti, má na utváření dítěte veliký vliv.⁷²

V neposlední řadě je určitě důležité zmínit, aby rodiče nepodceňovali vnímavost dítěte vůči rozvodu rodičů a s tím související vnímavost ohledně konfliktů, které mohou přijít po rozvodu.⁷³

„Výzkum⁷⁴ totiž ukázal, že rodiče až překvapivě často soudí, že se rozvod jejich dětí nijak nedotýkal a že jej nevnímaly. Pokud mají děti do tří let, uvádějí téměř všichni, že se na dětech nic nápadného neprojevovalo. U dětí předškolního věku tak soudí velkou většinu a stává se, že ještě dvanáctileté děti pokládají za „příliš malé“, než aby vnímaly, co se v rodině děje.“

Dětsí psychologové se však domnívají, že až na ojedinělé výjimky se rozvod dotýká dítěte vždy, i když se nemusí nutně navenek trápit, plakat a dělat scény. To, že se dítě neprojevuje, neznamena, že by během rozvodu netrpělo. Rodiče mají méně času na dítě, jelikož jsou velmi zaneprázdňeni svými problémy, což způsobuje méně vnímání ohledně potřeb dítěte a také jiné, lze říct nepřiměřené a zvláštní, chování k dítěti. Pro dítě

---

⁷⁰ SMITH, Heather. *Děti a rozvod*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2, str. 25

⁷¹ Tamtéž, str. 25

⁷² BACUS-LINDROTH, Anne. *Vaše dítě ve věku od 3 do 6 let*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 978-80-7367-563-9, str. 91

⁷³ MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Přestali jste být manželi, ale zůstáváte rodiči*. Jinočany: H & H, 1992. ISBN 80-85467-53-4, str. 4

⁷⁴ Tamtéž, str. 4

je těžké přijmout zároveň skutečnost, že ti dva lidé, které má tak rádo, jsou si odcizeni, že se před ním dokážou hádat a ubližovat si. Každé dítě prožívá rozvod individuálně, některé se spíše uzavírá do sebe a jiné je naopak neklidné až agresivní. Rodiče to spíše považují za zlobení, a tak vyhledávají odbornou pomoc u psychologů. Jen málokdy si rodiče připustí, že příčinou změny chování dítěte je rozvod. Dítě začíná jednoho z rodičů postrádat a staví se k tomu svým vlastním způsobem.⁷⁵

2.1 Výchova v rozporu

Po rozvodu přicházejí mezi manžele spory o výchovu dítěte. Nedokážou se shodnout a domluvit na výchovných pravidlech. Je potřeba si uvědomit, že se v tuto chvíli jedná o dítě a spor by měl jít stranou, jelikož dítě se nemá cítit provinile kvůli tomu, že se jeho rodiče hádají. Vina pochází ze strany rodičů, neschopnost ustoupit a vytvořit kompromis, který by byl pro oba rodiče přípustný. Jedním z problémů mohou být i názory ze strany známých, kteří navádějí jednoho z manželů k určitému kroku. Dalším negativním aspektem může být i životní styl jednoho z manželů, na který je zvyklý a zastává jej. Existuje mnoho důvodů, které zapříčiňují hádky a dítě se kvůli nim může cítit jako důvod rozchodu. Je třeba toto mínění dítěti vyvrátit a danou situaci vysvětlit.⁷⁶

Důležité je s dítětem o této situaci hovořit, jelikož dítě dobře vnímá neshody, které se v rodině odehrávají. Potomkovi má být vysvětleno, že i když se rodiče rozvádí, tak jejich lásku k němu se z obou rodičovských stran nemění. S oběma rodiči se bude vídat, jen ne už ve společném čase. Jak jsem již avizovala na začátku, spory by měly jít stranou, jedná se především o dítě, pokud je to možné, měla by pokračovat komunikace obou rodičů na téma budoucnost dítěte. Rodičovský přístup ve vztahu k dítěti by měl být co nejvíce v jednotě, pakliže není, dítě může využívat chování a jednání jednoho nebo druhé rodiče ve svůj prospěch.⁷⁷

Pro dítě ve věku 3–6 let je těžké rozdělit skutečnost od fikce, jedná se o magické myšlení. Pro tento věk jsou typické fantazijní představy s destruktivním zabarvením. Například, pokud si dítě přeje, aby mělo pro sebe jen jednoho z rodičů a rodiče se po

---

⁷⁵ MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Přestali jste být manželi, ale zůstáváte rodiči*. Jinočany: H & H, 1992. ISBN 80-85467-53-4, str. 4

⁷⁶ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0, str. 34

⁷⁷ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Komunikace mezi rodičem a dítětem: styly a techniky komunikace, komunikace rodiče ve vztahu k dítěti, vývojová období dítěte, komunikace v náročných situacích*. Praha: Grada, 2009. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-2698-4, str. 96

nějaké době opravdu rozejdou, dítěti se fantazijní představa protne se skutečností a dítě se tak může cítit provinile za to, co se stalo. Dítě je velmi zaměřené na sebe a je přesvědčené o bezchybnosti svých rodičů, proto může přijít pocit viny, že je důvodem onoho rozvodu. Dítě je totiž schopné uvěřit myšlence, že se jeho rodiče rozvádějí z důvodu jím převrhnuté láhve, nebo z důvodu velkého zlobení, které se odehrálo včera. Proto je nezbytně důležité dítě několikrát ujistit o tom, že rozhodnutí, na kterém se rodiče dohodli, nemá nic společného s ním, jelikož pocit viny může mít na dítě opravdu škodlivé účinky.⁷⁸

Rodina by si měla nastavit výchovné metody, na kterých se budou domlouvat, jak své dítě vychovávat, a jaké postoje budou zaujímat k určitým projevům dítěte. Jeden z rodičů může mít ale pevně nastavená pravidla vůči dítěti oproti druhému partnerovi, a to může vyústit ve velmi vysoké napětí a zničení vzájemné důvěry a otevřenosti mezi všemi účastněnými. Stejně jako hádky pro dítě nejsou dobré, tak je tomu tak i s mlčením mezi manželi. Pokud rodiče zvolí tuto cestu, kdy se ani jeden z nich spolu nebaví, tak dítě může být zmatené, neklidné a znovu může pocítit vinu za to, co se mezi rodiči děje. Stejně tak jako v hádavé domácnosti, i v tiché, by mělo být dítěti charakterizováno, proč tomu tak je a proč rodiče spolu momentálně nekomunikují. Ve většině případů by to měl udělat ten rodič, který má více pokory a chtěl by smíř. Pro dítě je to tak nová zkušenost a ví do budoucna, jak by se mělo zachovat při podobné situaci.⁷⁹

Hovořím tu o situacích, kdy oba rodiče mají zájem o dítě. V případě, že by se jeden z rodičů velmi odcizil po těžce postiženém rozvodu, v dítěti může tento stav vyvolat masivní úzkost, která se poté podílí na vzniku obranných mechanismů, které se v jisté míře mohou blížit k patologii.⁸⁰

2.2 Reakce dítěte na rozvod rodičů

Reakce dítěte je velmi individuální. Odvíjí se od věku dítěte, temperamentu, vlastností, charakteru a jejich zkušeností z minulosti. Častokrát se stává, že dítě chce na sebe upozornit, aby si ho rodič všiml. Toto chování může mít psychosomatický charakter, neboli upozornění na sebe, že něco není v pořádku. Je to takové volání o pomoc

---

⁷⁸ BACUS-LINDROTH, Anne. *Vaše dítě ve věku od 3 do 6 let*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 978-80-7367-563-9, str. 89

⁷⁹ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0, str. 34

⁸⁰ NOVÁK, Tomáš. *Péče o dítě po rozvodu a její úskalí*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4110-9, str. 45

ze strany dítěte, aby se rodiče udobřili a věnovali se opět dítěti. Není to vždy snadné, ale je potřeba dítěti pomoci, aby těmto stavům předcházel, nebo aby k takovýmto stavům nedocházelo ve velkém množství.⁸¹

„Mnohé děti mluví o svém zoufalství a pocitu viny, že nedokázaly rodiče usmířit. Děti se staly součástí problému, ale trápí se, protože nedokážou pomoci najít řešení – což samozřejmě není a neměla by být jejich povinnost.“⁸²

I když je prožívání u každého dítěte individuální, tak přesto většina z nich prožívá po rozchodu rodičů proměnlivé období a s tím spojené emoce, kterým je leckdy těžké porozumět. Projevují se rozporuplnými reakcemi, u každého jedince je intenzita trvání odlišná.⁸³

Lež

Například jednou takovou reakcí nebo změnou může být zvýšená lhavost. Kolem pátého roku dítě vnímá rozdíl mezi fantazijním myšlením a lživostí. Pokud dítě lže, tak chce na sebe ve většině případů upozornit, nebo někoho zranit. V tomto případě by mělo být dítě obeznámeno s negativními riziky, která ze lži mohou vycházet. Pokud je lež směřována k druhé osobě, tak dítě chce, aby se o ní dozvěděl ten daný člověk. V tomto případě je směřována s největší pravděpodobností k rodiči, nejlépe aby vedla k nějaké reakci. Dítě si bohužel neuvědomuje, že tato reakce bude negativní.⁸⁴

Zamlklost

Dalším způsobem reakce dítěte na rozvod je zamlklost. Rodiče si mohou všimnout, že jejich dítě už není tolik výřečné jako dříve bývalo. Dítěti se v hlavě vytváří mnoho otázek a myšlenek, může být i zadumané. Jeho věty nejsou příliš obsáhle, spíše útržkovité.⁸⁵

Rozdílné reakce dívek a chlapců

Reakce může být jiná u dívek a u chlapců. Například citlivost u chlapců nemusí být nutně způsobena rozchodem rodičů, ale může být tím, že zůstanou žít pouze s matkou, obzvlášť pokud žijí v domácnosti pouze ženy. Ve většině případů každý druhý

⁸¹ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Dítě a rozvod rodičů. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0, str. 46

⁸² SMITH, Heather. Děti a rozvod. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2, str. 35

⁸³ SMITH, Heather. Děti a rozvod. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2, str. 23

⁸⁴ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Dítě a rozvod rodičů. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0, str. 46

⁸⁵ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Dítě a rozvod rodičů. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0, str. 53

otec po rozvodu zpřetrhává vztahy se synem, čímž dítě začne vyrůstat bez vzorového modelu, myšleno v případě, pokud do rodiny nepříjde nový partner matky. Bohužel situaci neřeší ani případ, kdy jde syn bydlet s deprimovaným otcem, který může být úzkostlivý, nebo alkoholik, a tak nedokáže pomoci synovi v tomto těžkém období dospívání. Je to dáno i tím, že otcové nedokážou dát najevo sounáležitost či nějakou jinou formu porozumění. Kdyby otcové však věděli, jak jsou důležití pro zdravý vývoj dítěte, tak by nebylo tolik chlapců poškozeno rozvodem. Dívky v tomto případě mají snadnější postavení, jelikož je ve většině případů pravděpodobné, že zůstanou s matkou, která je jejich modelovým vzorem, stejně tak jako porozumění a blízkost je tu ve větší míře než u otců k synům.⁸⁶

Drobné krádeže

Také drobná krádež může být reakcí dítěte na protest rozvodu rodičů. Dítě chce krádeží upozornit na sebe, nejde mu o věc samotnou. V případě, že by šlo o touhu po ukradené věci, by se dítě snažilo spíše krádež spáchat tak, aby se na ni nepřišlo. Dožaduje se tímto pozornosti a chce, aby se vztahy v rodině urovnaly a rodiče si ho opět začali všimnout. Samo dítě neví, jak vzbudit zájem rodičů, a tak může cítit, že negativním chováním upoutá větší pozornost.⁸⁷

Smyšlené vnímání

Dítě si přetváří vnější realitu tak, aby se přizpůsobila vnitřním potřebám. V tomto případě to může být například potřeba chránit matku. Celý tento konflikt může dítě vnímat tak moc zkresleně, že může mít pocit, že ochrana je tu na místě. Dalším příkladem tohoto zkreslení může být přesvědčení, že nikdo, kromě něj, by toho daného rodiče neochránil. Mechanismus může do jisté míry přecházet v další, kterým je altruismus. Dítě se zříká jednoho z rodičů, aby toho druhého podpořil, aby se rodič necítil sám.⁸⁸

Noční děsy

Příčinou může být určitá záležitost, která se například stala předchozí den, a dítě ji nemá prožitou, vysvětlenou nebo ji nerozumí. Může se jednat o pláč matky nebo o hádku mezi rodiči. Dětská psychika tuto zátěž nezvládla, a tak se mu mohou tyto situace

---

⁸⁶ SMITH, Heather. *Děti a rozvod*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2, str.36

⁸⁷ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0, str. 48

⁸⁸ NOVÁK, Tomáš. *Péče o dítě po rozvodu a její úskalí*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4110-9, str. 43

promítat do nočních děsů. Tyto děsy se projevují výkřiky ze spaní, často se jedná pouze o útržkovitá slova, která nedávají žádný smysl. Rodiče si mohou myslet, že je dítě probuzené, jelikož má oči otevřené, ale není tomu tak. Oproti tomu je noční můra jiná v tom, že dítě dokáže po probuzení, nebo druhý den, říct, co se mu zdálo a mluvit o tom. Na základě sdělení ho rodiče mohou uklidnit a dále tyto stavy řešit. Noční děs je hlubší a intenzivnější, dítě ho prožívá o poznání více a jeho uklidnění je těžší, jelikož si dítě nemůže vzpomenout, co se mu zdálo.⁸⁹

Lhostejnost

Poměrně běžnou reakcí je také lhostejnost, kterou děti možná odkoukaly z rodiny. Děti nemusí projevovat žádné znaky smutku, potěšení, úzkosti či znepokojení, jelikož otec nic z toho také neprojevoval, tudíž není nikterak překvapivé, že se řídí otcovým modelem. Když je takovým dětem oznámeno, že se rodiče budou rozvádět, nic to s nimi neudělá, jedná se o tzv. popírání pocitů, které v budoucnu mohou mít nepříznivý vliv na utváření sociálních dovedností v oblasti navazování vztahů. Může se však stát, že jiné děti v sobě budou nosit tak velké množství smutku a hněvu, že se naopak neodvážejí projevit žádný ze svých pocitů. Budou se tvářit nezúčastněně a až po delší době může být zjištěno, že děti ventilovaly své pocity chozením za školu. Otevřenosti a průchodu jejich emocí může napomocť například pedagog či doktor z dětské a rodinné poradny.⁹⁰

Většinou se toto týká chlapců a pramení to z nekomunikace mezi nimi a rodiči, konkrétně se to týká období, kdy byli ještě moc malí na to, aby jim rodiče vysvětlili různé souvislosti mezi problémy. Chlapci se tak mohou více uzavřít do sebe a přestanou se plést do záležitosti dospělých. Začnou být tak více závislí na počítačových hrách či nějakém sportu. To může vést k určitým lhostejnostem, které si lze zaměnit za emoční zralost.⁹¹

Jiným druhem lhostejnosti může být neschopnost vyjádřit své vlastní pocity, které děti skrývají hluboko v sobě. Může to pramenit ze strachu, že se děti poté, co vyjádří své emoce, přestanou ovládat. Ve většině případů pocházejí tyto děti z rodin, kde není potřeba mluvit o svých pocitech, nebo naopak je v rodině někdo, kdo své emoce dává najevo velmi hlasitě. V takovém případě dítě může mít pocit, že pro jeho city už v domě není

---

⁸⁹ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0, str. 49

⁹⁰ SMITH, Heather. *Děti a rozvod*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2, str.37

⁹¹ Tamtéž, str. 37

místo. Může se tak vytvořit pocit výsměchu, který by přišel, kdyby se děti se vším svěřily.⁹²

Mezi poslední příčiny lhostejnosti může patřit fakt, že si jsou děti vědomé problémů v rodině. Například otec napadá matku nebo figurují jiné rozbroje v rodině. Děti si uvědomují, že by mohly skončit v dětském domově, nebo by mohl otec jít do vězení. I přesto, že se rodiče chovají špatně, tak ve většině případů děti své rodiče natolik milují, že pro ně nechtějí nic špatného. Proto raději nic nedělají a nechávají věci tak, jak jsou.⁹³

Děti mohou považovat rozchod za soukromou zprávu, kterou nechtějí ventilovat nikde, kromě domova. Mohou v sobě nést pocit méněcennosti a selhání rodičů mohou vnímat jako své vlastní. Nechtějí působit zranitelným dojmem před spolužáky a stát se tak středem pozornosti, v některých případech i terčem posměšků a šikany.⁹⁴

Jestliže se v budoucnu ukáže, že rozchod byl prospěšný, děti svůj názor pozmění. Obzvláště v případě, kdy se vytratí nepřátelství mezi dětmi a rodiči způsobené rozvodem a děti neztratí kontakt se svým otcem. Změna pro děti ve většině případů znamená méně peněz či jiné strádání, které je ale možné vyvážit poznáním, že oba rodiče jsou po rozvodu šťastnější.⁹⁵

Somatické projevy

Vlivem večerní hádky mezi rodiči, popřípadě i náhlým odjezdem jednoho rodiče z bytu, si může ráno dítě stěžovat na bolesti břicha či hlavy. Po navštívení doktora však vyjdou všechna vyšetření negativně. Opět se tedy může jednat pouze o upozornění se na sebe, dítě tím dává najevo své obavy, má strach, že jeden z rodičů odejde natrvalo a bude si muset vybrat ke komu půjde.⁹⁶

Koktání

V některých případech se může stát, že dítě neví, jak má dát najevo své pocity a obavy, nedokáže se vyplakat nebo naopak rozkřičet či běsnit. Z toho vyplývá, že koktání pro něho představuje způsob, jakým může ventilovat průchod svých myšlenek, jedná se o jeho vlastní reakci. Koktání znamená zadržávání v řeči a často je to spojováno s dětskou

---

⁹² Tamtéž, str. 38

⁹³ SMITH, Heather. *Děti a rozvod*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2, str.37

⁹⁴ Tamtéž, str.38

⁹⁵ Tamtéž, str.38

⁹⁶ ŠPAÑHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0, str. 53

neurózou. Není poškozená centrální nervová soustava, jedná se o problémy v mezilidských vztazích, dítě prožívá větší emoční nátlak a nedokáže se s tím samo vyrovnat.⁹⁷

Pomočování

Také jednou z reakcí na rozvod rodičů může být pomočování. Jedná se o dítě, které už bylo v tomto směru samostatné a tyto „nehody“ se mu nestávaly. V nejčastějším případě se mohlo jednat o spor mezi rodiči. Dítě bylo svědkem hádky a má strach před rodičem či před něčím, co si samo nedokáže vysvětlit. Rodiče z toho mohou být rozpolčení a častokrát je to poleká, nabydou dojmu, že to dítě udělalo schválně, ale nedokážou si spojit, že příčinou je nějaký druh napětí, který je vyvolán konfliktem rodičů.⁹⁸

Zhoršení školního prospěchu

Neharmonická rodinná atmosféra plná rodičovských sporů se také může negativně podílet na školních výsledcích, které mohou nastat po rozvodu rodičů. Jedná se o možnost, která může nastat, když dítě nastupuje do 1. třídy, ne v období předškolního vzdělání. Soustředěnost dítěte ve škole opadá, má mnoho myšlenek v hlavě o tom, s jakým rodičem bude bydlet, a jak celá záležitost bude probíhat. Z jedniček se stávají trojky a učitel dítě nepoznává, k tomu se mohou ještě přičíst nepěkné reakce ze strany spolužáků, kteří se mohou dítěti spíše posmívat, než aby mu byli psychickou oporou.⁹⁹

2.3 Rozdílné reakce na rozvod rodičů v různém věkovém období

Děti v různém věku mohou reagovat odlišně na záležitosti týkajícího se rozvodu, avšak podobnosti jsou větší než rozdíly. Mohou se lišit pouze projevy vyjádření, avšak mnohé pocity jsou stejné. „*Smutné předškolní dítě se může zastavit ve vývoji, ztratit zájem o hru a mít při rozlišení fantazie od skutečnosti; smutný desetiletý chlapec může svůj smutek skrývat za vztek, kdežto stejně stará dívka může dávat průchod svým pocitům dlouhým pláčem v ložnici; smutný dospívající člověk si možná dělá starosti o svou budoucnost*

---

⁹⁷ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Dítě a rozvod rodičů. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0, str. 54

⁹⁸ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Dítě a rozvod rodičů. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0, str. 55

⁹⁹ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Dítě a rozvod rodičů. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0, str. 56

nebo se možná obtížně soustředí na školní povinnosti. Všichni však prožívají společnou emoci – smutek.“¹⁰⁰

V Americe roku 1991 proběhla metaanalýza, která zahrnovala 92 studií, které porovnávaly děti žijící v rozvedených rodinách a děti, které vyrůstají v úplných rodinách. Děti, které měly rozvedené rodiče, dosahovaly ve školních výsledcích nižšího skóre než děti z úplné rodiny, přičemž střední hodnota účinku byla 0,14 standardní odchylky. Jiné školní výsledky, které byly pomocí studie metodologicky propracované, ukázaly slabší hodnoty výsledků, než jak tomu je u jiných studií. Například novější výzkumy poukázaly na slabší hodnoty účinků než studie provedené během posledního desetiletí. Pomocí této analýzy byla zjištěna určitá podpora teoretických perspektiv zdůrazňujících nepřítomnost rodičů. Tou nejvíce konzistentní podporou byla však nalezena perspektiva rodinných konfliktů.¹⁰¹ Jinak řečeno, čím byla studie promyšlenější, tím menší byl vliv věku potvrzen. Důraz byl kladen také na jiné proměnné jako je pohlaví, rasa a společenské vyznání, které může mít větší vliv.¹⁰²

Jiná studie ¹⁰³ (B. Jane Elliott, Martin P. M. Richards, 1.12.1991), která proběhla v témže roce a podpořila metaanalýzu popisovanou v předchozích odstavcích, byla podpořena Národním průzkumem vývoje dítěte a zkoumala účinky rozvodu rodičů na děti. Bylo umožněno sledovat chování a výkony dětí před a po rozvodu. Výsledky naznačily, že některé problémy spojené s rozvodem, jak tomu bylo přisuzováno v předchozích studiích, mohly ve skutečnosti existovat už před rozchodem rodičů. Dalším výsledkem bylo zjištění, že každé dítě, jemuž se rodiče rozvedli ve věku 7–16 let, dosáhly horších výsledků než děti, kterým se rodiče nikdy nerozvedli.

I když jsou předškolní děti hlavním tématem mé bakalářské práce, a jejich reakcemi na rozvod rodičů jsem popsala několik předchozích stran, tak bych i přesto chtěla shrnout a zároveň ještě poukázat na jiné odezvy, které dítě může prožívat a které se budou lépe porovnávat s reakcemi dětí jiného věku.

Předškolní děti

---

¹⁰⁰ SMITH, Heather. *Děti a rozvod*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2, str.41

¹⁰¹ Parental Divorce and the Well-Being of Children: A Meta-Analysis. *ResearchGate* [online]. [cit. 2021-03-16]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/21322478_Parental_Divorce_and_the_Well-Being_of_Children_A_Meta-Analysis

¹⁰² SMITH, Heather. *Děti a rozvod*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2, str.41

¹⁰³ International Journal of Law, Policy and the Family: CHILDREN AND DIVORCE: EDUCATIONAL PERFORMANCE AND BEHAVIOUR BEFORE AND AFTER PARENTAL SEPARATION. *Oxford Academic* [online]. [cit. 2021-03-16]. Dostupné z: <https://academic.oup.com/lawfam/article-abstract/5/3/258/911338>

Mezi ohrožené skupiny, na které má velký vliv rozvod rodičů a zároveň jim to způsobuje dlouhodobé důsledky, patří právě nejmenší děti. Předpokládá se, že nejvíce zranitelní jedinci jsou děti do pěti let, což představuje třetinu všech dětí, které mají rozvedené rodiče. I několika měsíční miminko se směje, když se smějí jeho rodiče, proto lze přepokládat, že na nepřátelské vztahy či hádky mezi dospělými, doplněné zvyšováním hlasu, bude reagovat pláčem či známkami strachu. Právě proto u dětí, které ještě částečně nedokážou vysvětlit zmatenost a rozpačitost kvůli jejich věku, mohou být přehlédnuty jejich reakce na probíhající se roztržky mezi rodiči a začínající se rozvod. Také pokud děti nespí a jsou podrážděné, vyplývá to z jejich pocitu nejistoty, která je velmi narušena. Smysl pro čas nemají plně vyvinutý, a proto na otázku, kdy uvidí tatínka, je odpověď: „Na konci týdne,“ irelevantní. U dětí se tak může projevit regrese – například neschopnost hrát si samo a kreativně, navracejí se do období, ve kterém to bylo jednodušší. U starších dětí okolo 4. – 5. roku může dojít opět ke žvatlání, nebo přestanou mluvit úplně. Dalšími reakce je i pomočování a strach v noci. Také zase mohou nadměrně lpět na matce či otci, jelikož mají obavy z odchodu i druhého rodiče, protože když mohl odejít otec, proč by nemohla odejít matka, to samé platí i v opačném případě. S vývojovou fází, do níž dospěly, se mohou potýkat tříleté děti. Například chlapec potřebuje mužský vzor. Až vyroste, většinou chce být jako otec, ale jeho nejlepší člověk, se kterým chtěl zažívat různé věci, ho opustil a odešel od něj. Chlapec může věřit na zázraky, například když něco bude dělat pravidelně a pečlivě (čištění si zubů, uklízení si svých hraček apod.), tak se otec, ať už je kdekoli, vrátí domů. Pokud však chlapec vnímal otce jako někoho, s kým se musí dělit o matku, tak je zvláště důležité, aby s otcem zůstal po rozvodu v kontaktu, jelikož si bude myslet, že je všemocný a dokázal otce vyhnat. Do jeho snů mohou také proniknout různé nestvůry a divoká zvířata, jedná se o tzv. eidetismus, kdy si dítě velmi živě dokáže vybavit sen nebo obraz něčeho, co slyšel či viděl. Proto je důležité, aby dítě nebylo během dne utrápené a plačtivé. Také pro zdravý vývoj malých děvčat je velmi důležitý kontakt s otcem. Dítě tak může mít plno myšlenek ohledně svého chování, říká si, že už nikdy neudělá nic špatného, jen jestli se otec vrátí. U dětí v tomto věku převažuje předoperační myšlení, ve kterém jsou schopné uvažovat v symbolických pojmech, ale nejsou schopné provádět logické myšlenkové operace. Z tohoto důvodu příliš nerozumí slovu rozvod, což neznámá, že se nemohou cítit osamělé a opuštěné. Děti mohou být přesvědčeny, že rodič opustil je, nikoli druhého manžela nebo kohokoli jiného. U jiných

děti může přemíra strachu vést k tomu, že se přestanou vyvíjet, například přestanou úplně mluvit. Hovořím o strachu, kdy je na dítě vynaložena nesmírná zátěž, například dítě musí udržet otcovo tajemství o nové partnerce, které nesmí sdělit matce, jedná se o citové týrání. Dítě tak může ztratit důvěru v dospělé a bude se bát říct cokoli nahlas.¹⁰⁴

V tomto věku je myšlení velmi ovlivněno fantazií a představami, tudíž si vytvoří vlastní úsudek, jak co bude a jak se kdy stane. Mimo jiné na něho působí i činy rodičů, kterým velmi důvěřuje. Proto, když si dítě začíná všimnout, že jeden z rodičů s nimi nevečeří, nejedná už společně na výlety a další, začíná mít strach, co s ním bude. V jeho hlavě začnou proudit myšlenky, zda se nebude muset přestěhovat k jednomu z prarodičů, nebo jestli ještě někdy uvidí oba rodiče či to bude velmi málo a další jiné obavy.¹⁰⁵

V předchozí straně jsem se věnovala rozdílným reakcím v různém věku, kde jsem poukázala na hlavní emoci, která byla u každého jedince jakéhokoliv věku stejná, jednalo se o smutek, a kde podobnosti byly větší než rozdíly. Přesto bych ráda poukázala na rozdíly mezi předškolními dětmi a dětmi v jiném věkovém období, ať už mladší školní věk či dospívající mládež.

Mladší školní věk

„U dítěte mladšího školního věku se již projevuje vyšší rozumová zralost. Je tudíž schopné slyšet argumenty a důvody rodiče a dovede v mnoha případech pochopit, proč tedy k rozchodu došlo. Vnímá také celou situaci, je s ní konfrontováno a dovede zaujmout i svůj názor.“¹⁰⁶

Děti mladšího školního věku, obzvláště ve věku pět až devět let, jsou podle některých lidí rozvodem poznamenány hlouběji než děti jiného věku. V tomto období jsou rodiče pro dítě ti nejlepší lidé na světě, v případě, že by jeden z nich odešel, mohlo by to způsobit ztrátu dětské jistoty a způsobit tak ohromný smutek. K hlučnosti a zvýšené aktivitě i vzdoru mají blíže spíše starší chlapci. Při tak časté činnosti nemusí myslet na trápení, které prožívají. Dále problémy, jako potíže se spánkem či soustředěností, se mohou odrážet na jejich školních výsledcích. Věty typu: „To je nudný,“ říkají, pokud ztrácí důvěru ve vlastní schopnost. Pro chlapce je jednodušší říct tuto větu, než že je pro něj

¹⁰⁴ SMITH, Heather. *Děti a rozvod*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2, str.41-43

¹⁰⁵ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0, str.89

¹⁰⁶ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0, str.92

aktivita obtížná a nezvládne ji. Jedním z rozdílů pro tento věk, oproti předškolnímu věku, je větší míra porozumění tomu, co se děje. Dítě začíná chápat trvalost a už přestává tolik věřit na zázraky (ne však úplně). Chvillemi věří, že se rodič vrátí zpátky a po chvíli se zase uvědomí, že odešel nejspíš natrvalo a situace se už nezmění. Toto myšlenkové období může být doprovázeno strachem z opuštěnosti a osamělosti. Mnohé děti ventilují své pocity do agrese a chtějí tak dát najevo rodiči, že sám na ně nestačí a měl by na pomoc zavolat druhého rodiče. Kolem osmého roku se také mohou objevovat lehčí krádeže, dítě se tak snaží zmírnit svoji bolest. Občas může nastat případ, kdy si chlapec v hlavě vytvoří vztah k otci, kterého vidí jako velmi zranitelného člověka, a představují si, že by dokázali rodiče usmířit. Zcela opačné chování může nastat v podobě „šaška“. Ostatní spolužáci to mohou jistou dobu považovat za legraci, avšak po nějaké době je to ale omrzí a začnou dítě spíše vnímat jako nezralého a hloupého. Dítě tak může uvíznout v mladším vývojovém stádiu, ačkoliv jinak, než je tomu u předškolních dětí. Tento problém se může projevit v navazování kamarádských vztahů. Dítě nebude vědět, jak se má chovat, zda je legrace na místě či nikoli, někdy se může stát, že si dítě přeje být potrestáno, aby tak zmírnilo vinu, kterou pociťuje. Problémy se soustředěním v oblasti školních povinností je pro tento věk jedním z dalších problémů, jelikož se velmi často zabírají problémy, kterým doma musí čelit, oproti jiným dětem, které mají ve škole pocit, že tam jsou v bezpečí a mohou se tak plně soustředit na jiné aktivity prováděné ve škole. Děti kolem dvanáctého roku mohou být náchylnější k depresím oproti jiným vrstevníkům, kteří spíše pociťují zlost na rodiče za to, že se rozvádějí. Jiné děti si dělají starosti, ať už o jednoho nebo oba rodiče, ale udržují to v sobě a tím si rodičovskou tíseň často vysvětlují jako zlobu namířenou vůči sobě.¹⁰⁷

„Při jednom rozsáhlejší výzkumu z roku 1987 se ukázalo, že dítě z rozvedené rodiny je hodnoceno nejen učitelkami, ale i svými matkami na dvanáctipoložkové škále jako méně ctizádostivé a méně svědomité, více citlivé až přecitlivělé, více dráždivé a nervózní a méně oblíbené ve školním kolektivu. Jde tedy z klinického hlediska o obraz dítěte s neurotickými symptomy, které mohou postupně vymizet úpravou rodinných poměrů, ale které mohou také manifestně či latentně růst až v klinicky vyjádřený obraz některé z dětských psychických poruch.“¹⁰⁸

¹⁰⁷ SMITH, Heather. *Děti a rozvod*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2, str.43-45

¹⁰⁸ MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DÝTRYCH. *Krizové situace v rodině očima dítěte*. Praha: Grada, 2002. Pro rodiče. ISBN 80-247-0332-7, str.44

Hlavní rozdíl mezi předškolním věkem a mladším školním věkem nacházím ve vnímání reality. Dítě předškolního věku může věřit představě, že ho rodič opustil kvůli němu a pokud začne být co nejvíce hodné, tak se rodič brzy vrátí. Oproti tomu dítě mladšího školního věku začíná chápat, že se rodič už nemusí nikdy vrátit a nepřipouští si, že by kdy odešel kvůli němu. Také v nějakém druhu prožívání emocí vidím rozdíly, ne však velmi odlišné.

Dospívající mládež

Zejména u děvčat je považována doba dospívání za to nejhorší období, na některé situace mohou reagovat klidněji než chlapci. Celkově je na děti v této věkové skupině pohlíženo jako na rizikovou skupinu, jelikož se jim velmi často mění jejich představy o situaci, která se stala. Může za to do jisté míry samotný rozchod a jejich vlastní účast v něm, ale také chování lidí, kteří jsou pro ně důležití. Lze hovořit i o pochopení dalších aspektů, které vyvolaly rozvod, například nevěra. Dospívající dítě může poté pohlížet jiným způsobem na celkovou rozvodovou situaci. To však neznamená, že je tato záležitost nezasáhne, v tomto věku jsou velmi zranitelní a mohou se trápit, stejně tak jako děti mladší věkové kategorie. Současně začínají chápat dospělé, jelikož se oni sami začínají považovat za již vyspělé jedince. Mnozí z nich mají pocit, že jsou jiní než vrstevníci, jejichž rodiče se nerozvedli. Vrstevníky s úplnou rodinou považují za moudřejší a vyrovnanější. Opak je ale pravdou, i takové děti mohou prožívat neklidné dospívání plně nevyrovnaných pocitů a myšlenek, které nosí ve své hlavě. Pokud jedinec zůstane s rodičem, u kterého si myslí, že zavinil rozvod a dává mu jej za vinu, tak se pak rodič velmi těžce vyrovnává s bouřlivým obdobím svého potomka. Dospívající mládež má často tendence, v těchto pro ně nepříjemných chvílích, distancovat se od své rodiny a hledat tak porozumění jinde, například u svých vrstevníků nebo u jiné party. Pro toto období je to zcela normální, ale pokud se jedná o rozvodové situace, může to zapříčinit spíše potíže než pouhé uspokojení pocitu sounáležitosti s ostatními jedinci. Jsou i tací, kteří si dělají starosti o rodiče a projevují o ně větší zájem než rodiče o ně. Mohou prožívat smutek spojený s úzkostí kvůli obavě, že je nový partner jednoho z rodičů vytěsni a rodič si tak bude více všimát jeho než svého vlastního dítěte. Objevují se první pochybnosti ohledně vztahů v budoucnosti, nejsou si jisti, zda budou moci navázat důvěrné citové spojení s jinou osobou a zda budou někdy šťastní. Další otázky, objevující se v jejich mysli, jsou spojené s jejich důvěrou, zda budou někdy moci někomu

věřit, nebo zda oni samy budou moct mít šťastné manželství, když to jejich rodičům nevyšlo. Bojí se stejného zranění. Tyto časté myšlenky mohou za jejich neúplné soustředění, které se může dočasně negativním způsobem projevit na jejich studijním prospěchu.¹⁰⁹

Také za jejich výkyvy nálad může disharmonie. V jednu chvíli je dospívající dítě na straně matky, pak ve vteřině může otočit vše proti ní. Jejich názory a postoje k určitým situacím se často mění. „*Dítě v tomto věku bývá vůči rodičům velmi kritické. Bývá kritické často ke všemu a ke všem. Pokud se však mezi jeho rodiči začíná něco dít – hádky, disharmonie – může začít kritizovat bez toho, že by chtělo vědět důvod, příčinu. Pustí se do kritiky, a tak může často i nechtěně druhému ublížit.*“¹¹⁰

Rozvod rodičů pro dítě v jakémkoliv věku není snadný. Každý se s ním vyrovnává jinak, avšak pokud nebudu brát v úvahu jednotlivé osobnostní rysy jedince, ale budu se spíše zabývat větší částí dětské populace, tak mohu názorně vyčíst, jaké jsou specifické reakce pro každé konkrétní věkové období. Pro předškolní děti je typická fantazie spojená s rozvodem „otec odešel kvůli mně, pokud si budu každý den čistit pravidelně zuby, tak se rodič určitě vrátí“. V mladším školním věku děti začínají lépe chápat realitu a to, co se kolem nich děje, například si uvědomují, že rodič odešel natrvalo a není to jejich vina. U dospívající mládeže to není lehké vystihnout krátkou specifičností, avšak poznávání celé pravdy a nevědět, jak ji uchopit, jelikož se jejich názory, představy a myšlenky mění každou chvíli, je myslím si na místě. Někteří jedinci utíkají ke svým vrstevníkům a hledají u nich porozumění, jiní se snaží být oporou pro rodiče, ať už dělají to či ono, tak se jim přesto na mysl vkrádají myšlenky o budoucnosti, zda budou sami někomu důvěřovat a zda oni budou mít šťastné manželství.

Co se týče vlivu rozvodu rodičů na děti v předškolním věku a v jiných věkových kategoriích, tak ještě nechci psát o konečných důsledcích, jelikož mě praktická část v této práci teprve čeká, avšak něco málo z této předešlé kapitoly lze vyčíst. Následky, které si dítě jakéhokoli věku s sebou ponese po prožití tohoto nelehkého období, jsou velmi individuální a záleží na mnoha okolnostech. Někteří tvrdí, že mezi ohrožené skupiny patří předškolní děti, jiní že nejvíce poznamenání rozvodem budou děti ve věku 5 až 9 let, ale dospívající mládež na tom není o moc lépe, jelikož ti poznávají celou pravdu o této

---

¹⁰⁹ SMITH, Heather. *Děti a rozvod*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2, str.45-46

¹¹⁰ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0, str.94

problematice a vzrůstá u nich pocit nedůvěry a pochybnosti v navazování blízkých budoucích vztahů. Pro všechny děti, jichž se rozvod týká, to není snadné období a nezáleží na tom, do jaké věkové kategorie spadají. Nejdůležitější je, aby dítě mělo v rodičích podporu a jejich stálý zájem, cítilo se jimi stále milováno a nebálo se s nimi o čemkoliv hovořit.

2.4 Způsoby svěřeni dítěte do výchovy po rozvodu

Po rozchodu je nutné určit formu péče o nezletilé a nezaopatřené děti. Nejčastěji náleží rozhodnutí soudu, avšak je důležité vzít v úvahu i domluvu mezi rodiči. Pakliže se jedná o rodiče, kteří nejsou sezdaní, může dojít k dohodě mimosoudní, to znamená, že se rodiče domluví zcela samostatně a bez zásahu třetí osoby. V případě, že se rodiče nejsou schopni domluvit, ať už se jedná o sezdané nebo nesezdané páry, je potřeba aby zakročil a navrhl péči o dítě soud.

Ještě předtím, než se rodiče rozvedou, je potřeba podat návrh na úpravu poměrů nezletilých dětí na dobu po rozvodu. Tento návrh je podáván k soudu, a to v okrese, kde má dítě své trvalé bydliště. Pomoc s tímto dokumentem může například OSPOD nebo advokát, je potřeba uvést požadovanou formu péče a výši alimentů.

Velmi důležité jsou zájmy dítěte, které soudce zohledňuje, také se dále řídí jeho vazbami k rodičům a sourozencům. Mimo jiné se také zabývá výchovou a péčí rodičů, kterou měli ještě před rozvodem k dítěti.

Formy péče o děti po rozchodu:

- a) svěřeni dítěte do péče jednoho z rodičů,
- b) střídavá péče,
- c) společná péče,
- d) svěřeni do péče jiné osoby.¹¹¹

Svěřeni dítěte do péče jednoho z rodičů

Jedná se o nejčastější formu úpravy výchovy nezletilých. Soud se také může opírat o vzájemnou dohodu mezi manželi, u kterých je potřeba, aby realisticky zvážili své

---

¹¹¹ Formy péče o děti po rozchodu rodičů 2020: Čas s dětmi. *Váše výživné* [online]. 2020 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <https://www.vasevyzivne.cz/formy-pece-o-deti-po-rozchodu-rodicu/>

pracovní a osobní podmínky pro péči a výchovu. Je možné, že v některých případech časem odezní negativní emoce a rodičům se tak obnoví schopnost vzájemné komunikace.¹¹²

Jsou případy, kdy partner, který má soudem svěřené dítě do péče snadno dokáže popouzet dítě proti druhému rodiči. Důvodem je, že dospělý jedinec lehce podlehne představě, že veškerou výchovnou moc má ve svých rukou a pokud to bude možné a bude chtít, tak může druhého rodiče vymazat ze života dítěte. Rodič tak může dítětem manipulovat, a to především v prvních školních letech, kdy se u dítěte objevuje tzv. dětská sugestibilita. Dítěti může být napovídána částečná pravda nebo nepravda, a to s tak velkou citovou intenzivností, že v dítěti může vyvolat strach či nelásku k druhému rodiči. Ovšem toto není správný přístup rodiče, jelikož dítěti předává nepřirozený základ pro utváření mravních zásad. Toto krátkodobé vítězství, kterého rodič dosáhne, je velice problematické a nestabilní. Jedná se o uměle navozený, a především negativní, postoj zaujatý k druhé osobě, který se nabaluje na vztah mezi dítětem a rodičem, který mělo dítě již v době, kdy rodina žila pospolu. To může vzbuzovat napětí, které bude potřeba nějakým způsobem ventilovat, a které může opět negativně ovlivnit jeho povahový vývoj. V neposlední řadě může toto popuzování vést dítě k dalším lžím, ve kterých bude dále pokračovat.¹¹³

Svěření dítěte do péče neznamena, že je jeden ten z rodičů zbaven či omezen ve svých rodičovských právech. Stále má právo rozhodovat o důležitých a podstatných záležitostech. Styk s ním sice může, ale i nemusí, být upraven. Většinou záleží na domluvě mezi rodiči, a také na přáních dítěte, jak často se bude chtít vídat s rodičem. Pokud je dítě ve věku, kdy je velmi fixované na matku, tak se ve většině případů stýká s otcem v jednom týdnu od pátku do neděle a ve druhém týdnu například jedno odpoledne.¹¹⁴

Střídavá péče

„Podle ustanovení §26 odst. 2 zákona o rodině „...jsou-li oba rodiče způsobilí děti vychovávat a mají-li o výchovu zájem, může soud svěřit dítě do společné, popřípadě

---

¹¹² FRANCOVÁ, Marie a Jana DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-586-1, str.15

¹¹³ MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Přestali jste být manželi, ale zůstáváte rodiči*. Jinočany: H & H, 1992. ISBN 80-85467-53-4, str.8

¹¹⁴ Výlučná péče jednoho z rodičů: Svěření do výlučné péče. *V aše výživné* [online]. 2020 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <https://muj-pravnik.cz/vylucna-pece-jednoho-rodicu/>

střídavé výchovy obou rodičů, je-li v zájmu dítěte a budou-li tak lépe zajištěny jeho potřeby.“ Toto ustanovení je účinné od 1.8.1998 na základě novely zákona o rodině č. 91/1998 Sb.¹¹⁵

Dítě nikdy nebude připravené na střídavou péči, protože si vždy bude přát, aby rodiče zůstali spolu. Pokud je však otec zvyklý se sám starat o dítě, které už není kojeno, může se přejít plynule na střídavou péči. Čím mladší je potomek, tím lépe si na tento druh péče zvyká. Pokud dítě není zvyklé trávit mnoho času o samotě jen s otcem, tak střídavou péčí pro něj mohou nastat psychické obtíže. Rodiče by se měli domluvit na takovém počtu dní, které by měly být pro potomka nej přijatelnější, a postupně tak dobu vidění se s otcem prodlužovat. Například začínat v poměru 4:3, čili vidět se čtyři dny s matkou a tři dny s otcem a postupně tak dny navyšovat, až střídavá péče bude v poměru 7:7, kdy dítě bude s matkou sedm dní a následný týden bude s otcem. Rodič má právo vidět dítě během odpoledne i v tom týdnu, ve kterém ho nemá v péči. Dítě by nemělo mít pocit, že si u jednoho rodiče může dovolit více než u druhého, proto by se měli bývalí manželé v tomto ohledu mezi sebou dohodnout, jak dítěti poskytnout vše potřebné a naplnit tak jeho tužby.¹¹⁶

Nejčastější časový úsek, ve kterém se dítě střídá u rodičů, je v současnosti doba jednoho týdne. Pro některé rodiče tato doba může být velmi krátká, a tak není v rozporu s výchovou střídání si dítěte po čtrnácti dnech. Vše záleží na domluvě mezi rodiči, například u mladších dětí je doporučena doba střídání po třech dnech, aby nedošlo k velkému odloučení od jednoho rodiče a dítě tak netrpělo. Záleží vždy na situaci, kterou daná rodina má (např. pokud dítě není zvyklé trávit s otcem mnoho dní o samotě). Soud se však zabývá otázkou, zda je možné, aby nařídil střídavou péči bez souhlasu rodičů, anebo je potřeba, aby se na ní druhá strana dohodla.¹¹⁷

„Tuto otázku řešil Ústavní soud ČR svým náležením ze dne 27.1.2005 sp. zn. I.ÚS. 48/04 tak, že „...svěření dítěte do střídavé výchovy rodičů nesmí být ústupkem jejich vzájemné rivalitě, ale vyjádřením kvalitního a pozitivního vztahu rodičů k dítěti; to předpokládá toleranci, vypořádanost a dobrou vůli všech zúčastněných. Rozhodnutí o střídavé výchově

¹¹⁵ FRANCOVÁ, Marie a Jana DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-586-1, str. 15

¹¹⁶ CENKOVÁ, Tamara. *Psychologem svým dětem*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3587-0, str. 196

¹¹⁷ FRANCOVÁ, Marie a Jana DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-586-1, str. 16

nezletilého dítěte by mělo vycházet z jejich společné vůle a dohody, schopnosti spolu komunikovat a spolupracovat a nezapojovat dítě do svých vzájemných problémů. ¹¹⁸

Dle názoru Ústavního soudu chybí rodičům ochota a vyspělost v zájmu nezletilého dítěte spolu komunikovat. Jakákoliv střídavá péče totiž vyžaduje od rodičů především toleranci a společnou vůli spolu komunikovat a spolupracovat, a především nezapojovat dítě do svých problémů. Soud nesmí rezignovat, pakliže uvidí, že jeden z rodičů s tímto druhem střídavé výchovy nesouhlasí. A to především v případě, že rodič pro jeho nesouhlas nemá dostatečné důvody, jeho důvody jsou irelevantní a ničím odůvodněné. Soud nemůže o tyto argumenty opřít své rozhodnutí. ¹¹⁹

Hlavní myšlenkou této péče je zajistit, aby děti byly vychovávány oběma rodiči, i když se rozvedli. Proto je potřeba, aby měl rodič dostatek času na děti, nebo si ho dokázal alespoň vytvořit (nestačí pouze víkendové či prázdninové návštěvy), jediné tak mohou oba rodiče figurovat v životě svých dětí a být po jeho boku u všech událostí. Pro děti tato péče představuje, že oba jejich rodiče mají pro ně stejnou váhu a autoritu. Mezi výjimečné případy patří střídání se rodičů u dětí, avšak doba vidění se s dítětem může být nepravidelná a taková péče se nazývá asymetrická. ¹²⁰

Pokud spolu rodiče umí komunikovat a daří se jim na všem dohodnout, může tato forma péče dobře fungovat. Děti tak mají stejný kontakt s oběma rodiči a zachovávají si s nimi fungující vztah. Avšak i v této péči hraje důležitou roli věk dítěte. Pokud jsou v batolecím věku, závislý na matce, tak by u ní měly každou noc přespávat. V tomto věku jim střídavá péče může spíše uškodit. Střídavou péči v současnosti upravuje občanský zákoník v § 907. Dítě má právo na péči od obou rodičů, ale jak konkrétní výchova bude vypadat však záleží na dohodě rodičů. Pokud se nedokážou domluvit, učiní tak za ně soud, jehož nejhlavnějším kritériem pro posouzení péče jsou zájmy dítěte. Dále bere v úvahu vztah dítěte k jeho širší rodině, citovou vazbu k rodičům a výchovné schopnosti rodičů, které jsou důležité pro budoucí vývoj dítěte. ¹²¹

Jak na střídavou péči pohlíží paní doktorka Špaňhelová zmiňuji v Příloze 1.

Výhody střídavé péče

- Dítě má od obou rodičů stejnoměrnou péči, s každým tráví stejný čas.

---

¹¹⁸ Tamtéž, str. 16

¹¹⁹ Tamtéž, str. 16

¹²⁰ Muj-Pravnik.cz: Střídavá péče. *Muj-Pravnik.cz* [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://muj-pravnik.cz/stridava-pece/>

¹²¹ Muj-Pravnik.cz: Střídavá péče. *Muj-Pravnik.cz* [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://muj-pravnik.cz/stridava-pece/>

- Dítě dostává od obou rodičů názor na něco, co je pro něho důležité a co potřebuje znát.
- Pokud má dítě problém a potřebuje jej řešit, je mu ukázán jak pohled matky, tak i otce, na danou záležitost.
- Rodič má více času na své záliby ale i povinnosti, které si vzhledem k této péči může lépe roztrždit.

Nevýhody střídavé péče

- Začátky jsou náročné a ve většině případů mohou mít matky pocit selhání, že dokázaly svěřit dítě otci na delší dobu, který se nebude moci o dítě tak dobře postarat.
- Pro dítě může být náročné přejíždění mezi matkou a otcem, které se může odrazit na jeho únavě.
- Pokud pedagog sdělí něco jednomu rodiči ohledně domácího úkolu a rodič to zapomene sdělit bývalému manželovi při předání dítěte, mohou nastat problémy týkající se neplnění školních povinností, které dítě mělo nadcházející dny odevzdat – toto se však týká mladších školních dětí, nikoli předškolních.¹²²

Společná péče

Pojem společná péče není nějak v zákoně specifikována, avšak v jeho obsahu se právní teorie shoduje. Soud nepronese žádné konkrétní rozhodnutí o svěření dítěte do péče jednoho z rodičů. Pouze z jeho usnesení vyplývá, že se dítě svěruje do společné péče obou rodičů. Soud zasahuje do rodinných vztahů co nejméně, a pouze v nutných případech, kdy to vyžaduje zájem dítěte. Zároveň by se dalo hovořit o neupraveném režimu, ve kterém nejsou nastavena žádná pravidla ohledně péče o dítě či jeho výchovy. Jedná se o stejně nastavený režim, který měla rodina před soudními úpravami ohledně jejich rozvodu. Zároveň je to nejvhodnější způsob úpravy poměrů dítěte o rozvodu, ve kterém není nějakým způsobem závažně zasahováno do výchovy. Podle ustálené judikatury Ústavního soudu je tato péče, vedle střídavé péče, ideálním řešením, jak uspořádat poměry mezi dětmi a rodiči, kteří spolu nežijí. Péče o dítě tím tak odpovídá běžnému rodinnému stylu a přirozenému zásahu do výchovy od obou rodičů. Příkladem, kdy se

¹²² ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Dítě a rozvod rodičů. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0, str.142

tato forma péče zdá jako vhodné řešení, je, pokud manželé i po rozvodu spolu pobývají v jedné nemovitosti. Dále také v případě, kdy dítě bude zanedlouho plnoprávně za sebe zodpovědné a nepotřebuje dohled rodičů, jelikož svůj volný čas tráví mimo domov.¹²³

Podmínky pro udělení společné péče

Soud může schválit tuto formu péče pouze v případě, že je v souladu se zájmem dítěte. Měl by však v maximálním rozsahu prozkoumat, zda jsou rodiče opravdu schopni se na všem důležitém ohledně potomka domluvit. „*S ohledem na skutečnost, že v tomto režimu péče se musí rodiče dohodnout na všech otázkách spojených s nezletilými, nemůže tuto podobu péče soud svým rozhodnutím rodičům nařídít. Ke svěřeni dítěte to společné péče se tak nyní oproti dřívější úpravě vyžaduje dle ustanovení § 907 odst. 1 o.z. souhlas obou rodičů.*“¹²⁴

Svěření do péče jiné osoby

Méně častou formou péče je svěřeni do péče jiné osoby, a to v případě, kdy soud neshledá ani jednoho rodiče způsobilým, či jakkoli vhodným, pro výchovu dítěte. Následně je určena osoba, která se bude o dítě starat, zpravidla je dávana přednost osobám příbuzným či blízkým před jinými lidmi. Poté se rodičům stanoví výživné, které jsou povinni platit osobě, která se stará o jejich potomka.¹²⁵

2.5 Dítě a nový partner rodiče

Jednou z příčin rozvodu manželství může být i nový přítel či přítelkyně jednoho z partnerů. V takovém případě je obzvlášť důležité, aby rodiče věnovali pozornost chování dítěte, a také vnímali jeho reakce na rozvod. Pokud by nastalo téměř okamžité představení nového partnera dítěti, mohla by nastat nová rizika, ať už ve vztahu „dítě a vlastní rodič“ či „dítě a nový partner rodiče“. Takovým rizikem může být zrada, kterou dítě začne pociťovat k otci či matce, a na které může následně i zanevřít. Stále se nevyrovnalo s rozvodem, je to pro něho nová situace, jeho vnímání vůči nové osobě může být zkreslené a nemusí tak vidět jeho či její kladné vlastnosti. Rodič by zároveň neměl

¹²³ Společná péče o nezletilé dítě: Pojem společné péče. *Právní prostor* [online]. [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/spolecna-pece-o-nezletile-dite>

¹²⁴ Společná péče o nezletilé dítě: Podmínky pro svěřeni dítěte do společné péče rodičů. *Právní prostor* [online]. [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/spolecna-pece-o-nezletile-dite>

¹²⁵ Formy péče o děti po rozvodu rodičů 2020: Svěřeni do péče jiné osoby. *Vaševýživné.cz* [online]. 2020 [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <https://www.vasevyzivne.cz/formy-pece-o-deti-po-rozchodu-rodicu/#>

představovat dítěti každého nového partnera. Mohlo by to vést ještě k větší zmatenosti dítěte, zároveň by mu pak mohlo trvat déle si zvyknout a důvěřovat někomu, s kým by to už rodič myslel vážně. Je potřeba nechat dítěti čas. Jak dlouhou dobu nemůže nikdo odhadnout. Záleží na věku dítěte, jeho temperamentu, vlastnostech a mnoho dalších aspektech. Mimo jiné je zapotřebí opora a moudrost od obou rodičů. Ti by měli chtít udržet láskyplný vztah mezi nimi a dítětem, který by měl být založen na pravdivosti a vzájemném pochopení.

Dále je důležité tuto novou záležitost sdělit dítěti opatrně a na neutrální půdě (na hřišti, v zoo, v podniku), kde se dítěti líbí. Druhý rodič by měl být také s touto situací srozuměn a být k dispozici na možné otázky, které mohou být od dítěte kladeny. Rodič by si měl vybírat takového partnera, který je ochotný se učit novým věcem ve vztahu k dětem. Už není pouze sám za sebe, součástí jeho života je i jeho či její potomek a nový partner by s tímto měl být srozuměn.¹²⁶

S dětmi je potřeba o novém partnerovi hovořit, zajímat se o jejich názor či obavy. Snažit se uspokojit potřeby na obou stranách, jak u partnera, tak u dítěte. Není zapotřebí vždy při setkání s dítětem, v případě že jde například o střídavou péči či se jedná o pouhé návštěvy, mít u sebe nového partnera. Naopak je to na škodu, protože dítě bylo zvyklé trávit čas s rodiči nebo pouze s jedním z nich. Pokud už nebude trávit veškerý vyhraněný čas pouze s daným rodičem, ale i jeho novým partnerem, může to mít nepříjemnou odezvu a dítěti bude trvat déle přijmout někoho nového. V případě, že dítě nebude vycházet s novým partnerem rodiče, tak ho k tomu v žádném případě nikdo nesmí nutit. Pro rodiče nastává nepříjemná situace, kdy si bude muset vybrat mezi dítětem a novým partnerem.¹²⁷

„Sami jsme mohli sledovat velmi početnou skupinu dětí školního věku pět let po rozvodu. V testu rodinných vztahů figuroval jak nový matčin partner, který v rodině žil třeba už několik let, tak vlastní otec dítěte, který v rodině nežil už od rozvodu. A ukázalo se, že děti pořád ještě dávaly rozvedenému otci v průměru více pozitivních voleb než jeho novému nástupci. Děti většinou nezapomínají tak lehce, jak si jejich matky představují a jak by si přály.“¹²⁸

---

¹²⁶ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Dítě a rozvod rodičů. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0, str.154-155

¹²⁷ Introducing your children to a new. *Better relationships* [online]. [cit. 2021-1-7]. Dostupné z:

<https://www.betterrelationships.org.au/family-parenting/blended-families/introducing-your-new-partner/>

¹²⁸ MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Krizové situace v rodině očima dítěte*. Praha: Grada, 2002. Pro rodiče. ISBN 80-247-0332-7, str.56

Matky, po seznámení nového přítele s dětmi, mají větší sklon přeceňovat kladné projevy dítěte k novému partnerovi a negativní chování se snaží přehlížet. Pokud se jedná o vztah dětí s bývalým manželem, tam je toto vnímání matky zcela opačné. Pozitivní chování se snaží přehlížet, kdežto to nežádoucí vyzdvihuje.

Obecně platí, že na nového partnera matky si lépe zvykají dívky než chlapci, a to ve věku mladším. Pokud se jedná o chlapce ve věku 9–13 let, tak se lze potýkat s komplikovanějším přijutím matčina partnera, obzvláště v případě, kdy chlapci byli zvyklí žít s matkou sami. V novém partnerovi mohou vidět konkurenci.¹²⁹

V následujících bodech je shrnuto, co by mohlo dítěti nejvíce pomoci při zvykání si na nového partnera rodiče:

- *„(Vnitřní) klid rodiče.*
- *Komunikace mezi rodiči.*
- *Dobré načasování sdělení novosti dítěti, neskryvání před ním nové situace.*
- *Vnímání okolností – co kdo jiný dítěti řekne, jak ho to ovlivní, jak to na něj působí, korigování toho všeho.*
- *Věk dítěte – těžko soudit, zda je lepší věk mladší, nebo starší. Je předpoklad, že když je dítě starší, mohly by být z jeho strany nové informace více rozumově zasazeny, nemusí to tak však být.*
- *Nový partner nebo partnerka – jeho přístup, jeho respekt k výchově rodiče a dítě.*
- *Vlastnosti a povaha nového partnera.*
- *Nezasahování do výchovného procesu rodiče ze strany partnera před dítětem (pokud partner vnímá něco jinak, je důležité to sdělit rodiči mezi čtyřma očima a v klidnou chvíli.)“¹³⁰*

---

¹²⁹ MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Krizové situace v rodině očima dítěte*. Praha: Grada, 2002. Pro rodiče. ISBN 80-247-0332-7, str.56

¹³⁰ ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0, str.155-156

3 Výzkumné šetření s respondenty, kterým se rodiče rozvedli v jejich předškolním věku

3.1 Výzkumný cíl

Cílem tohoto dotazníku je zjistit, zda rozvod rodičů má vliv na psychiku dítěte v předškolním věku, s čímž úzce souvisí má výzkumná otázka.

Hlavní výzkumná otázka

- Jak rozvod rodičů ovlivnil jedince, kterým se rodiče rozvedli v předškolním věku?

Výzkumné předpoklady

- Dítě během rozvodu rodičů zažívá spíše stres než lhostejnost.
- Dítě je spokojenější se střídavou formou péče než s výlučnou péčí u jednoho z rodičů.
- Dítě má během rozvodového období spíše dobrý vztah s oběma rodiči než jen jedním z nich.
- Více jak polovina respondentů má vlivem rozvodu rodičů větší tendence vidět manželství kriticky, nedůvěřovat partnerovi a být citlivější.

3.2 Popis výzkumného šetření

Pro účely této práce jsem si vybrala dotazníkové šetření, které jsem vypracovala pro jedince, kterým se rodiče rozvedli v jejich předškolním věku a také pro rodiče, kteří jsou již rozvedeni.

Při získávání sběru dat budu shledávat největší pomoc v internetové aplikaci, konkrétně Survio.com, který bude zveřejněn na několika sociálních sítích. Vzhledem k momentální epidemiologické situaci je to nejideálnější řešení, jak předcházet osobnímu kontaktu, a přesto získat potřebná data.

Reliabilita testu nemusí být 100% spolehlivá, jelikož je potřeba brát v úvahu jevy, které mohly vzpomínky zkreslit, protože se ptám na situace, které se odehrávaly například před 20–30 lety.

Výzkumným vzorkem bude 100 jedinců.

3.3 Použitá metoda

U prvního dotazníku jsem se zaměřila na charakteristiku respondenta – jeho pohlaví, věk a rodinný stav. Posléze následují otázky, které jsou řazeny podle sledu událostí typickými pro rozvodové období, ve kterém se dítě nacházelo – tušení o rozvodu předtím, než ho rodiče oznámili; prožívání samotného rozvodu a s ním spojená rizika po psychické stránce – somatické problémy, zvýšená citlivost, nedůvěra; dále jaká byla situace po něm, s jakou výchovnou péčí se dítě setkalo a v neposlední řadě, jaký má názor po uplynutí pár let na manželství. Za primární data považuji otázky, které se vztahovaly k vlivu samotného rozvodu na dítě, co při něm jedinec prožíval a zda to na něm zanechalo psychické potíže. Sekundární data pro mě představují charakteristiku jedince, názor na manželství a zda si zvykl na nového partnera rodiče.

3.4 Popis výzkumného souboru

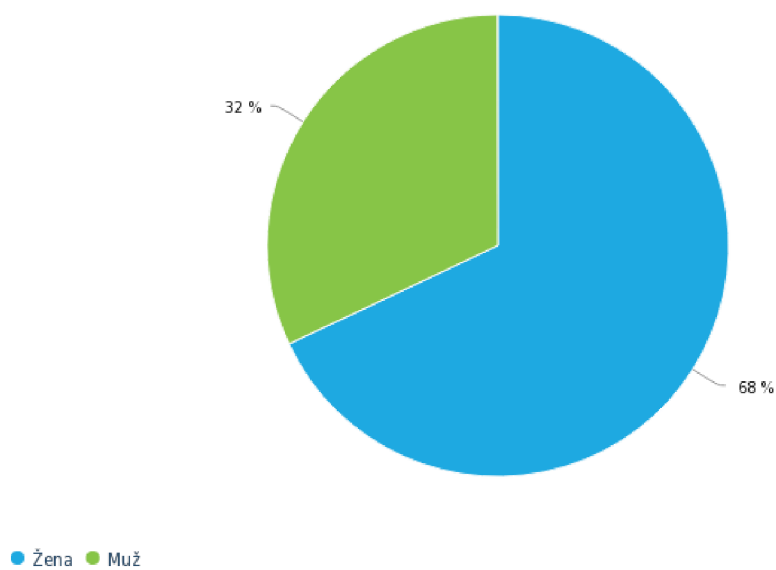
Výzkumné šetření bylo prováděno za pomoci dotazníků, které byly v online verzi rozeslány respondentům na sociálních sítích. Na následujících stranách jsou pomocí grafů názorně zobrazeny výsledky šetření.

Všichni respondenti byli starší 18 let. Jednalo se přesně o 100 dotazovaných, kteří vyplňovali dotazník určen jedincům, kterým se rodiče rozvedli v předškolním věku, byli seznámeni s anonymitou dotazníku a také s účely tohoto šetření. Stejně podmínky platily i pro druhý výzkum. Jak jsem již avizovala v přechozí kapitole, reliabilita výsledků šetření nemusí být 100 %, jelikož někteří respondenti mohou odpovídat na otázky, které pro ně byly aktuální před více než dvaceti lety.

3.5 Vyhodnocení dotazníkového šetření jedinců, kterým se rodiče rozvedli v jejich předškolním věku

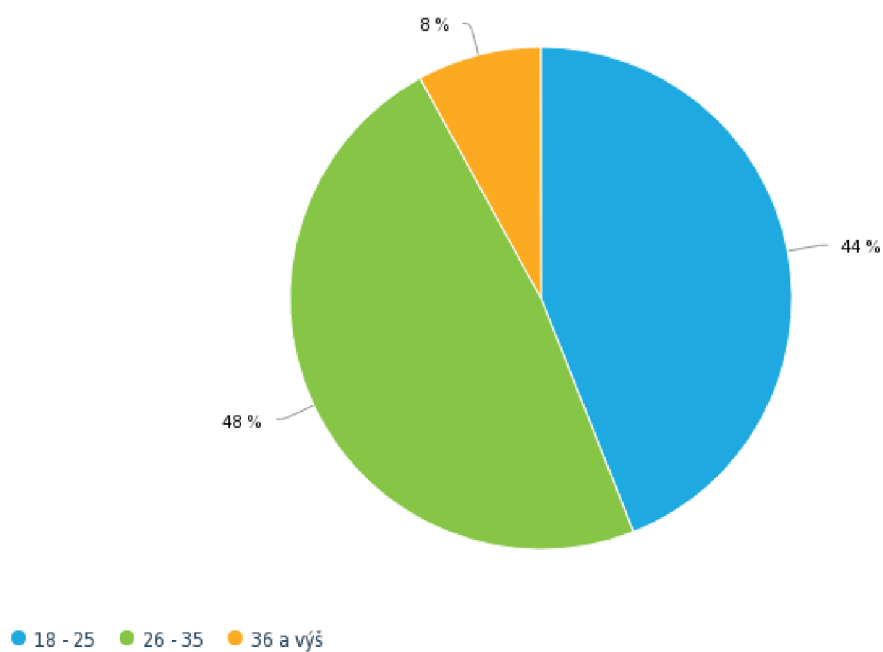

1) Vaše pohlaví?

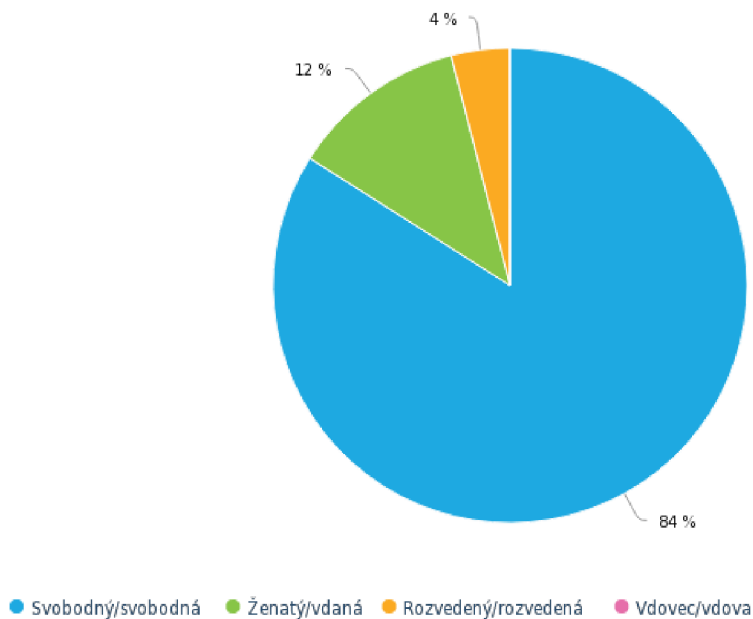
Graf 1 - Pohlaví respondentů

2) Váš věk?

Graf 3 - Věk respondentů

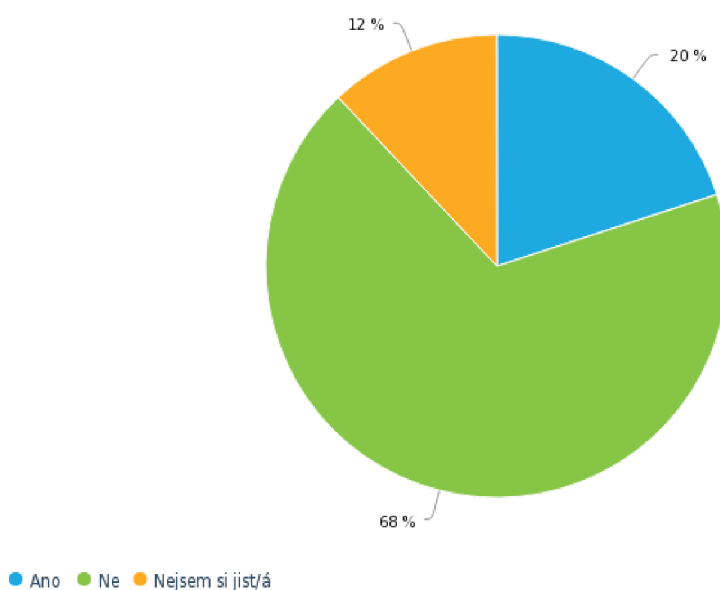
3) Váš rodinný stav?

Graf 5 - Rodinný stav respondentů

První tři otázky se zaměřovaly na osobní informace o respondentech. Pomocí těchto grafů lze vyčíst, že na dotazníkové šetření odpovídaly více ženy. Respondenti jsou ve věku 26-35 let. Co se týče jejich momentálního rodinného stavu, lze s jasnou převahou konstatovat, že jde více o svobodné jedince.

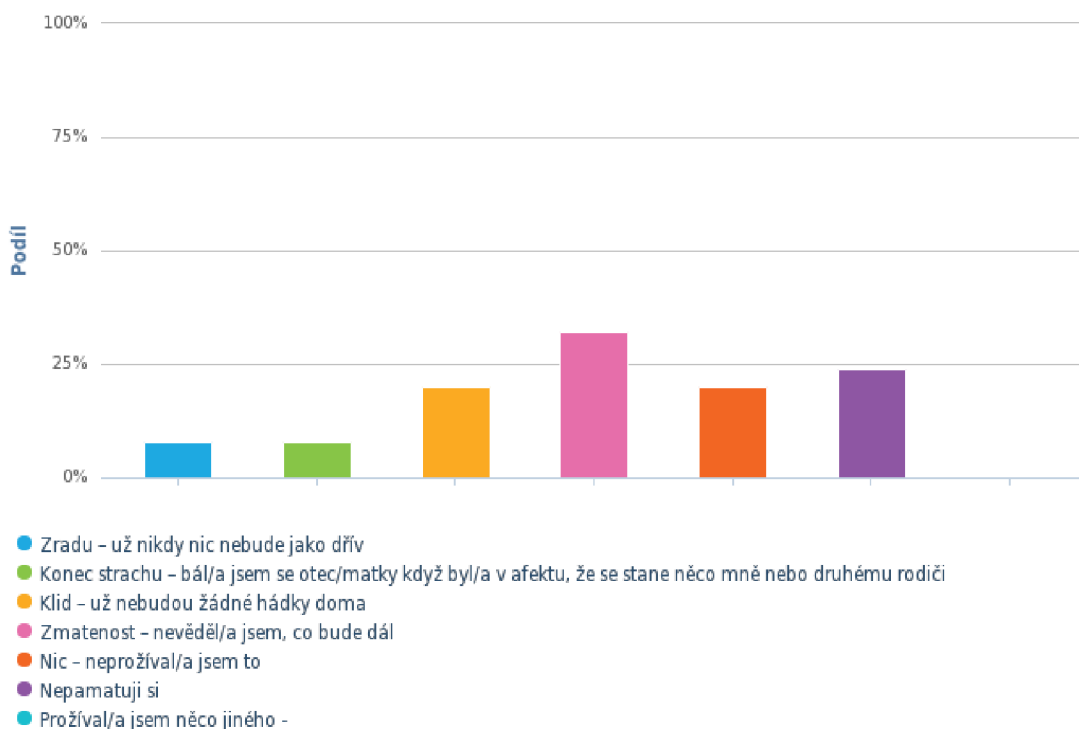
4) Měl/a jste už nějaké tušení o rozvodu předtím, než Vám to rodiče oznámili?

Graf 7 - Povědomí o schylování se k rozvodu

Výsledky nám poskytují informace o jisté nevědomost dětí o rozvodu ještě předtím, než ho rodiče oznámili. Pouze 20 % dotazovaných o tomto rozhodnutí mělo tušení a pár jedinců si tím nebylo jistých.

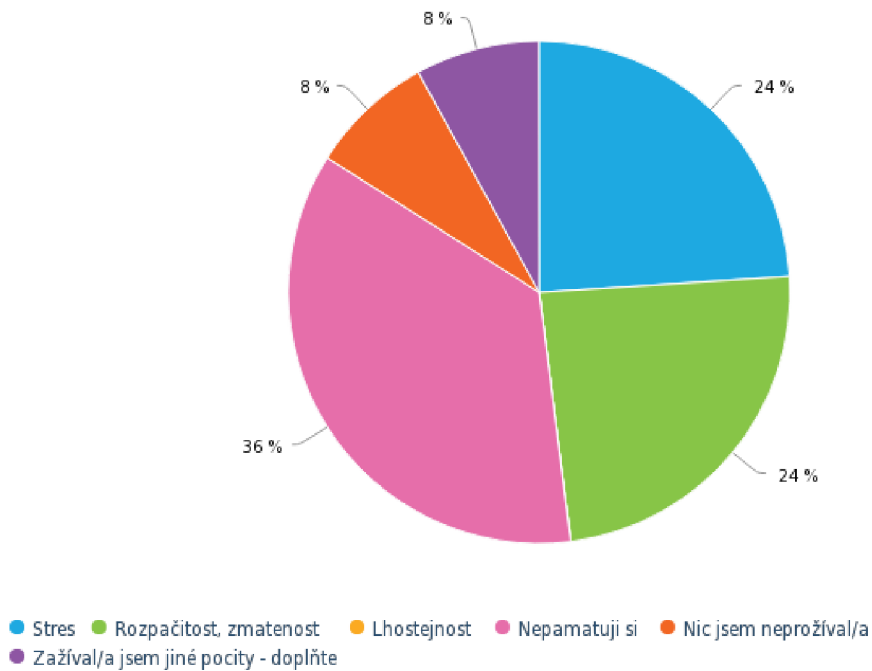
5) Co pro Vás znamenal rozvod rodičů?

Graf 9 - Prožitek respondentů ve vztahu k rozvodu rodičů

Na otázku číslo 5 bylo možné odpovídat výběrem z více možností. Nejčastější odpovědí byla „Zmatenost – nevěděl/a jsem co bude dál“. Druhou nejčtenější odpovědí byla ta, že si respondenti již rozvod rodičů nepamatují. Takto jich odpovědělo celkem 21 %. Za překvapivý výsledek lze považovat třetí místo, na které se dostala odpověď: „Klid a Nic – neprožívala jsem to“.

6) Co jste zažíval/a během rozvodu rodičů?

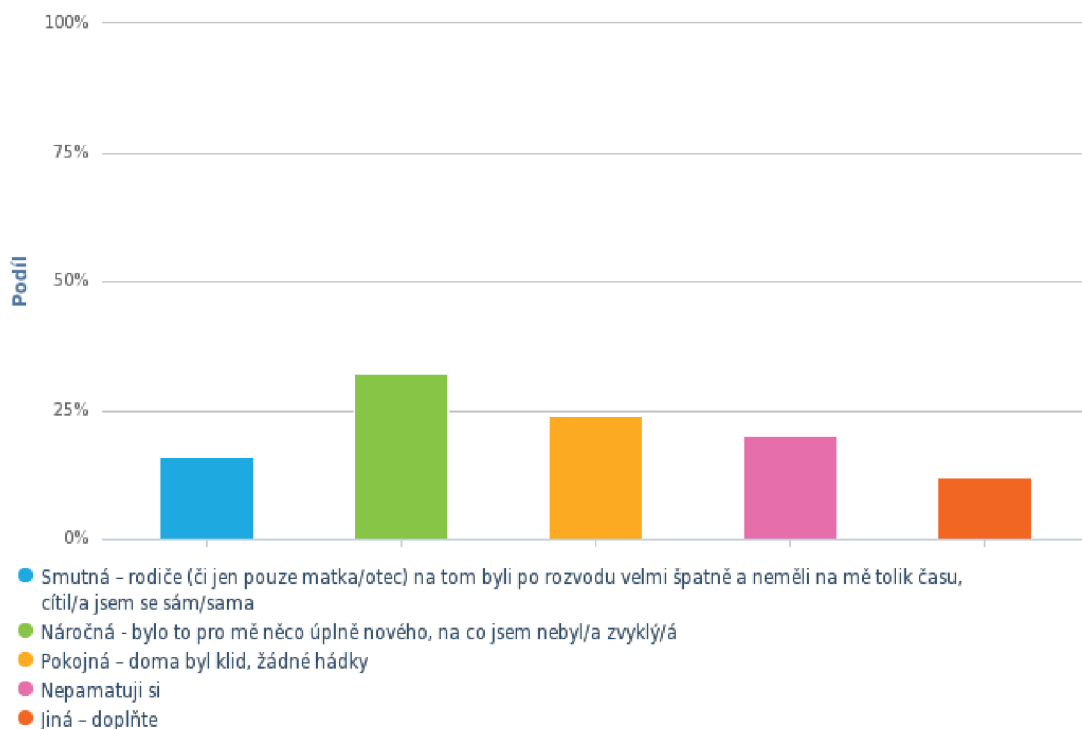
Graf 11 - Reakce respondentů na průběh rozvodu rodičů

Respondenti také zmínili jiné odpovědi. Mezi nejčastěji opakující se patří:

- „*Smutek, že se budu stěhovat a budu to mít komplikovanější s přesunem věcí a dojíždění do školy.*“
- „*Radost.*“

Během rozvodového období byl nejčastějším prožitkem dítěte stres, rozpačitost a zmatenost.

7) Jaká byla situace po rozvodu?

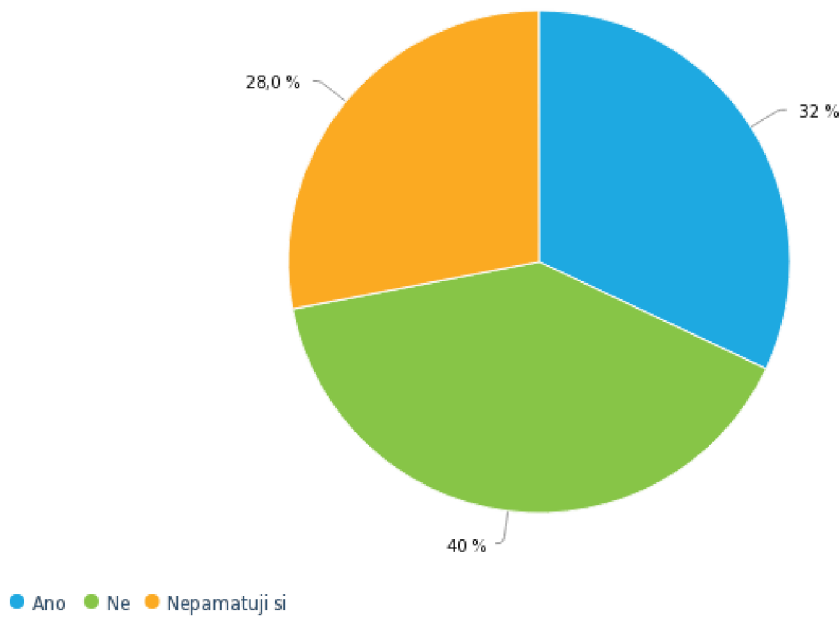
Graf 13 - Situace po rozvodu rodičů

I při této otázce bylo možné odpovídat výběrem z více možností. S čím se nejvíce potýkaly děti předškolního věku, během rozvodu jejich rodičů, byla náročnost, bylo to pro ně něco nového na co nebyly zvyklý. Oproti tomu se však na druhé místo řadí pocit pokojnosti, který představuje klidnou rodinnou atmosféru bez hádek.

Respondenti, kromě zaškrtnutí odpovědí, odpověděli své vlastní poznatky:

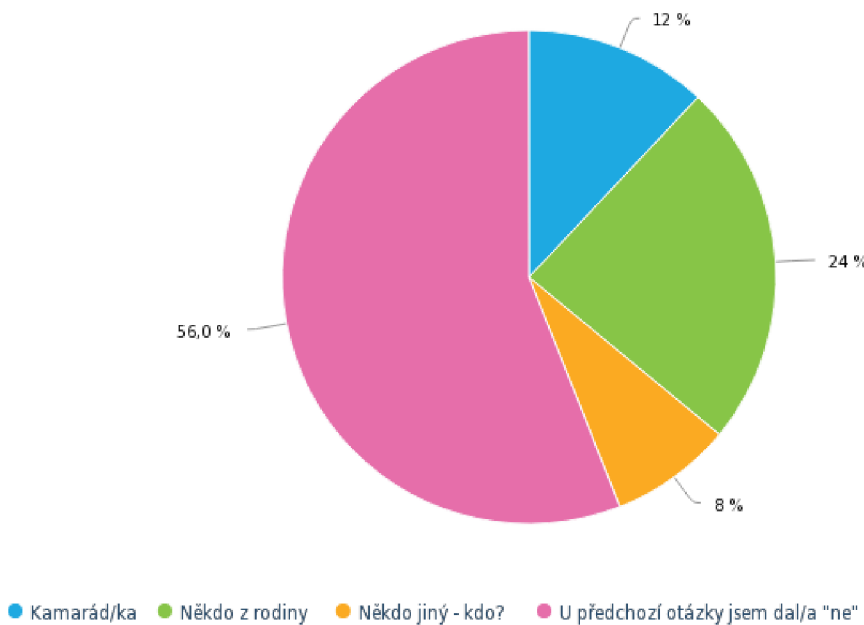
- „Hrozná-mamka nás se sestrou odvezla na “druhý konec ČR” (z východních Čech na Moravu), daleko od celé rodiny, vidět se s Niki bylo těžké.“
- „Zůstali jsme s mamkou, takže nám chyběl táta. Viděli jsme se jednou za rok.“
- „Náročné, nervózní matka samoživitelka, otec si užíval svobodu.“

8) Svěřil/a jste se nějaké osobě se svými pocity?

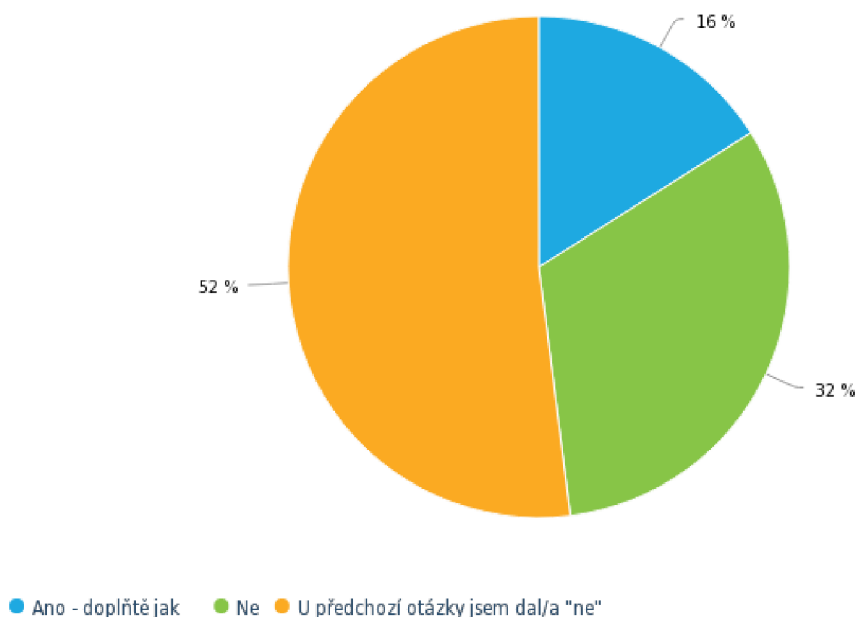
Graf 14 – Sdílnost pocitů

9) Pokud jste se nějaké osobě svěřil/a, tak jaké?

Graf 15 – Sdílnost pocitů s konkrétní osobou

10) Pomohla Vám daná osoba? Pokud ano, tak jak?

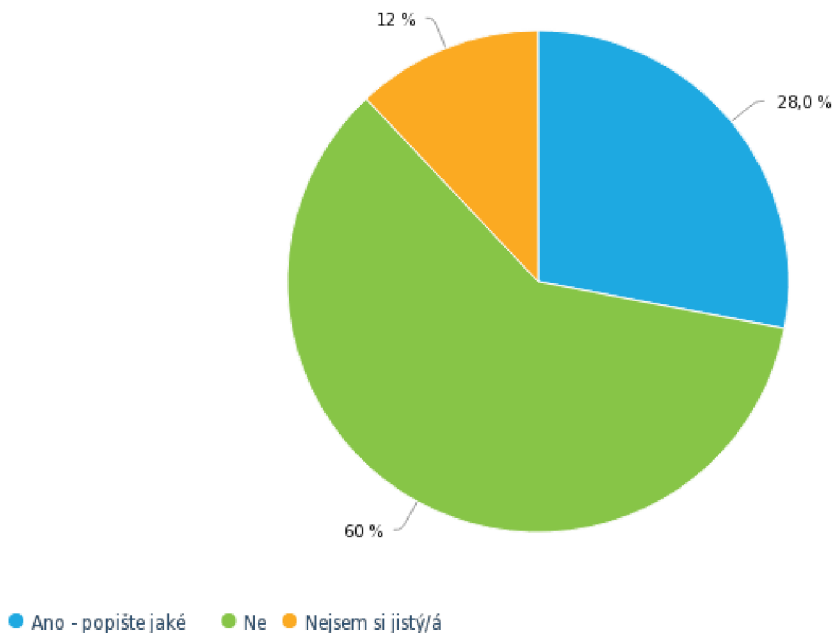
Graf 16 - Pomoc od osoby, který se respondent svěřil

Z těchto posledních tří grafů lze vyčíst, že se dítě během rozvodového období spíše nikomu nesvěřilo. Odpovědělo tak 40 % respondentů. 32 % dětí se svěřilo osobě z rodiny nebo někomu blízkému (například kamarádovi či kamarádce). Některým jedincům pomohlo vyslechnutí, podpora či vědomí, že v tom není samo.

Pár odpovědí při výběru otázky „Ano-doplňte jak“:

- „Vyslechla mě. Vlastně si pamatuji že za mnou přišla mamka s tatškou a zeptali se přímo oni. Jestli je to pro mě v pořádku a že je to mezi nima.“
- „Byly jsme ve stejné situaci a mohly jsme o tom mluvit. To mi pomáhalo.“
- „Vyslechla mě, podpořila.“
- „Její názor na věc.“

11) Způsobil Vám rozvod rodičů nějaké jiné problémy? Například somatické problémy, koktání, pomočování, zvýšenou agresi či zamlklost? Pokud ano, popište přesně jaké problémy

Graf 17 - Způsobené problémy vlivem rozvodu rodičů

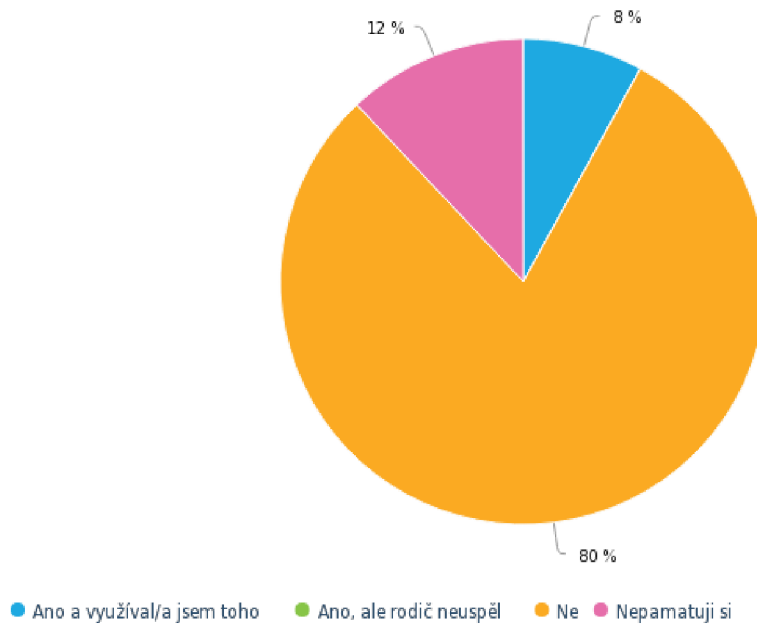
Odpovědi na „Ano, popište jaké“:

- „Když jsem byla na ZŠ-agrese. Četné zdravotní potíže, které se projevují hlavně ve stresu.“
- „Uzavřenost, stranění se ostatním, boj o pozornost doma.“
- „Kousání nehtů, deprese, nedůvěra v sebe sama.“
- „Obalování stres jídlem.“
- „Disharmonicky vývoj osobnosti.“
- „Zvýšená citlivost.“ (nejčastěji opakující se)

Podle grafického zpracování lze vypořadovat, že většině respondentům rozvod rodičů nezapříčinil problémy, jedná se o 60 % dotazovaných, což lze též považovat za překvapivý výsledek, stejně tomu tak bylo u 5. otázky. 28 % jedincům to ale do značné míry vyvolalo potíže, které se projevovaly agresi ve škole, stresem, uzavřeností, nedůvěrou v sebe samotného a v neposlední řadě zvýšenou citlivostí.

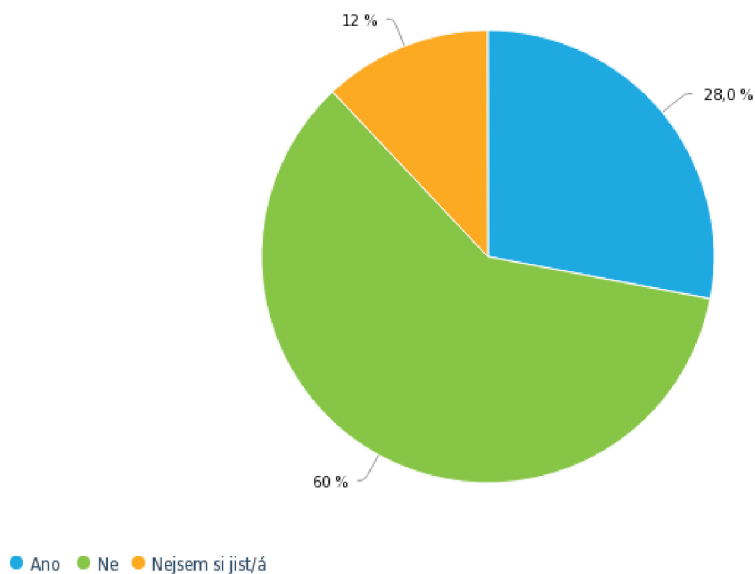
12) Snažil si Vás jeden z rodičů „koupit“ kvůli tomu, abyste šel/šla s ním bydlet?

Graf 18 - Manipulace rodičů ve vztahu k dětem

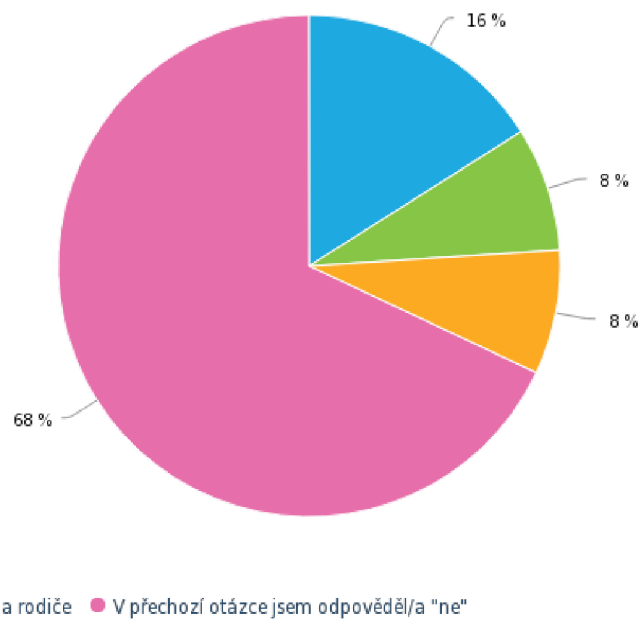
Odpovědi na tuto otázku jsou u více jak většiny respondentů jednotné, 80 % dotazovaných se shoduje, že rodiče se je nesnažili „koupit“ pod vidinou společného bydlení.

13) Snažil se Vás jeden rodič zmanipulovat proti druhému?

Graf 19 - Manipulování rodičů mezi sebou

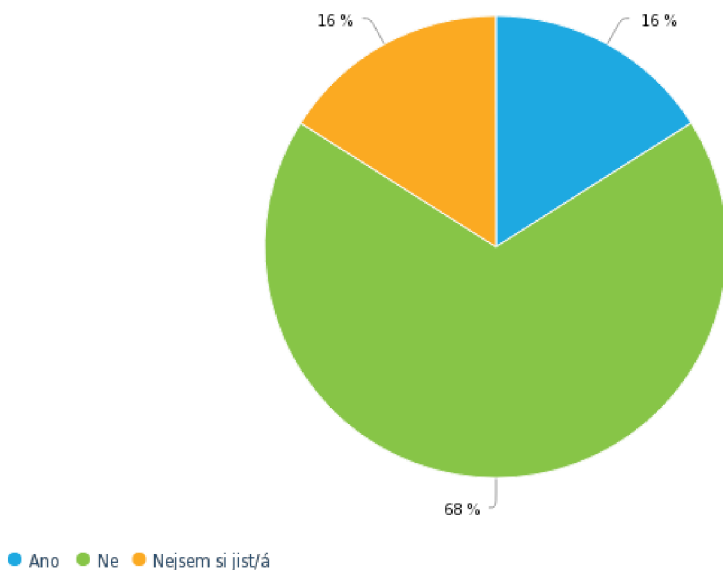
14) Pokud jste v předchozí otázce odpověděl/a „ano“, tak jaký rodič?

Graf 20 - Manipulace konkrétního rodiče

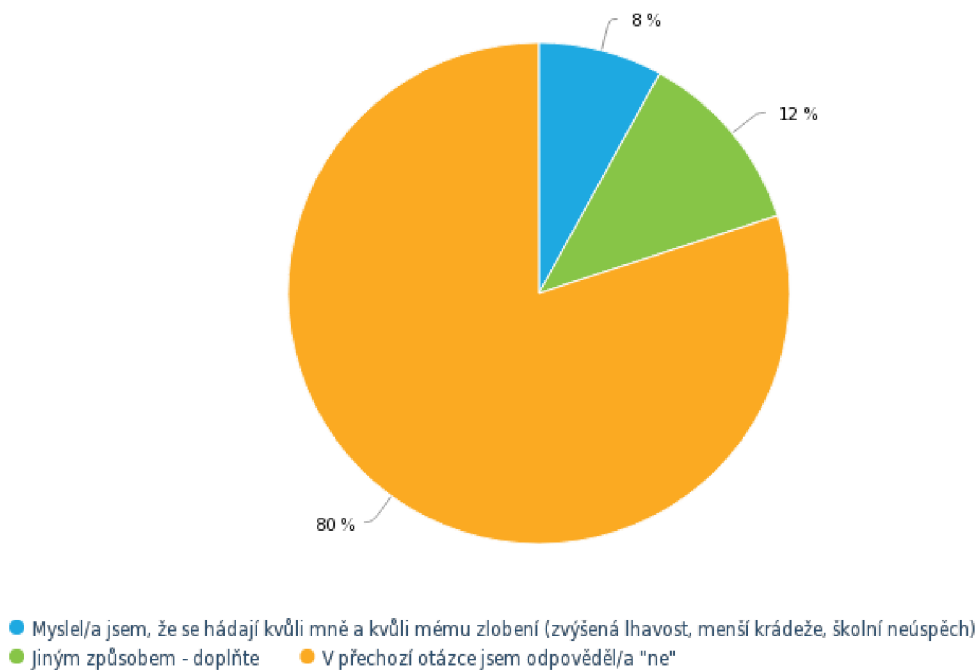
U této a předešlé otázky jsem se zabírala manipulativní stránkou rodičů, avšak ukázalo se, že více jak polovina dětí se s touto skutečností nesetkala. Hovoří o tom 68 % respondentů. Zbytek dotazovaných si tuto situaci prožilo v 16 % s matkou a v 8 % s otcem.

15) Dával/a jste si vinu za rozvod rodičů?

Graf 21 - Respondentovo pocit viny za rozvod rodičů

16) Pokud jste si dával/a vinu za rozvod rodičů, tak jakým způsobem?

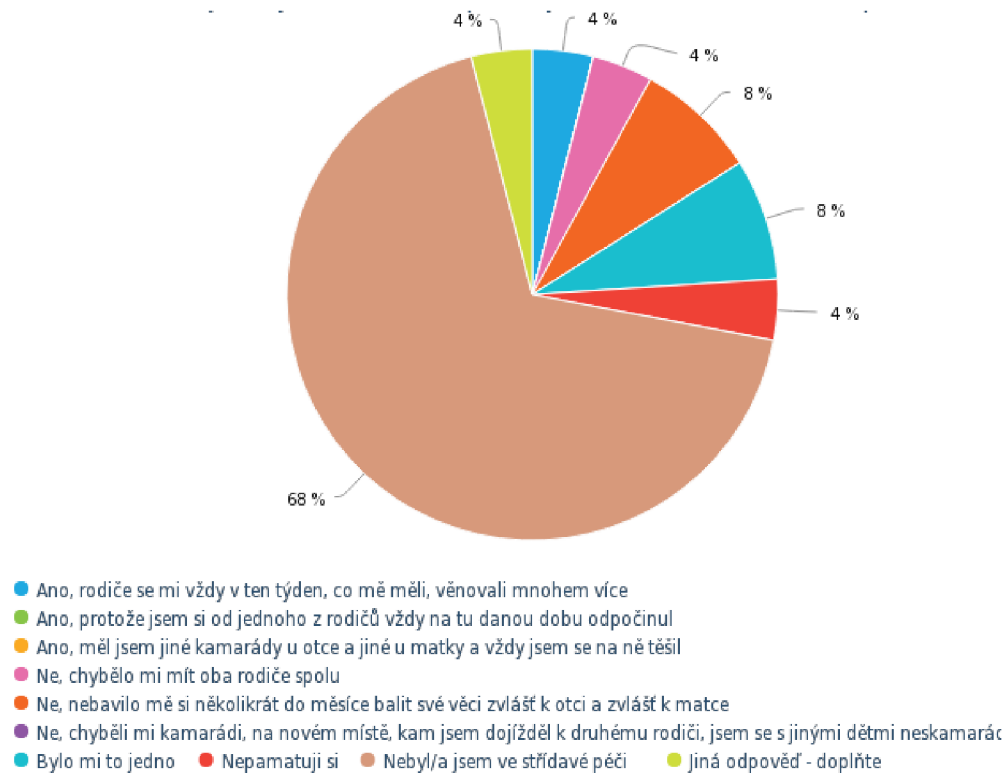
Graf 22 - Konkrétní způsob viny

V těchto otázkách jsem se zaměřila na pocit viny dítěte. Je potěšující zjistit pomocí grafického zpracování, že 68 % dětí neprožívalo pocit viny za rozvod jejich rodičů. Ti, kteří ho prožívali, jedná se o 16 % dotazovaných, popisují své prožitky takto:

- „Jednou, když se hádali, tak jsem na ně zakřičela, aby se radši rozvedli. Když to nakonec udělali, byla jsem přesvědčená, že to bylo kvůli tomu.“

- „Až v pozdějším věku, kdy jsem se dozvěděla, že jsem měla jako druhé dítě zachránit vztah.“
- „Vyzradila jsem druhému rodiči něco, o čem jsem měla mlčet.“

17) Pokud jste byl/a ve střídavé péči, vyhovovala Vám tato forma péče?

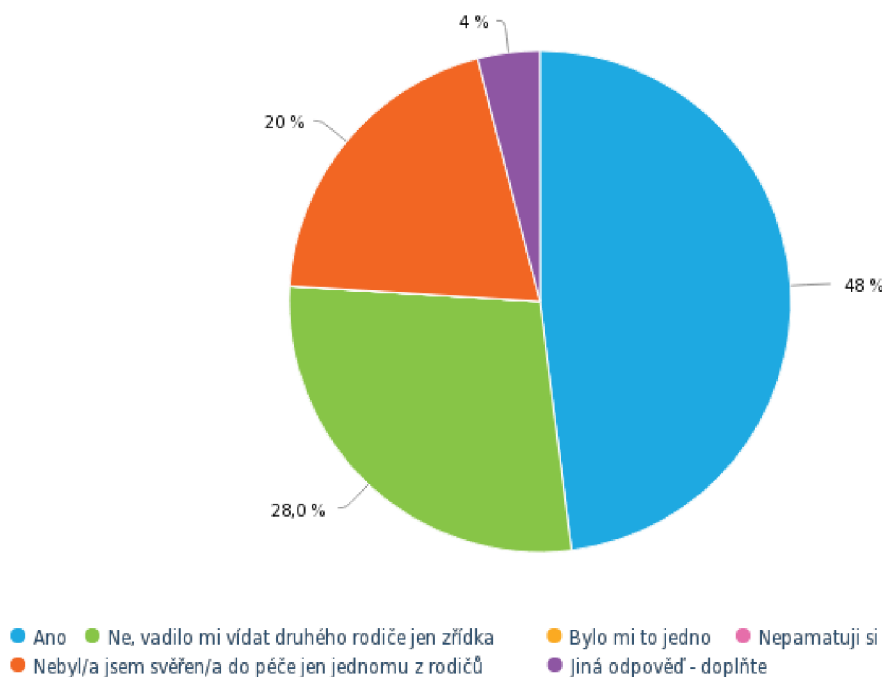

Graf 23 - Respondentovo spokojenost s formou střídavé péče

Příklad odpovědi „Jiná odpověď-doplňte“:

- „Otec si mě měl brát každý sudý vikend. I přesto, že bydlel pouze 3 patra pod námi, tak nečinil. Zprvu mě chtěl s novou přítelkyní do vlastní péče.“

18) Pokud jste byl/a svěřen do péče jednoho z rodičů, vyhovovala Vám tato forma péče?

Graf 24 - Respondentovo spokojenost s formou výluční péče

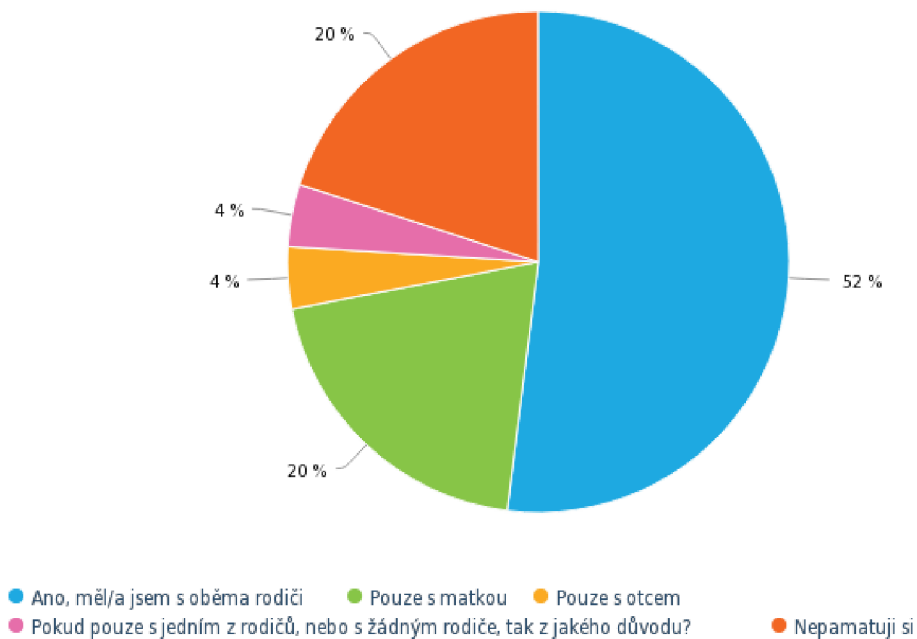
Z grafického zobrazení lze vyčíst častější formu péče o dítě po rozvodu, kterou je svěřen dítěte do péče jednoho z rodičů. Ve střídavé péči shledávám nejčastější problém u přesunu osobních věcí, který je potřeba provádět alespoň jednou do měsíce. Na druhé straně pár jedinců vyzdvihlo kladnost této péče, kterou je větší pozornost od rodiče v té době, kdy měl dítě u sebe. U druhé péče lze konstatovat větší spokojenost s touto formou, odkazuje na ni tak 48 % dotázaných. Avšak jeden z negativů, které tato forma má, je vídání druhého rodiče jen zřídka, s čímž se ztotožnilo 28 respondentů.

Pro příklad „Jiná odpověď-doplňte“:

- „*Nebyli jsme výhradně u jednoho rodiče, ob víkend jsme byly u otce.*“

Lze z grafického zpracování konstatovat, že dítěti více vyhovovalo být pouze u jednoho z rodičů než ve střídavé péči.

19) Měl/a jste s rodiči dobrý vztah během rozvodu?

Graf 25 – Vztah respondenta s rodiči během rozvodu

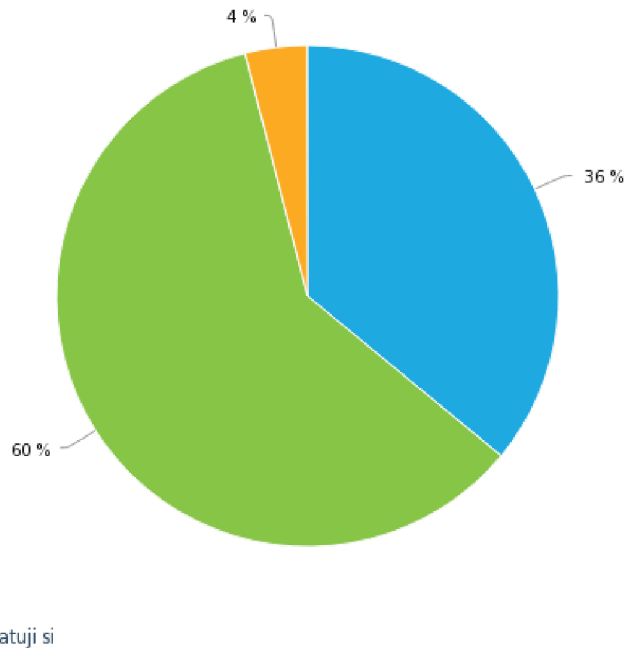
Vzhledem k většinovému souhlasu respondentů lze konstatovat, že děti během rozvodového období mají s rodiči dobrý vztah.

Lze to považovat za velmi uspokojivý výsledek, jelikož 52 % dotazovaných s oběma rodiči během rozvodového období vycházelo dobře, dalších 20 % mělo dobrý vztah pouze s matkou a 4 % výhradně s otcem

Příklad odpovědi „*Pokud pouze s jedním z rodičů, nebo s žádným rodiče, tak z jakého důvodu?*“:

- „*Pouze s matkou, táta o mě moc nejevil zájem, připadala jsem si, že jsem mu spíš na obtíž.*“

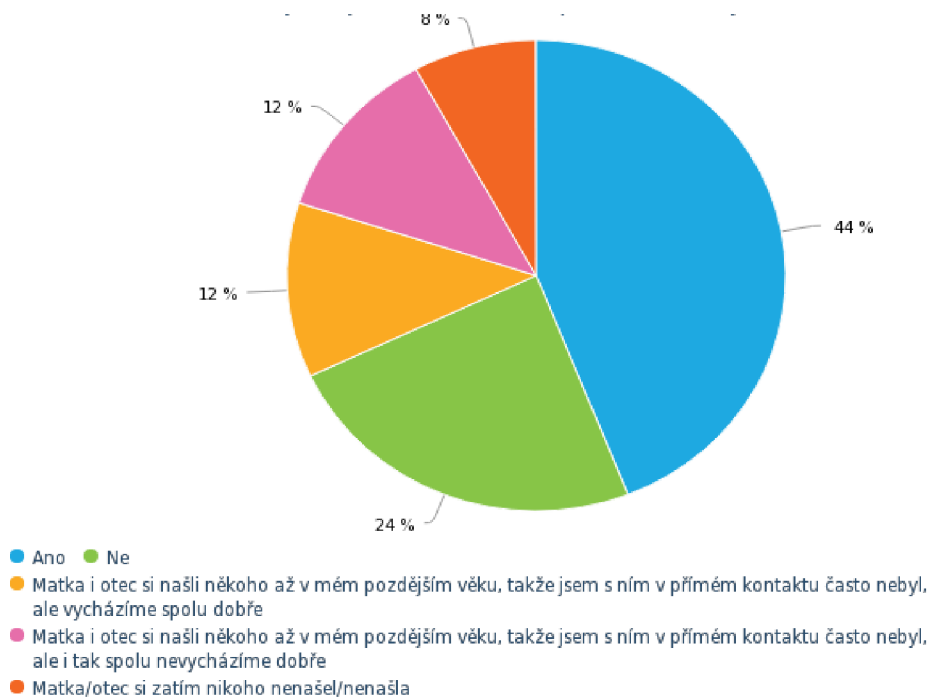
20) Přejete si pak ještě dlouho po rozvodu rodičů, aby se k sobě vrátili?

Graf 26 - Přání respondenta nad návratem rodičů k sobě

Vyhodnocení této otázky má dle mého uvážení překvapující výsledek, jelikož 60 % dotazovaných si nepřálo, aby se rodiče po rozvodu k sobě vrátili.

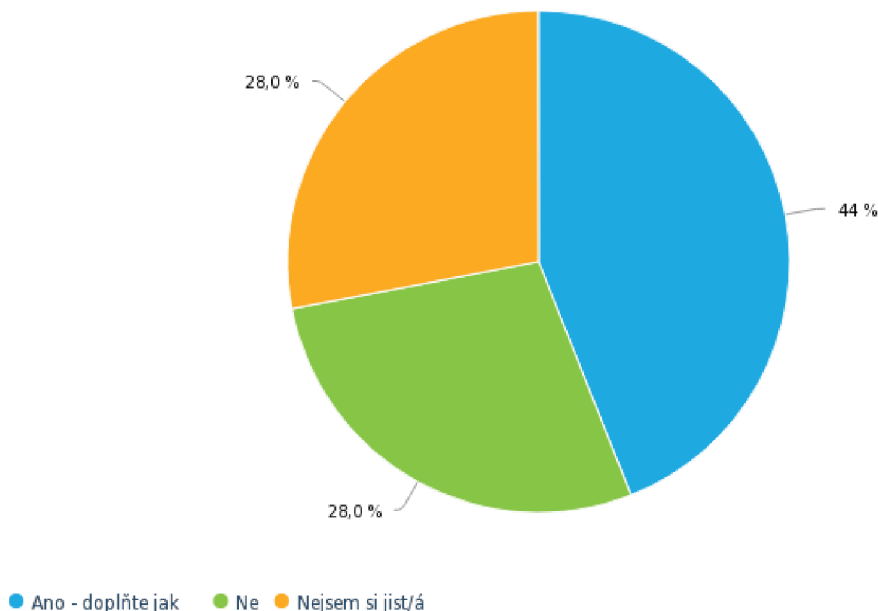
21) Zvykl/a jste si na nového partnera matky/otce?

Graf 27 - Vztah respondenta k novému partnerovi jednoho z rodičů

Z grafického zpracování vyplývá, že si ve většině případů dítě zvyklo na nového partnera rodiče.

22) Pociťujete nějak, že by Vás rozvod rodičů poznamenal teď, když jste dospělý/á? (Ať už se jedná o nějaké psychické problémy či názory na manželství) Pokud ano, tak jak

Graf 28 - Vliv rozvodu rodičů na jedince

Příklady odpovědí „Ano-doplňte jak“:

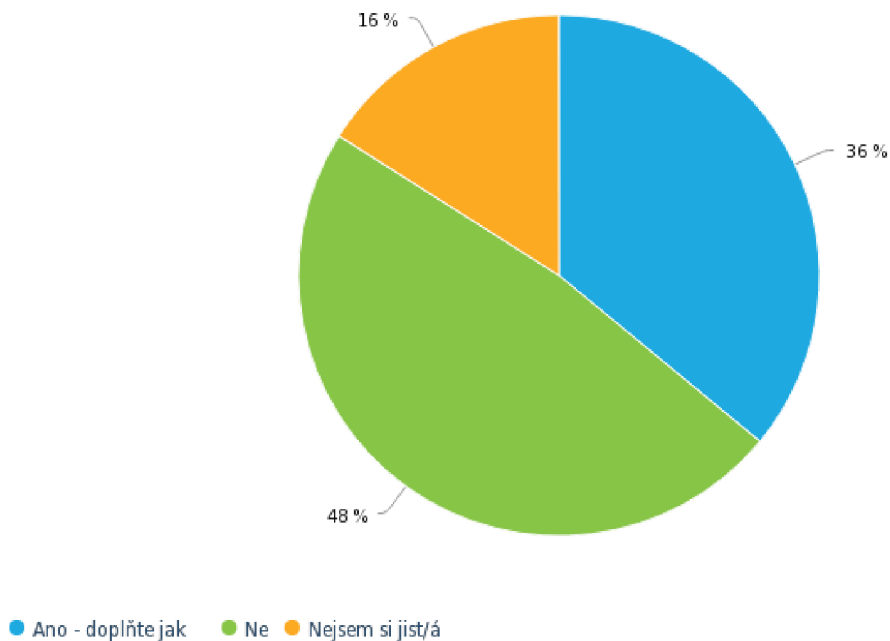
- Maminka zvládla moji výchovu perfektně. Navzdory tomu, že byla neustále v práci si na mě našla čas. S hlídáním a finančně občas dopomohla babička.
- Přejde mi, že mam v sobě trochu blok a mam pochybnosti o tom, že někoho potkám a nezklamu se.
- Nedůvěra ve vztahu, ve vztahu se hodně odráží, že jsem nevyrostala s tátou
- Velká nejistota, nedůvěra, nízké sebevědomí, strach z opuštění
- Nemam potřebu se vdát, nevěřím, že by to mohlo vydržet navždy
- Vznik psychických problémů během dospívání
- Nepřikládám teď manželství tak velkou váhu
- Určitě neudělám stejně chyby jako oni.
- Zvýšená citlivost, nedůvěra ve vztah
- Nízké sebevědomí

- Rozhodně ano-celý život jsem měl těžší z důvodu jejich neshod, jsem dodnes přecitlivělá, chci dokonalého partnera a dokonalou rodinu (náročnost) apod.

Jelikož 52 % dětí mělo s rodiči dobrý vztah během rozvodu, tak je patrné, že méně jak polovina dotazovaných je názoru, že je rozvod nějakým způsobem ovlivnil. Čili z tohoto výsledku lze konstatovat, že ve velké míře záleží na rodině, jak funguje před i během rozvodového období. Dalším ovlivňujícím faktorem je temperament dítěte, jeho vlastnosti, a i zda se nachází v příjemném sociálním prostředí, kde se cítí vítáno a může se o všem hovořit. Většina respondentů, konkrétně 44 % je názoru, že je rozvod velmi ovlivnil. Projevem je nedůvěra ve vztah a v manželství, zvýšená citlivost a vznik psychických problémů. Oproti tomu 28 % dotázaných má pocit, že je rozvod nikterak neovlivnil a zbylých 28 % jedinců si není jistých, to lze tedy přisuzovat správně nastaveným vazbám, které měla rodina během rozvodového období.

23) Změnil se Váš pohled na manželství? Pokud ano, popište jak

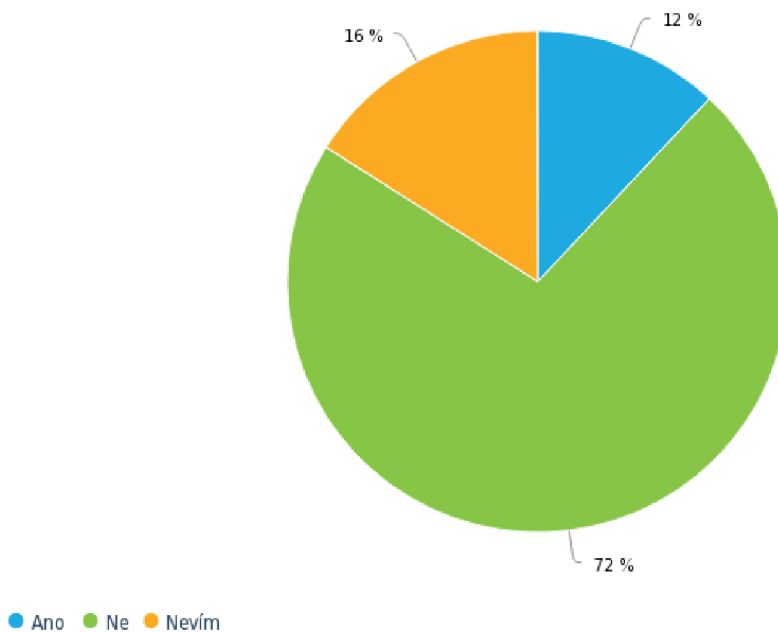
Graf 29 - Změna pohledu na manželství

36 % dotázaných se ztotožňuje se změnou pohledu na manželství vlivem rozvodu svých rodičů. Oproti tomu 48 % respondentů nepocituje změny ve svých názorech na manželství.

Příklady „Ano-doplňte jak“:

- „Pouze mám strach z toho, že jednou zůstanu s dítětem sama. Chci, aby vyrůstalo v úplné rodině, plné lásky.“
- „Rodiče by měli být nejlepší kamarádi a partáci, kteří spolu vydrží v jakékoli situaci.“
- „Nevěřím, že to vydrží navždy a může fungovat bez nevěř.“
- „Člověk si váží toho, že jeho děti můžou mít oba rodiče a dělá vše pro to, aby tak bylo.“
- „Chci udělat vše proto, aby se to nám nestalo.“
- „Nedůvěra ve vztah.“
- „Pokud bych se měla někdy v životě rozvádět, budu to považovat za své osobní selhání.“

24) Myslíte, že by manželé měli setrvávat v manželství, když už se nemilují či se úplně odcizili, „pouze“ kvůli dětem?

Graf 30 - Názor respondenta na manželství v případě, že se rodiče už nemilují

Z grafického zpracování lze jednoznačně prohlásit, že více jak většina respondentů se neztotožňuje s myšlenkou, že by rodiče měli setrvávat v manželství, když už se nemilují, „pouze“ kvůli dětem.

Shrnutí prvního dotazníkového šetření

U každé otázky jsem vyhodnocovala její odpověď, avšak ráda bych stručněji vyhodnotila dotazníkového šetření jako celek.

Dotazník, který byl určen jedincům, kterým se rodiče rozvedli v jejich předškolním věku, mě v lecčem překvapil.

Příkladem je nepotvrzený výzkumný předpoklad - *Dítě je spokojenější se střídavou formou péče než s výlučnou péčí u jednoho z rodičů.* Není tomu tak, dle grafického zpracování vyčíst větší spokojenost dítěte s péčí pouze u jednoho z rodičů. Ověření předpokladu probíhalo u otázky 17. a 18.

Druhým nepotvrzeným výzkumným předpokladem - *Více jak polovina respondentů má vlivem rozvodu rodičů větší tendence vidět manželství kriticky, nedůvěřovat partnerovi a být citlivější.* Není tomu tak, 48 % dotázaných nepocítuje změnu v pohlížení na manželství, oproti tomu 36 % jedinců vnímá změny ve vztahu k manželství a 16 % si není jistých. Tento předpoklad jsem ověřovala u otázky 23.

Oproti tomu se mi další dva stanové výzkumné předpoklady potvrdily. Jedním z nich je - *Dítě během rozvodu rodičů zažívá spíše stres než lhostejnost.* 24 % jedinců opravdu zažívalo stres během rozvodu rodičů, kdežto lhostejnost neprožíval žádný z dotazovaných. Ověřeno u otázky číslo 6.

Druhým výzkumným předpokladem, který se mi potvrdil u otázky číslo 19, je - *Dítě má během rozvodového období spíše dobrý vztah s oběma rodiči než jen jedním z nich.* 52 % dotazovaných opravdu mělo s rodiči dobrý vztah po dobu rozvodu.

Co však považuji za velmi přínosné, je odpověď na moji hlavní výzkumnou otázku, kterou je - *Jak rozvod rodičů ovlivnil jedince, kterým se rodiče rozvedli v předškolním věku?* I když odpovědí zůstává, že je to velmi individuální, tak v mém grafickém zpracování lze hovořit o skutečnosti, kterou je, že vliv rozvodu rodičů na dítě v předškolním věku určitě má, avšak do jisté míry lze tvrdit, že tento vliv může zmírnit vztah, který má mezi sebou rodič a dítě před i po dobu rozvodového období.

48 % dětí mělo pouze vlídný vztah s otcem, či matkou nebo ani s jedním z nich či si to už nepamatují, to hovoří za 44 % dotázaných, kteří se ztotožňují s myšlenkou o vlivu, který na ně měl vzhledem k rozvodu jejich rodičů. Jednalo se o psychické problémy, dále nedůvěra v partnera, strach z opakování chyb rodičů. Ověřeno u otázky číslo 22.

52 % jedinců mělo s rodiči dobrý vztah, z toho tedy lze vyčíst, že záleží spíše na vztahu, který mají mezi sebou rodiče a děti než na samotné skutečnosti, která rozvod představuje.

Dále vidím pozitivum v počtu dotazovaných a v jejich odpovědích, které nebyly pouze strohé věty, ale naopak své myšlenky a zkušenosti dokázali více rozepsat, vzhledem k tomu jsem i já mohla mít různorodější odpovědi.

4 Výzkumné šetření s rodiči, kteří se rozvedli

4.1 Výzkumný cíl

Cílem druhého dotazníkového šetření je zjistit, jak rodiče vnímají rozpad svého manželství ve vztahu k dětem, zda si jsou vědomi problémů, se kterými se dítě může potýkat vlivem jejich rozhodnutí, a v případě nežádoucího chování jsou schopni dítěti pomoci.

Hlavní výzkumná otázka

- Co nejčastěji zažívají rodiče během rozvodu ve vztahu k dítěti?

Výzkumné předpoklady

- Nevěra je častější příčinou rozpadu manželství než odcizení se navzájem.
- Více jak polovina rodičů si vyčítá problémy svých dětí spojené s jejich rozpadem manželství.
- Více než většina rodičů se snažila dítěti pomoci během rozvodového období.

4.2 Popis výzkumného šetření

I pro tento výzkum jsem si vybrala dotazníkové šetření, které je určeno rozvedeným rodičům. Hlavní pomocí mi byl též internetový portál Survio.com, který byl publikován na několika sociálních sítích. Výzkumným vzorkem bylo 105 jedinců.

4.3 Použitá metoda

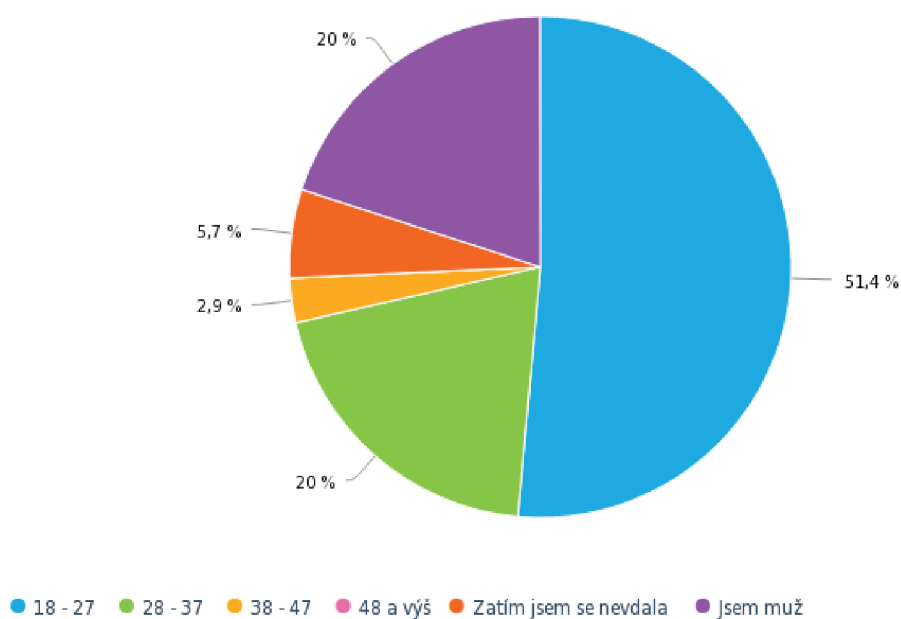
U druhého dotazníkového šetření, určeného pro rozvedené rodiče, se v první části zaměřuji na osobní otázky, které se týkají délky manželství, důvodů ke sňatku a také příčin rozpadu manželství. Toto však považuji za sekundární data, která mi spíše budou potvrzovat znění týkajících se těchto informací o manželství v teoretické části. Co považuji za přínosné neboli za primární data, budou odpovědi na otázky týkající se pohledu rodičů na jejich rozvod ve vztahu k dětem, zda si myslí, že jejich rozpad manželství měl vliv na dítě či nikoli. Zda pakliže se dítě potýkalo s problémy vlivem

rozvodu, měl rodič snahu jej řešit. Poslední část výzkumného šetření se zabírá stanovenou péčí o nezletilé dítě a reakcí na nového partnera z pohledu rodiče.

Pomocí grafického zpracování názorně představím otázky a následné odpovědi, kterými pomohou zodpovědět hlavní výzkumné otázky a potvrdí mi či vyvrátí stanovené hypotézy.

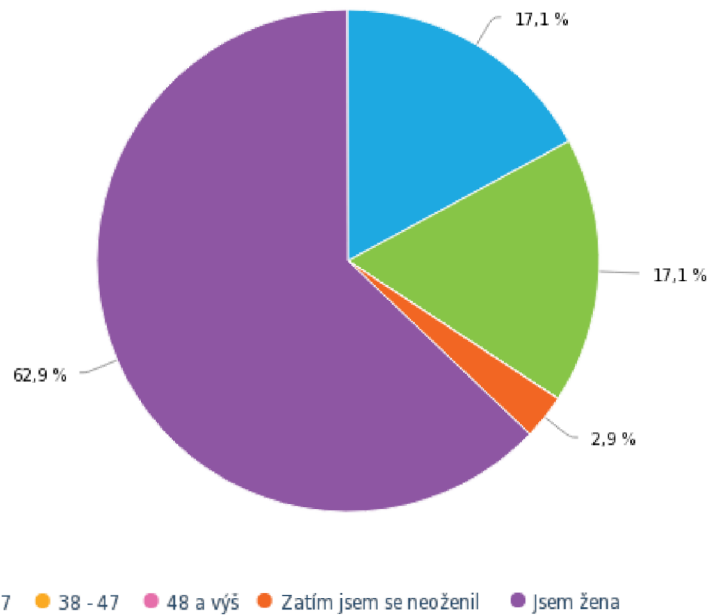
4.4 Vyhodnocení dotazníkového šetření určený rozvedeným rodičům

1) V kolika letech jste se vdávala?

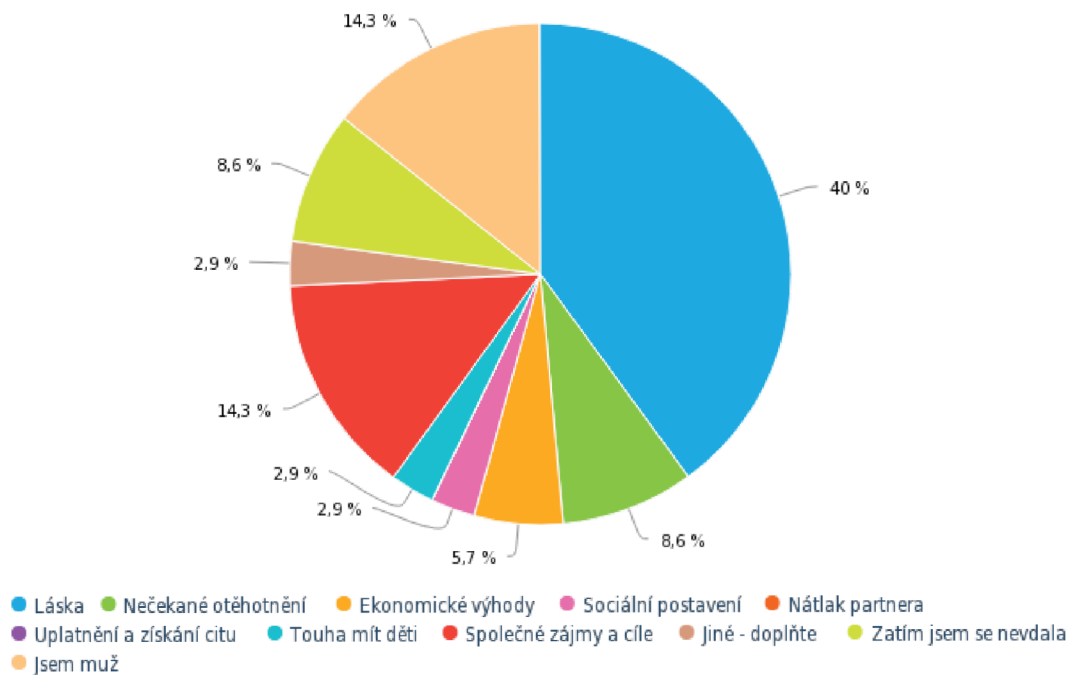
Graf 31 - Věk ženy při vstupu do manželství

2) V kolika letech jste se ženíl?

Graf 32 - Věk muže při vstupu do manželství

3) Z jakého důvodu jste se vdávala?

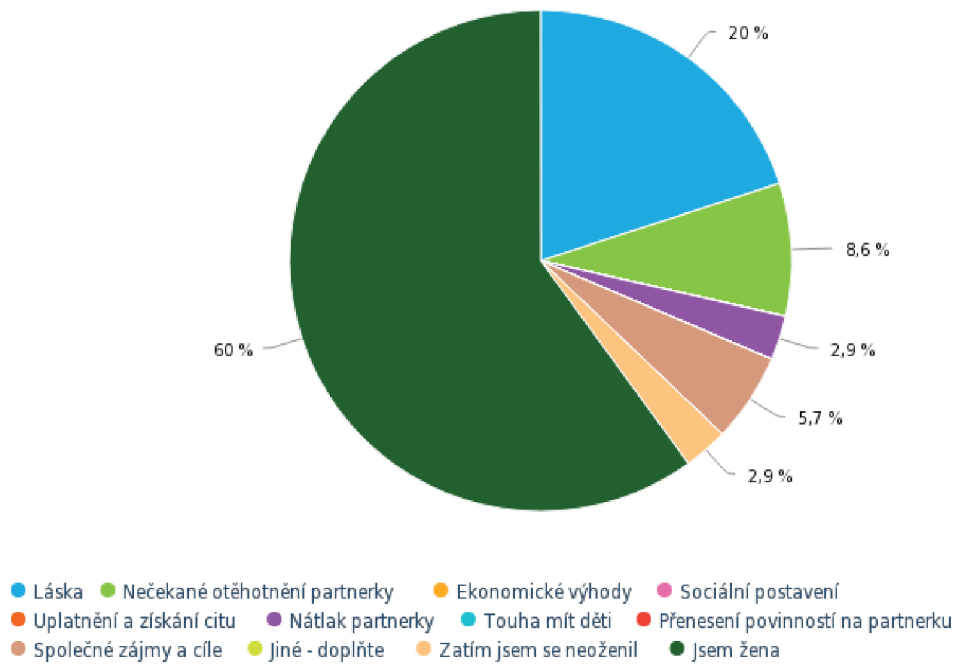

Graf 33 - Důvod ženy pro vstup do manželství

Příklad pro „Jiné-doplňte“:

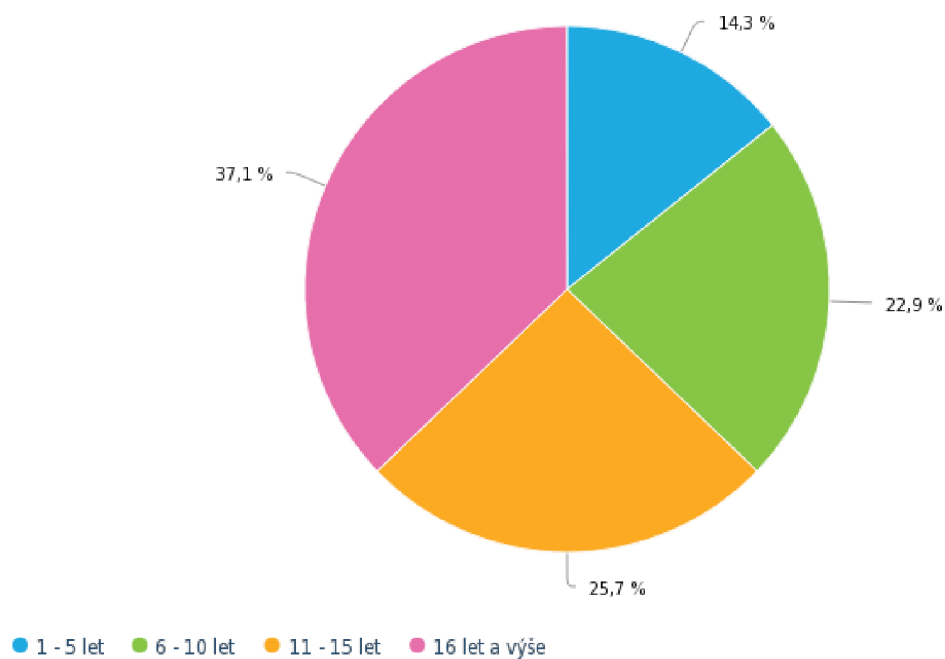
- „Těhotenství – chtěné.“

4) Z jakého důvodu jste se ženil?

Graf 34 - Důvod muže pro vstup do manželství

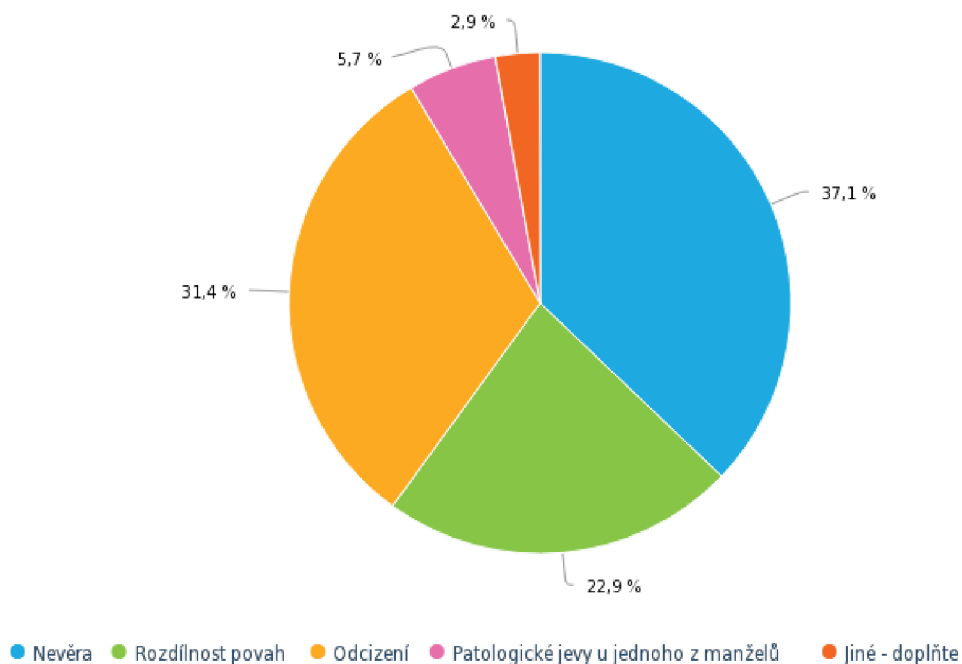
5) Jak dlouho manželství/společné soužití trvalo?

Graf 35 - Délka manželství/společného soužití

6) Jaký byl důvod rozpadu manželství či společného soužití?

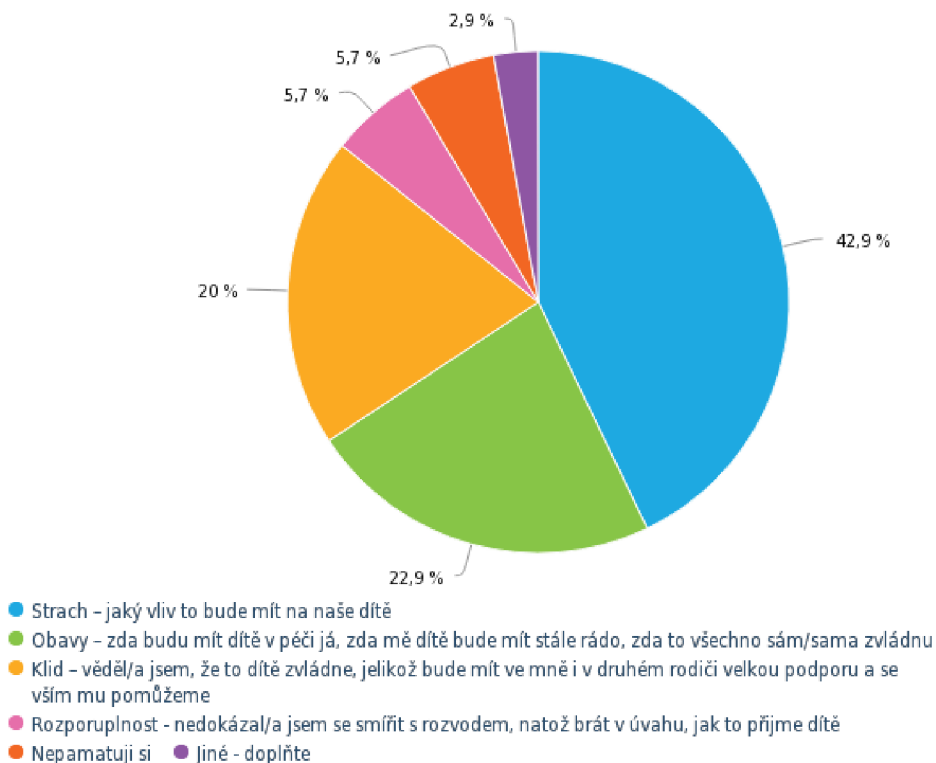

Graf 36 - Důvod rozpadu manželství/společného soužití

I když se někdo rozhodl pro odpověď „Jiné-doplňte“, tak se o žádném důvodu nerozepsal.

V prvních šesti otázkách jsem se zaměřila na informace ohledně manželství. Dle grafického zpracování výsledků lze konstatovat, že se jedná o více respondentů ženského pohlaví. Do manželství nejčastěji vstupují muži i ženy mezi 18-27 rokem života. Nejčastějším důvodem pro vznik sňatku je „láska“, uvádí tak mužské i ženské pohlaví. U žen se na druhé místo řadí „společné zájmy a cíle“, kdežto u mužů „nečekané otěhotnění partnerky“. Doba trvání manželství či společného soužití je 16 let a výše. Nejčastější důvod pro rozpad manželství či společného soužití je „nevěra“ a „odcizení“.

7) Co jste zažíval/a během rozvodu ve vztahu k dětem?

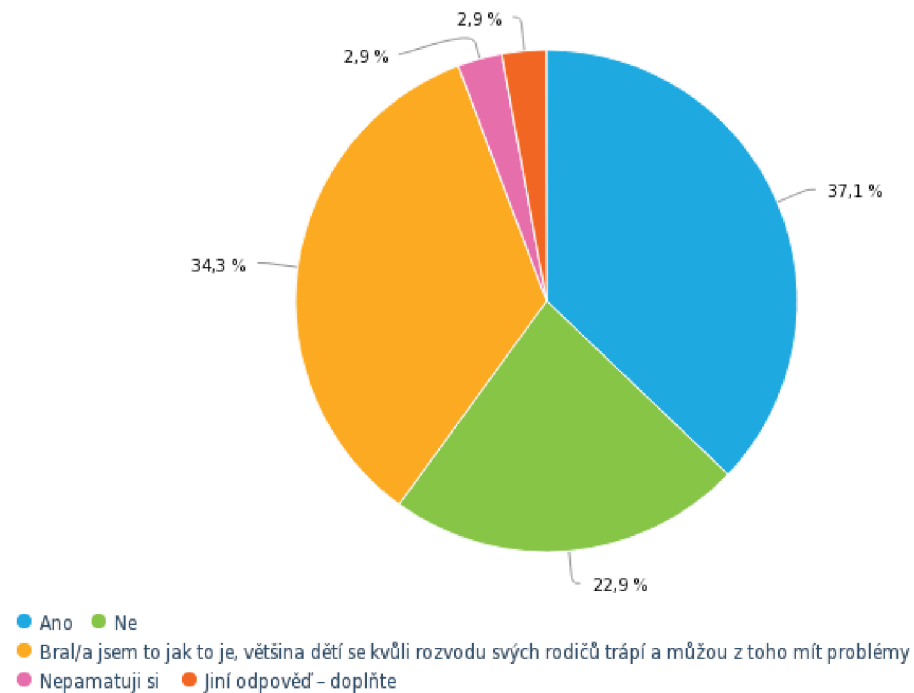

Graf 37 - Průběh prožívání rozvodu respondenta ve vztahu k dětem

I v tomto případě platí pro odpověď „Jiné-doplňte“ stejná situace jako v předchozí otázce, respondenti se pouze přihlásili k této možnosti, avšak co zažívali nezodpověděli.

Pomocí grafického zpracování lze s dvojnásobnou převahou hovořit o nejčastějším průběhu emocí, který rodiče prožívali ve vztahu k dětem, a to o „strachu – jaký vliv to bude mít na jejich dítě“. V tomto případě se jedná o zcela přiměřenou reakci, jelikož pro rodiče je to nová zátěžová situace a strach o jejich potomka je toho součástí.

8) Pokud dítě mělo problémy kvůli vašemu rozvodu, vyčítali jste si to?

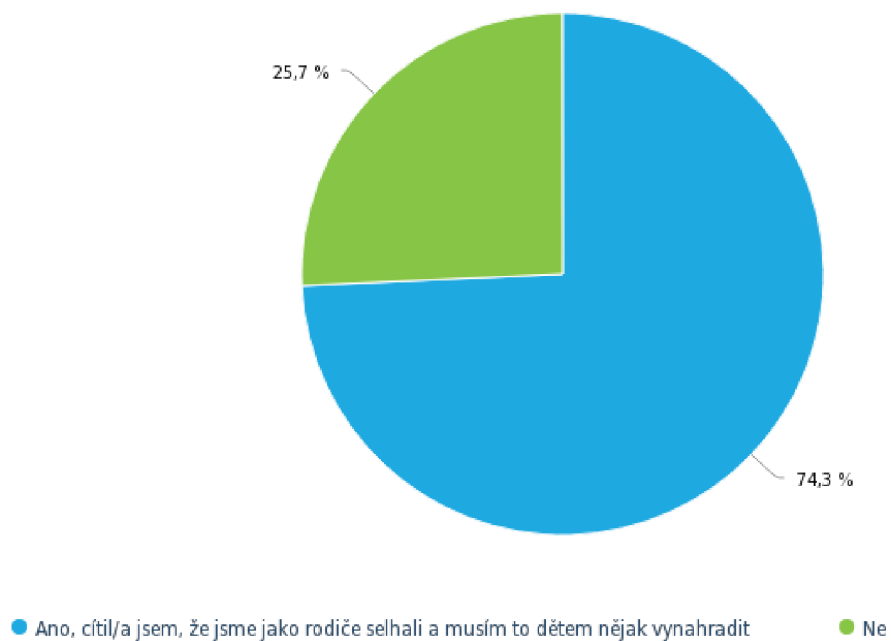

Graf 38 - Vyčítavé myšlenky respondenta ve vztahu k dítěti a jeho problémům na rozvod

I v tomto případě se jedná u odpovědi „Jiné-doplňte“ stejná situace jako u předešlých otázek.

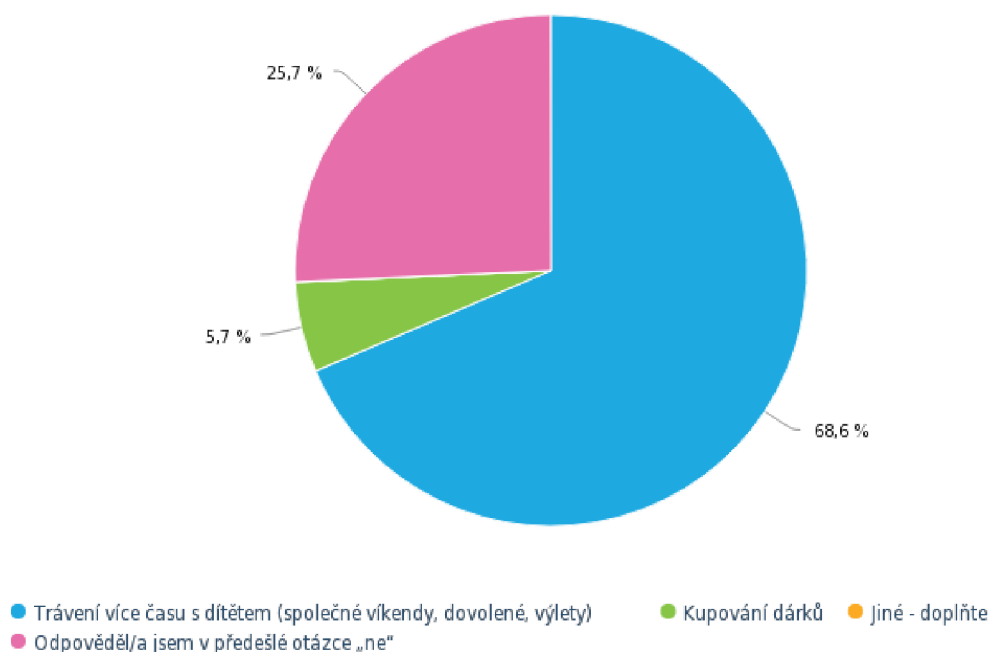
37 % dotazovaných si vyčítalo problémy svých dětí spojených s jejich rozvodem, avšak hned za tím se řadí odpověď opačného charakteru – „Bral/a jsem to jak to je, většina dětí se kvůli rozvodu svých rodičů trápí a můžou z toho mít problémy“. Pouze s „Ne“ se ztotožňovalo 23 %.

9) Snažil/a jste se dětem rozvod/rozpad společného soužití vynahradit?

Graf 39 - Vynahrazení rozvodu/rozpadu společného soužití

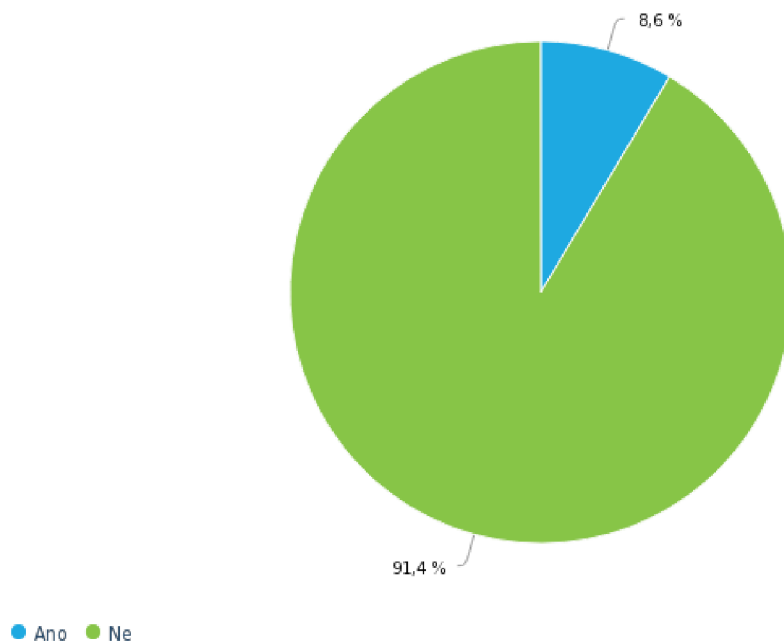
10) Pokud jste v předešlé otázce odpověděl/a ano, tak jakým způsobem vynahradit?

Graf 40 - Způsob vynahrazení rozvodu/rozpadu společného soužití

74 % dotázaných se snažilo rozpad manželství či společného soužití dětem vynahradit, což lze považovat za potěšující zjištění. Za nejčastější vynahrazení dětem se řadí odpověď, a to s jistou převahou, trávení více času s dětmi – víkendy, dovolené a výlety.

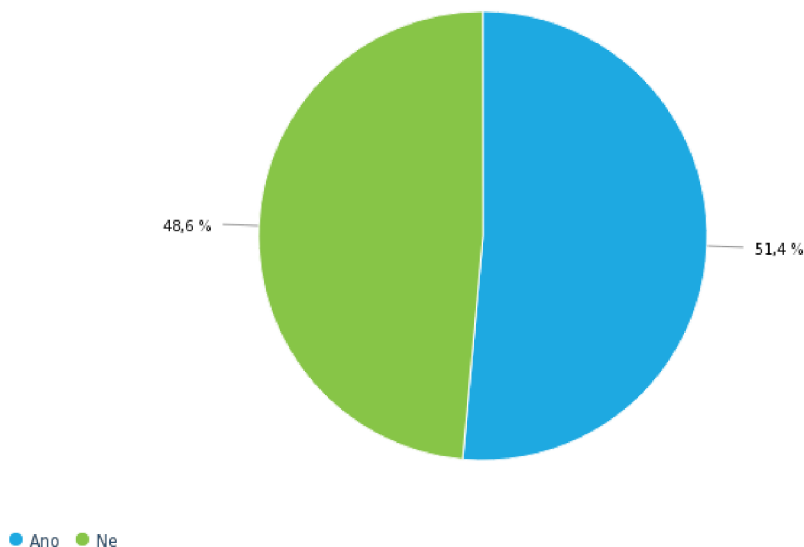
11) Popuzoval/a jste dítě proti druhému manželovi/partnerovi?

Graf 41 - Popuzování manželů mezi sebou

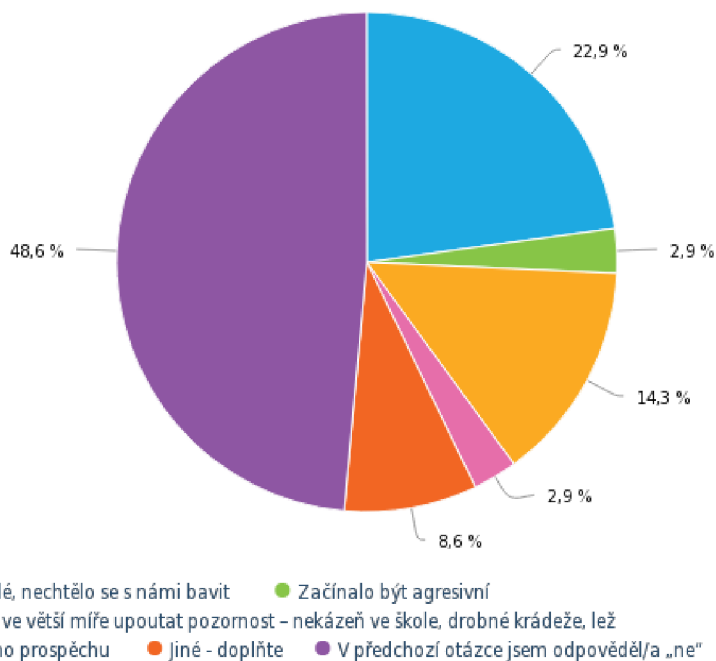
91 % rodičů se nesnažilo popuzovat dítě proti druhému manželovi či partnerovi, což je příjemné zjištění, jelikož dítě se v tak brzkém věku alespoň nesetkává s negativními komentáři směřovanými na jeho rodiče.

12) Myslíte, že rozvod/rozpad společného soužití poznamenal vaše dítě?

Graf 42 - Ovlivnění dítěte vlivem rozvodu z pohledu respondenta

13) Pokud ano, tak jak?

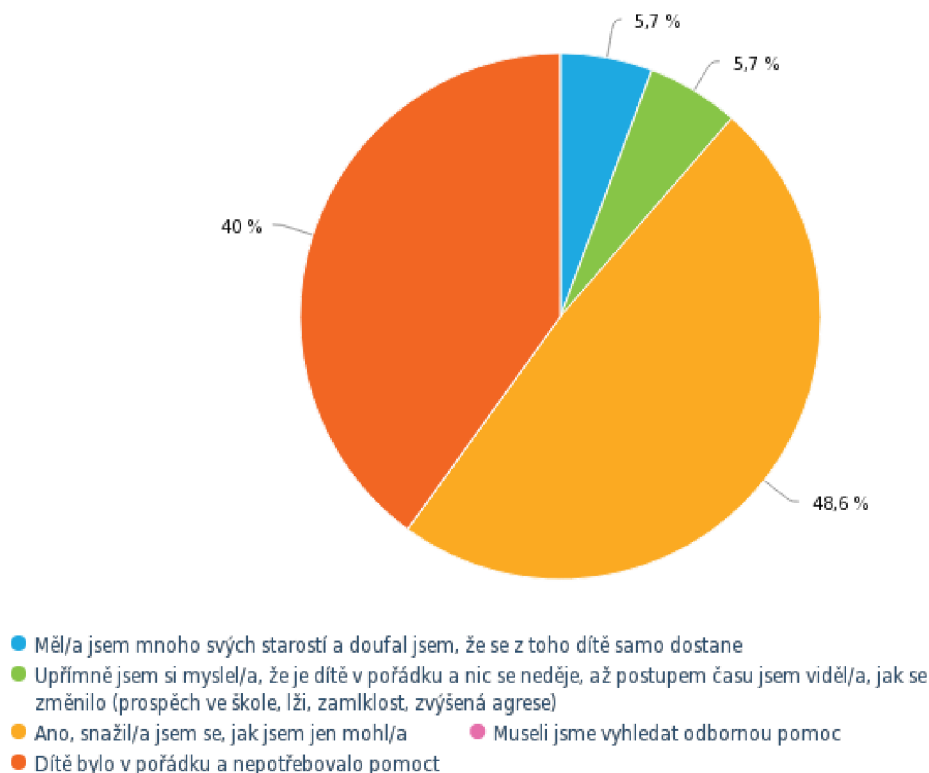

Graf 43 - Způsob ovlivnění jedince rozvodem z pohledu respondenta

Možnosti pro odpověď „Jiné-doplňte“:

- „*Postrádalo mužský vzor a určitě chlapské vysvětlování.*“
- „*V pozdějším věku v mezilidských vztazích.*“
- „*Citlivější.*“

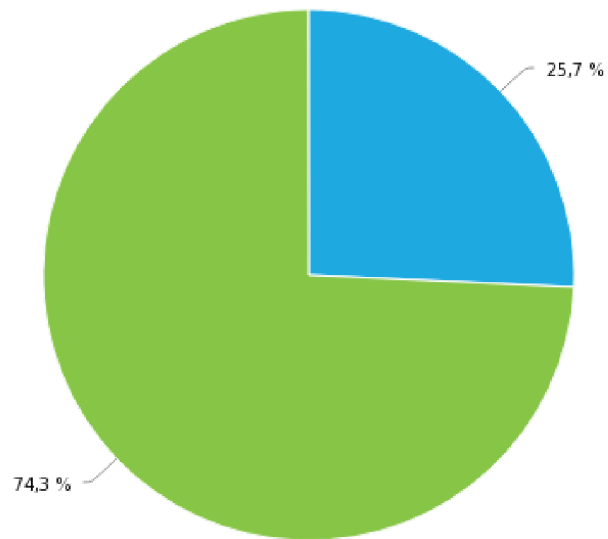
14) Pokud vaše dítě situace poznamenala, snažil/a jste se mu s tím pomoci?

Graf 44 - Pomoc rodiče ve vztahu k dítěti, pakliže měl problémy vlivem rozvodu

Poslední tři otázky se zabývají vlivem rozvodu rodičů na psychiku dítěte. Více jak polovina respondentů je názoru, že jejich rozpad manželství dítě poznamenal. Jednalo se především a uzavřenost dítěte – zamlklost. Oproti tomu byla druhou nejčastější odpovědí zvýšená vynucená pozornost ze strany dítěte, která se projevovala pozdější nekázní ve škole či lži, popřípadě drobnějšími krádežemi. Během rozvodového období se 49 % rodičů snažilo dítě co nejvíce pomoci během rozvodového období.

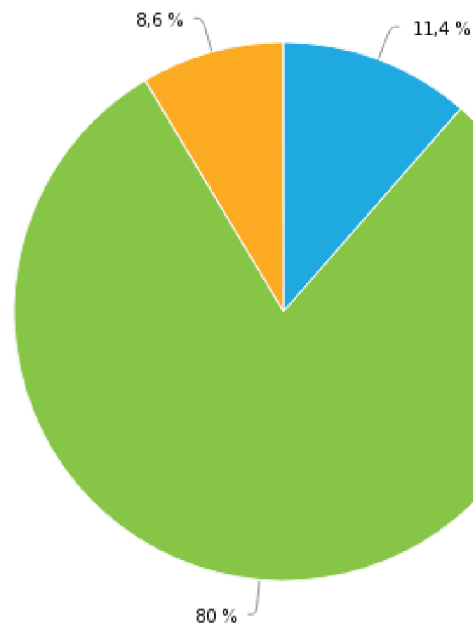
15) Svěřilo se vám někdy dítě s prosbou, že by chtělo, abyste se vrátili s manželem/manželkou k sobě?

● Ano ● Ne

Graf 45 - Prošba dítěte nad vrácením se rodičů k sobě

16) Pokud ano, přemýšlel/a jste nad návratem k manželovi/manželce už kvůli dítěti?

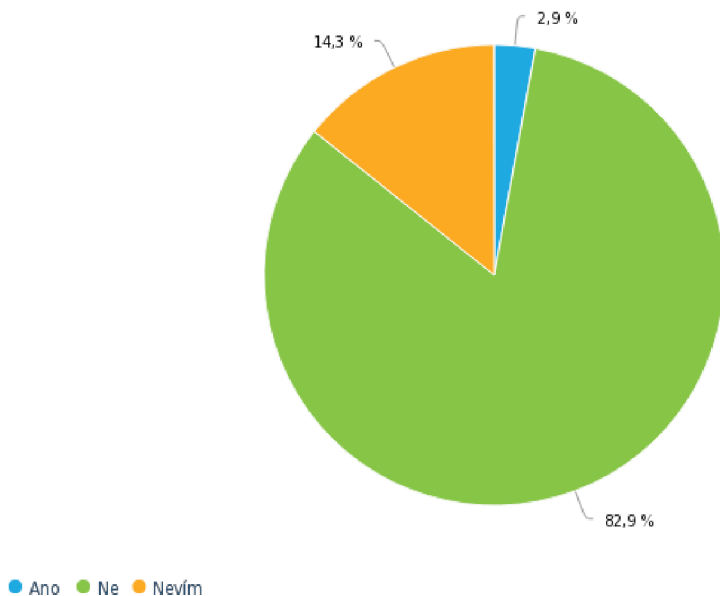

● Ano ● Ne ● Nejsem si jist/á

Graf 46 - Uvažování respondenta nad přáním dítěte

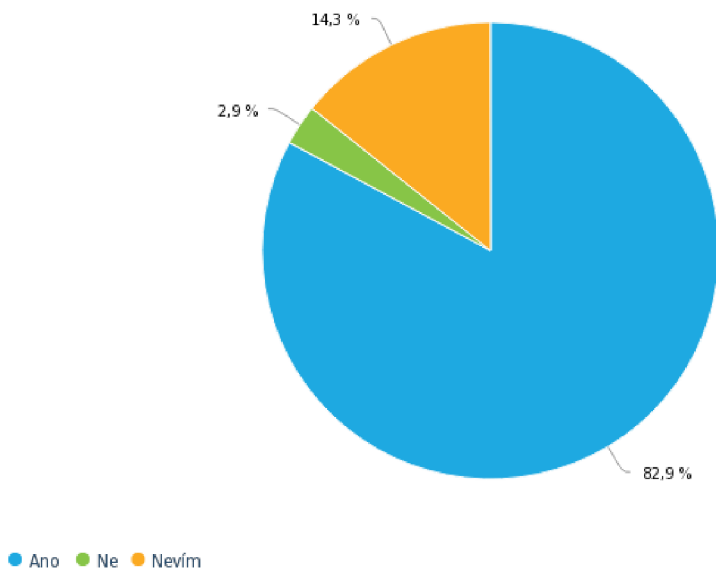
17) Litujete rozvodu/ rozpadu společného soužití teď zpětně?

Graf 47 – Lítost rozvodu/rozpadu manželství

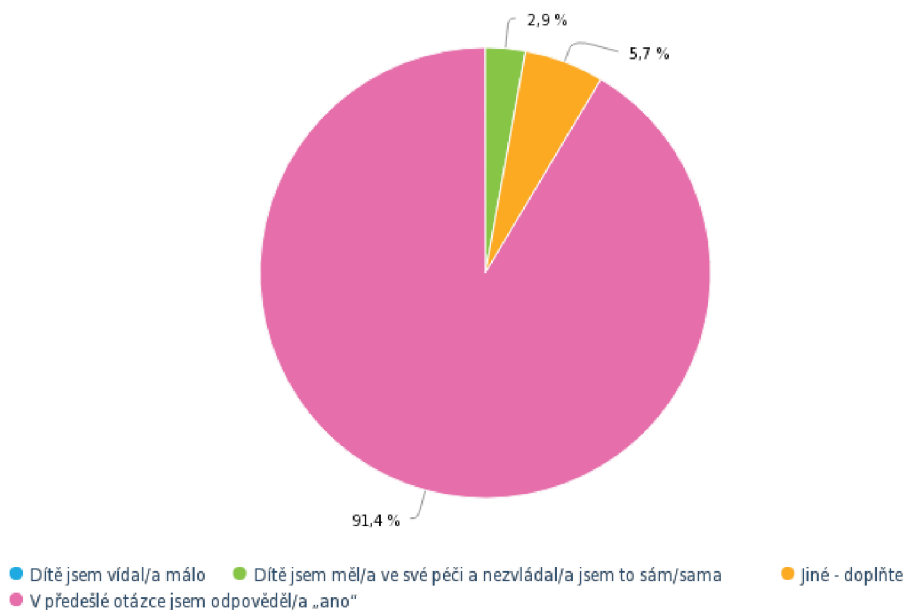
Předešlé tři otázky se zabývají myšlenkou a přáním dítětem nad vrácením se rodičů k sobě. 74 % dětí se nsvěřilo rodičům, že by chtěly, aby se vrátili k sobě. 11 % rodičů, co vyslechlo přání dítěte, se nad navrácením do manželství zamýšlelo. Pouze 3 % dotazovaných zpětně litují rozvodu.

18) Stanovená péče pro dítě vám vyhovovala?

Graf 48 - Spokojenost respondenta s formou péče

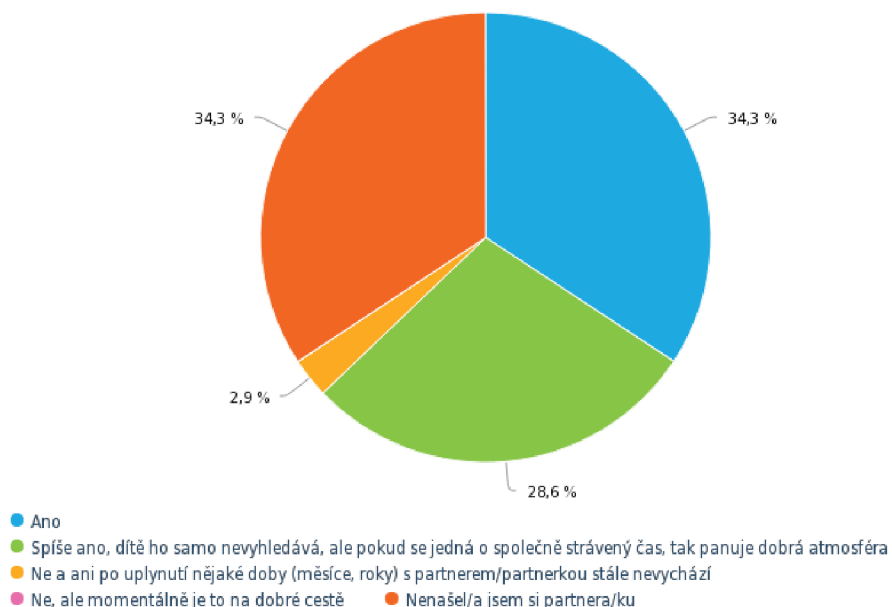
19) Pokud vám stanovená péče nevyhovovala, tak z jakého důvodu?

Graf 49 - Důvod nespokojenosti se stanovenou péčí

U odpovědi „Jiné-doplňte“ se žádný z respondentů nerozepsal. 83 % respondentů bylo spokojeno s formou péče, která jim byla udělena po rozvodovém řízení. Ve zbylých procentech nebyl rodič s péčí dítěte spokojen, jelikož byl na výchovu.

20) Vypořádalo se dobře vaše dítě s vaším novým partnerem?

Graf 50 - Vztah mezi dítětem a novým partnerem respondenta

34 % jedinců se vypořádalo s novým partnerem rodiče nebo alespoň, pokud se jedná o společně strávený čas, ho respektuje a panuje přitom pozitivní atmosféra.

Shrnutí druhého dotazníkového šetření

V tomto druhém dotazníkovém šetření bylo hlavním cílem zjistit, jak samotný rozvod prožívají rodiče ve vztahu k dětem, a to hlavní výzkumnou otázkou, kterou byla - *Co nejčastěji zažívají rodiče během rozvodu ve vztahu k dítěti?*

Pomocí grafického zpracování bylo zjištěno, že hlavním prožitkem rodiče je strach, má obavu o dítě, neví, jak velký vliv bude mít jejich krizová situace na jeho vývoj, což je, jak jsem již avizovala přímo u 7. vyhodnocené otázky, přiměřená reakce.

Více jak polovina rodičů se ale dítěti snaží co nejvíce pomoci během rozvodového období, čímž se mi potvrzuje můj výzkumný předpoklad, kterým je - *Více než většina rodičů se snažila dítěti pomoci během rozvodového období.* Konkrétně se jednalo o 48 % rodičů. 40 % dětí nepotřebovalo pomoci. Ověřeno u otázky 14.

Dále jsem se zabírala hlavními důvody pro rozpad manželství, které neměly překvapivý výsledek, jelikož nevěra je i podle průzkumu jedna z nejčastějších příčin. Můj druhý výzkumný předpoklad se mi tímto též potvrdil, a to konkrétně u otázky číslo 6. Jednalo se o 37 % jedinců, kteří se s tímto důvodem ztotožnili.

Což lze také tvrdit o následujícím výzkumném předpokladu, který se mi potvrdil - *Více jak polovina rodičů si vyčítá problémy svých dětí spojené s jejich rozpadem manželství.* Většina rodičů dávala vinu za problémy svých dětí, které byly způsobeny rozvodem, konkrétně se tak jedná o 37 % dotazovaných. Rodiče, kteří si to za vinu nedávali, tvořilo necelých 23 %. Ověřeno u otázky číslo 8.

Co však považují za neočekávaný výsledek je, že 83 % rodičů vyhovovala stanovená péče o dítě po rozvodovém řízení. Dále musím konstatovat, že je smutné z grafického zpracování vyzorovat 34 % osamělost rodičů, kteří si po rozvodu nikoho nenašli. Zároveň však z tohoto dotazníku nemohu zjistit, jak dlouhá je doba od rozvodu, pokud krátká, je to zcela pochopitelné, jelikož většina rozvedených jedinců mohou na určitou dobu na partnerský vztah s někým novým či na manželství zanevřít.

Závěr

V úvodní části jsem vyzdvihovala výrok od Heather Smith a mé vlastní zkušenosti z dětství, které mě inspirovaly pro zvolení tohoto tématu. Kapitoly teoretické části mi byly obrovským přínosem pro rozšíření mých stávajících vědomostí, které jsem mohla nadále uplatnit v empirické části práce.

Teoretická část je věnována především informacím o rozvodu, který je psychickou zátěží pro každé dítě, ať už se nachází v jakémkoliv věkovém období, avšak z mého pohledu jsem právě předškolní věk vyzdvihovala jako krizový. Proto se tímto věkem zabývá většinová část mé práce. V teoretické části se kromě samotného rozvodu zaměřuji také právě na předškolní děti, mladší školní věk a dospívající mládež, ve které popisují hlavní rozdíly vnímání ve vztahu k rozvodu jejich rodičů. Hlavní odlišnosti jsou dány věkovým rozdílem mezi jednotlivými skupinami, které se projevují zejména ve vnímání a logickém uvažování, avšak někdo by mohl konstatovat právě dospívající mládež jako nejméně ohroženou, ale opak je pravdou, i v tomto věkovém období mohou nastat problémy, které se u jedince mohou vyskytnout jako reakce na situaci, která nastala mezi jeho rodiči. Na tomto faktu se odborníci nemohou shodnout. Někteří považují za nejkritičtější období předškolní věk, jiní mladší školní věk apod. Jelikož je tato problematika velmi individuální, a záleží na mnoha kritériích a predispozicích jedince, nenajdeme v žádné publikaci 100 % odpověď na otázku, který věk je tím nejproblematictější.

Má práce se zabývá konkrétně dětmi, kterým se rodiče rozvedli v jejich předškolním věku. Popisují reakce takto starých chlapců a dívek na zátěžovou situaci, jako je rozvod, s maximálním ohledem na individualitu každého jedince. V úvodu jsem si položila otázku, co má tedy hlavní podíl na vlivu rozvodu rodičů ve vztahu k dětem? Zda záleží spíše na vztahu mezi členy rodiny po dobu rozvodu či na samotné skutečnosti, která rozvod představuje? Pomocí dotazníkové šetření, které jsem graficky zpracovala v praktické části, mi umožnilo tyto výše zmíněné otázky zodpovědět.

Hlavní podíl vlivu rozvodu rodičů na dítě do značné míry ovlivňuje vztah mezi rodičem a dítětem před a během rozvodového období, čímž zároveň zodpovídám i následnou druhou otázku. Více záleží na vztahu mezi členy rodiny než na samotné skutečnosti, který rozvod představuje. Z pohledu paní doktorky Ilony Špaňhelové má

v České republice proces rozvodového řízení charakter dlouhého trvání, pro dítě i rodiče může být pak samotný den soudu velmi vypjatý.

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, zda má odloučení rodičů vliv na psychický vývoj dítěte v předškolním věku. Vliv tato krizová situace na psychický vývoj rozhodně má, hovoří o tom má teoretická i praktická část, avšak tím nejvíce ovlivnitelným faktorem zůstává samotná individualita jedince a jak rodina fungovala před samotným rozvodem, ale také během celého rozvodového řízení a taktéž i po něm. 52 % dotázaných potvrdilo jejich dobrý vztah s rodiči, který měli během rozvodového období a neznamenaly nějaké větší psychické problémy, které by jim tato situaci způsobila, odkazují na tuto skutečnost v praktické části u otázky číslo 19. To vysvětluje 44 % respondentů (viz. otázka číslo 22, praktická část), kteří se ztotožnili s problémy, které měli či stále mají vlivem rozvodu jejich rodičů a jejich dobrým vztahem pouze s matkou či otcem během krizové situace. Nechci však stroze tvrdit, že záleží pouze na vztahu mezi rodiči a dítětem, jen chci poukázat na velmi ovlivňující faktor, kterým tato skutečnost je. Dále je rozhodně na místě zmínit i vlastnosti a temperament jedince, sociální prostředí, ve kterém se nachází a jeho dosavadní zkušenosti, které měl možnost za svůj život získat.

V úvodu práce se zaměřuji na doporučení pro práci s dětmi rozvedených rodičů v předškolních zařízeních. Ze získaných poznatků mohu konstatovat, že jeden z velmi důležitých faktorů je především individuální přístup ve vztahu k dítěti. Pokud si jedinec prochází stresovou zátěží, je potřeba mu ponechat čas, aby se s tím dokázal vyrovnat. Dále mu být oporou a vytvořit mu co nejoptimálnější sociální prostředí, ve kterém se bude moct s čímkoliv a komukoliv svěřit.

Dále jsem se ve výzkumné šetření zabývala také rozvedenými rodiči. Cílem bylo zjistit, jak rozvod vnímají rodiče ve vztahu k dětem. Lze s dvojnásobnou převahou konstatovat o strachu, který většina rodičů prožívá (viz. otázka číslo 7, praktická část).

Potvrzené či vyvrácené výzkumné předpoklady jsou sděleny ihned po vyhodnocení prvního i druhého dotazníkové šetření, kde se jich většina potvrdila.

Seznam použité literatury

BACUS-LINDROTH, Anne. *Vaše dítě ve věku od 3 do 6 let*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 978-80-7367-563-9.

BARTONÍČKOVÁ, Klára. *Občanský a společenskovední základ - přehled středoškolského učiva*. Brno: Computer Press, 2009. Maturity. ISBN isbn-978-80-251-2631-8.

CENKOVÁ, Tamara. *Psychologem svým dětem*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3587-0.

FRANCOVÁ, Marie a Jana DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-586-1.

MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Krizové situace v rodině očima dítěte*. Praha: Grada, 2002. Pro rodiče. ISBN 80-247-0332-7.

MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-897-0.

MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Přestali jste být manželi, ale zůstáváte rodiči*. Jinočany: H & H, 1992. ISBN 80-85467-53-4.

MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Ilustroval Vladimír JIRÁNEK. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-86429-58-X.

NOVÁK, Tomáš a Bohumila PRŮCHOVÁ. *Jak přežít rozvodové peklo: malý sumář velkých rozvodových hrůz a jak je učinit snesitelnějšími*. Brno: Jota, 2004. ISBN 80-7217-294-8.

NOVÁK, Tomáš. *Péče o dítě po rozvodu a její úskalí*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4110-9.

NOVOTNÝ, Petr, Jitka IVIČIČOVÁ, Ivana SYRŮČKOVÁ a Pavlína VONDRÁČKOVÁ. *Nový občanský zákoník*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-271-0431-4.

POUPĚTOVÁ, Šárka. *Netrapte se po rozvodu: [právní rozvod a psychorozvod, děti rozvedených rodičů, nový vztah, nová rodina]*. Praha: Grada, 2009. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-2046-3.

SMITH, Heather. *Děti a rozvod*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-906-2

ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3181-0.

ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Komunikace mezi rodičem a dítětem: styly a techniky komunikace, komunikace rodiče ve vztahu k dítěti, vývojová období dítěte, komunikace v náročných situacích*. Praha: Grada, 2009. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-2698-4.

Seznam online zdrojů

9 Reasons Why You Should Get Married, For Yourself and For America. *U.S. News & World Report* [online]. 2019 [cit. 2021-04-05]. Dostupné z: <https://www.usnews.com/news/slideshows/9-reasons-why-you-should-get-married-for-yourself-and-for-america?slide=3>

Formy péče o děti po rozchodu rodičů 2020: Čas s dětmi. *Vaše výživné* [online]. 2020 [cit. 2021-04-05]. Dostupné z: <https://www.vasevyzivne.cz/formy-pece-o-deti-po-rozchodu-rodicu/#>

International Journal of Law, Policy and the Family: CHILDREN AND DIVORCE: EDUCATIONAL PERFORMANCE AND BEHAVIOUR BEFORE AND AFTER PARENTAL SEPARATION. *Oxford Academic* [online]. [cit. 2021-03-16]. Dostupné z: <https://academic.oup.com/lawfam/article-abstract/5/3/258/911338>

Introducing your children to a new. *Better relationships* [online]. [cit. 2021-1-7]. Dostupné z: <https://www.betterrelationships.org.au/family-parenting/blended-families/introducing-your-new-partner/>

Latest Infidelity Statistics of USA. *Divorce statistics* [online]. 2012 [cit. 2021-03-30]. Dostupné z: <https://www.divorcestatistics.info/latest-infidelity-statistics-of-usa.html>

Most Common Reasons for Divorce: Common Reason for Divorce #1: Money. *Survive divorce* [online]. 2021 [cit. 2021-03-30]. Dostupné z: <https://www.survivedivorce.com/common-reasons-for-divorce>

Muj-Pravnik.cz: Strídavá péče. *Muj-Pravnik.cz* [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://muj-pravnik.cz/stridava-pece/>

Obrat v rozvodech Přílohy: Rozvody v 1. pololetí 2013 v číslech. *Český statistický úřad* [online]. 2014 [cit. 2021-03-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/0b00225862>

Obrat v rozvodech: Historické maximum. *Český statistický úřad* [online]. 2014 [cit. 2021-03-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/0b00225862>

Parental Divorce and the Well-Being of Children: A Meta-Analysis. *ResearchGate* [online]. [cit. 2021-03-16]. Dostupné z:

<https://www.researchgate.net/publication/21322478> Parental Divorce and the Well-Being of Children A Meta-Analysis

Pohyb obyvatelstva - rok 2019: Přírůstek obyvatelstva byl nejvyšší za posledních 11 let. *Český statistický úřad* [online]. 2020 [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/pohyb-obyvatelstva-rok-2019>

Společná péče o nezletilé dítě. *Právní prostor* [online]. 2017 [cit. 2021-04-05]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/spolecna-pecce-o-nezletile-dite>

The divorced and who divorces? *Library Services* [online]. [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <http://eprints.lse.ac.uk/6529/>

Úhrnná rozvodovost v letech 1950-2019. *Český statistický úřad* [online]. 2020 [cit. 2021-03-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/uhhrna-rozvodovost-v-letech-1950-2019>

Výlučná péče jednoho z rodičů: Svěření do výlučné péče. *Vaše výživné* [online]. 2020 [cit. 2021-03-03]. Dostupné z: <https://muj-pravnik.cz/vylucna-pecce-jednoho-rodicu/>

What Are Common Reasons for Divorce?: Top Reason for Divorce #3: INFIDELITY. *Survive divorce* [online]. 2021 [cit. 2021-03-30]. Dostupné z: <https://www.survivedivorce.com/common-reasons-for-divorce>

Příloha 1: Rozhovor s paní doktorkou Ilonou Špaňhelovou

Pouze pro obohacení mé bakalářské práce připojuji rozhovor s paní doktorkou Ilonou Špaňhelovou. Zajímalo mě, jak pohlíží na témata, která v této bakalářské práci zpracovávám. Doktorky odpovědi považuji za velmi cenné a při vyhodnocování mé práce mi velmi pomohly.

- 1) Co považujete za nejčastější důvody ke vstupu do manželství z pohledu ženy a z pohledu muže?

Lásku, bytí spolu opravdu, společnou budoucnost ... U obou dvou pohlaví.

- 2) V čem vidíte největší problém v současných manželstvích? Například malá komunikace, uspěchaná doba, potřeba kariérního růstu na úkor povinností v manželství a jiné...

Ano, může to být to, co jste napsala. Také nezájem jeden o druhého, připoutání k výpočetní technice, nezájem, lhostejnost ...

- 3) Myslíte, že by rodiče měli spolu setrvávat v manželství i v případě, že jsou oba nešťastní, jen kvůli dětem?

To je velmi individuální v rámci jejich soužití a věku dítěte. Obecně bych řekla ne, pokud to tak oni dva cítí. Pak totiž předají dítěti špatný vzor partnerského soužití pro další věk dítěte. Možná nebude umět – nebude vědět jak – se k partnerovi chovat, možná se to naučí dobře někde jinde.

- 4) K čemu přisuzujete vyšší rozvodovost za posledních 50 let, kdy se rozvádí až polovina manželství?

Možná nedostatek odpovědnosti a vůle a pokory problémy řešit. Postavit se odpovědně před ně.

- 5) Co považujete za nejčastější důvod rozpadu manželství?

Z mých zkušeností nezájem jeden o druhého, nekomunikace, neřešení problémů – jak jsem již avizovala.

- 6) Myslíte, že rozvod rodičů má vliv na psychiku dítěte?

Určitě, něco se děje kolem dítěte, vedle něho, co není v normě. Něco je jinak, co na dítě působí.

- 7) Jak pohlížíte na střídavou péči? Považujete ji za lepší volbu, než aby dítě žilo pouze s matkou a otce občas navštěvovalo? (Myšleno i v opačném případě, vyrůstat pouze s otcem)

To je velmi individuální, nechci odpovídat tak nebo tak. Pokud mají opravdový zájem oba rodiče o dítě, pokud spolu umí komunikovat, umí se domlouvat, mají zázemí pro dítě, dítě by to dobře zvládalo, ať se o dítě starají oba rodiče. Chci také zdůraznit, že základem střídavé péče byl model, kdy dítě zůstává bydlet na jednom místě a střídají se u něho rodiče.

- 8) Myslíte, že rozvod rodičů může mít na dítě dopad v jeho dospělosti? Co se týče navazování vztahů a později i sňatku

To je opět velmi individuální. Podle povahy dítěte, jeho dalších zkušeností v životě, dalšího bytí s jiným člověkem – teta, strýc, kteří žijí v harmonickém manželství, jeho chuti učit se věci ve vztahu s partnerem, partnerkou .... Čili obecně – ano, může to být pro člověka náročnější v tom, že nemá model, neví, jak na to ...

- 9) Považujete samotný rozvod za větší hrozbu pro dítě než samotný průběh, který se odehrával před rozvodem a který bude následovat po rozvodu?

Znovu – je to velmi individuální. Jaký je průběh rozvodu, jak to komunikuje rodič, jaký vztah mají rodiče mezi sebou, jak je zapleteno dítě do jejich neshod, jaké je dítě povahy. V ČR mám zkušenost, že rozvod trvá velmi dlouho, čili napětí může být větší po celou dobu u dítěte. Samotný den soudu je pak určitě vypjatý pro rodiče i dítě.

- 10) Domníváte se, že dítě z úplné rodiny může v dospělosti dosahovat lepších výsledků než dítě z rozvrácené rodiny?

To takto nejde říct. Opět záleží na osobnostní charakteristice dítěte, na životních zkušenostech a lidech, kteří jej v životě ovlivnili.

Příloha 2: Čistý formulář dotazníku

Dotazník určen jedincům, kterým se rodiče rozešli, když byli v předškolním věku

1) Vaše pohlaví:

- a) Žena
- b) Muž

2) Váš věk:

- a) 18 – 25
- b) 26 – 35
- c) 36 a výš

3) Váš rodinný stav

- a) Svobodný/svobodná
- b) Ženatý/vdaná
- c) Rozvedený/rozvedená
- d) Vdovec/vdova

4) Měl/a jste už nějaké tušení o rozvodu předtím, než Vám to rodiče oznámili?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nejsem si jist/á

5) Co pro Vás znamenal rozvod rodičů?

- a) Zradu – už nikdy nic nebude jako dřív
- b) Konec strachu – bál/a jsem se otec/matky když byl/a v afektu, že se stane něco mně nebo druhému rodiči
- c) Klid – už nebudou žádné hádky doma
- d) Zmatenost – nevěděl/a jsem, co bude dál
- e) Nic – neprožíval/a jsem to
- f) Nepamatuji si
- g) Prožíval/a jsem něco jiného -

6) Co jste zažíval/a během rozvodu rodičů?

- a) Stres
- b) Rozpačitost, zmatenost
- c) Lhostejnost

- d) Nepamatuji si
- e) Nic jsem neprožíval/a
- f) Zažíval/a jsem jiné pocity – doplňte

7) Jaká byla situace po rozvodu?

- a) Smutná – rodiče (či jen pouze matka/otec) na tom byli po rozvodu velmi špatně a neměli na mě tolik času, cítil/a jsem se sám/sama
- b) Náročná - bylo to pro mě něco úplně nového, na co jsem nebyl/a zvyklý/á
- c) Pokojná – doma byl klid, žádné hádky
- d) Nepamatuji si
- e) Jiná – doplňte

8) Svěřil/a jste se nějaké osobě se svými pocity?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nepamatuji si

9) Pokud jste se nějaké osobě svěřil/a, tak jaké?

- a) Kamarád/ka
- b) Někdo z rodiny
- c) Někdo jiný - kdo?
- d) U předchozí otázky jsem dal/a "ne"

10) Pomohla Vám daná osoba? Pokud ano, tak jak?

- a) Ano - doplňte jak
- b) Ne
- c) U předchozí otázky jsem dal/a "ne"

11) Způsobil Vám rozvod rodičů nějaké jiné problémy? Například somatické problémy, koktání, pomočování, zvýšenou agresi či zamlklost? Pokud ano, popište přesně jaké problémy

- a) Ano-popište jaké
- b) Ne
- c) Nejsem si jistý/á

12) Snažil si Vás jeden z rodičů „koupit“ kvůli tomu, abyste šel/šla s ním bydlet?

- a) Ano a využíval/a jsem toho
- b) Ano, ale rodič neuspěl

- c) Ne
- d) Nepamatuji si

13) Snažil se Vás jeden rodič zmanipulovat proti druhému?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nejsem si jistý/á

14) Pokud jste v předchozí otázce odpověděl/a „ano“, tak jaký rodič?

- a) Matka
- b) Otec
- c) Oba rodiče
- d) V přechozí otázce jsem odpověděl/a "ne"

15) Dával/a jste si vinu za rozvod rodičů?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nejsem si jistý/á

16) Pokud jste si dával/a vinu za rozvod rodičů, tak jakým způsobem?

- a) Myslel/a jsem, že se hádají kvůli mně a kvůli mému zlobení (zvýšená lhavost, menší krádeže, školní neúspěch)
- b) Jiným způsobem – doplňte
- c) V přechozí otázce jsem odpověděl/a "ne"

17) Pokud jsi byl/a ve střídavé péči, vyhovovala ti tato forma péče?

- a) Ano, rodiče se mi vždy v ten týden, co mě měli, věnovali mnohem více
- b) Ano, protože jsem si od jednoho z rodičů vždy na tu danou dobu odpočinul
- c) Ano, měl jsem jiné kamarády u otce a jiné u matky a vždy jsem se na ně těšil
- d) Ne, chybělo mi mít oba rodiče spolu
- e) Ne, nebavilo mě si několikrát do měsíce balit zvlášť k otci a zvlášť k matce
- f) Ne, chyběli mi kamarádi, na novém místě, kam jsem dojížděl k druhému rodiči, jsem se s jinými dětmi neskamarádil
- g) Bylo mi to jedno
- h) Nepamatuji si
- i) Nebyl jsem ve střídavé péči
- j) Jiná odpověď-doplňte

18) Pokud jste byl/a svěřen do péče jednoho z rodičů, vyhovovala Vám tato forma péče?

- a) Ano
- b) Ne, vadilo mi vídat druhého rodiče jen zřídka
- c) Bylo mi to jedno
- d) Nepamatuji si
- e) Nebyl/a jsem svěřen do péče jen jednomu z rodičů
- f) Jiná odpověď-doplňte

19) Měl/a jste s rodiči dobrý vztah během rozvodu?

- a) Ano, měl/a jsem s oběma rodiči
- b) Pouze s matkou
- c) Pouze s otcem
- d) Pokud pouze s jedním z rodičů, nebo s žádným rodiče, tak z jakého důvodu?
- e) Nepamatuji si

20) Prial/a jste si pak ještě dlouho po rozvodu, aby se k sobě vrátili?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nepamatuji si

21) Zvykl/a jste si na nového partnera matky/otce?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Matka i otec si našli někoho až v mém pozdějším věku, takže jsem s ním v přímém kontaktu často nebyl, ale vycházíme spolu dobře
- d) Matka i otec si našli někoho až v mém pozdějším věku, takže jsem s ním v přímém kontaktu často nebyl, ale i tak spolu nevycházíme dobře
- e) Matka/otec si zatím nikoho nenašel/nenašla

22) Pociťujete nějak, že by Vás rozvod rodičů poznamenal teď, když jste dospělý/á? (Ať už se jedná o nějaké psychické problémy či názory na manželství) Pokud ano, tak jak

- a) Ano—doplňte jak
- b) Ne
- c) Nejsem si jist/á

23) Změnil se Váš pohled na manželství? Pokud ano, popište jak

- a) Ano-doplňte jak
- b) Ne
- c) Nejsem si jist/á

24) Myslíš, že by manželé měli setrvávat v manželství, když už se nemilují či se úplně odcizili, „pouze“ kvůli dětem?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

Příloha 3: Čistý formulář dotazníku

Dotazník určen rozvedeným rodičům

1) V kolika letech jste se vdávala?

- a) 18-27
- b) 28-37
- c) 38-47
- d) 48 a výš
- e) Zatím jsem se nevdala
- f) Jsem muž

2) V kolika letech jste se ženíl?

- a) 18-27
- b) 28-37
- c) 38-47
- d) 48 a výš
- e) Zatím jsem se neoženil
- f) Jsem žena

3) Z jakého důvodu jste se vdávala?

- a) Láska
- b) Nečekané otěhotnění
- c) Ekonomické výhody
- d) Sociální postavení
- e) Nátlak partnera
- f) Uplatnění a získání citu
- g) Touha mít děti
- h) Společné zájmy a cíle
- i) Jiné-doplňte
- j) Zatím jsem se nevdala
- k) Jsem muž

4) Z jakého důvodu jste se ženíl?

- a) Láska
- b) Otěhotnění partnerky

- c) Ekonomické výhody
- d) Sociální postavení
- e) Uplatnění a získání citu
- f) Nátlak partnerky
- g) Touha mít děti
- h) Přenesení povinností na partnerku
- i) Společné zájmy a cíle
- j) Jiné-doplňte
- k) Zatím jsem se neoženil
- l) Jsem žena

5) Jak dlouho manželství/společné soužití trvalo?

- a) 1-5 let
- b) 6–10 let
- c) 11 až 15 let
- d) 16 a výše

6) Jaký byl důvod rozpadu manželství či společného soužití?

- a) Nevěra
- b) Rozdílnost povah
- c) Odcizení
- d) Patologické změny u jednoho z manželů
- e) Jiné-doplňte

7) Co jste zažíval/a během rozvodu ve vztahu k dětem?

- a) Strach – jaký vliv to bude mít na naše dítě
- b) Obavy – zda budu mít dítě v péči já, zda mě dítě bude mít stále rádo, zda to všechno sám/sama zvládnou
- c) Klid – věděl/a jsem, že to dítě zvládne, jelikož bude mít ve mně i v druhém rodiči velkou podporu a se vším mu pomůžeme
- d) Rozporuplnost-nedokázal/a jsem se smířit s rozvodem, natož brát v úvahu, jak to přijme dítě
- e) Nepamatuji si
- f) Jiné-doplňte

8) Pokud dítě mělo problémy kvůli vašemu rozvodu, vyčítali jste si to?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Bral/a jsem to jak to je, většina dětí se kvůli rozvodu svých rodičů trápí a můžou z toho mít problémy
- d) Nepamatuji si
- e) Jiné odpověď – doplňte

9) Snažil/a jste se dětem rozvod/rozpad společného soužití vynahradit?

- a) Ano, cítil/a jsem, že jsme jako rodiče selhali a musím to dětem nějak vynahradit
- b) Ne

10) Pokud jste v předešlé otázce odpověděl/a ano, tak jakým způsobem vynahradit?

- a) Trávení více času s dítětem (společné víkendy, dovolené, výlety)
- b) Kupování dárků
- c) Jiné-doplňte
- d) Odpověděl/a jsem v předešlé otázce „ne“

11) Popuzoval/a jste dítě proti druhému manželi/partnerovi?

- a) Ano
- b) Ne

12) Myslíte, že rozvod/rozpad společného soužití poznamenalo vaše dítě?

- a) Ano
- b) Ne

13) Pokud ano, tak jak

- a) Bylo více zamlklé, nechtělo se s námi bavit
- b) Začínalo být agresivní
- c) Snažilo na sebe ve větší míře upoutat pozornost – nekázeň ve škole, drobné krádeže, lež
- d) Zhoršení školního prospěchu
- e) Jiné-doplňte
- f) V předchozí otázce jsem odpověděl/a „ne“

14) Pokud dítě vaše situace poznamenala, snažil/a jste se mu s tím pomoci?

- a) Měl/a jsem mnoho svých starostí a doufal jsem, že se z toho dítě samo dostane
- b) Upřímně jsem si myslel/a, že je dítě v pořádku a nic se neděje, až postupem času jsem viděl/a, jak se změnilo (prospěch ve škole, lži, zamlklost, zvýšená agrese)
- c) Ano, snažil/a jsem se, jak jsem jen mohl/a
- d) Museli jsme vyhledat odbornou pomoc
- e) Dítě bylo v pořádku a nepotřebovalo pomoc

15) Svěřilo se vám někdy dítě s prosbou, že by chtělo, abyste se vrátili s manželem/manželkou k sobě?

- a) Ano
- b) Ne

16) Pokud ano, přemýšlel/a jste nad návratem k manželovi/manželce už kvůli dítěti?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nejsem si jist/á

17) Litujete rozvodu/ rozpadu společného soužití teď zpětně?

- a) Ano
- b) Ne

18) Stanovená péče pro dítě vám vyhovovala?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

19) Pokud vám stanovená péče nevyhovovala, tak z jakého důvodu?

- a) Dítě jsem vídal/a málo
- b) Dítě jsem měl/a ve své péči a nezvládal/a jsem to sám/sama
- c) Jiné-doplňte
- d) V předešlé otázce jsem odpověděl/a „ano“

20) Vypořádalo se dobře vaše dítě s vaším novým partnerem?

- a) Ano

- b) Spíše ano, dítě ho samo nevyhledává, ale pokud se jedná o společně strávený čas, tak panuje dobrá atmosféra
- c) Ne a ani po uplynutí nějaké doby (měsíce, roky) s partnerem/partnerkou stále nevychází
- d) Ne, ale momentálně je to na dobré cestě
- e) Nenašel/a jsem si partnera/ku

Seznam grafů

Graf 1 - Pohlaví respondentů	57
Graf 1 - Pohlaví respondentů	57
Graf 2 - Věk respondentů.....	57
Graf 2 - Věk respondentů.....	57
Graf 3 - Rodinný stav respondentů	58
Graf 3 - Rodinný stav respondentů	58
Graf 4 - Povědomí o schylování se k rozvodu	58
Graf 4 - Povědomí o schylování se k rozvodu	58
Graf 5 - Prožitek respondentů ve vztahu k rozvodu rodičů	59
Graf 5 - Prožitek respondentů ve vztahu k rozvodu rodičů	59
Graf 6 - Reakce respondentů na průběh rozvodu rodičů	60
Graf 6 - Reakce respondentů na průběh rozvodu rodičů	60
Graf 7 - Situace po rozvodu rodičů.....	61
Graf 8 – Sdílnost pocitů	62
Graf 9 – Sdílnost pocitů s konkrétní osobou.....	62
Graf 10 - Pomoc od osoby, který se respondent svěřil	63
Graf 11 - Způsobené problémy vlivem rozvodu rodičů	64
Graf 12 - Manipulace rodičů ve vztahu k dětem	65
Graf 13 - Manipulování rodičů mezi sebou	65
Graf 14 - Manipulace konkrétního rodiče.....	66
Graf 15 - Respondentovo pocity viny za rozvod rodičů.....	67
Graf 16 - Konkrétní způsob viny	67
Graf 17 - Respondentovo spokojenost s formou střídavé péče	68
Graf 18 - Respondentovo spokojenost s formou výluční péče	69
Graf 19 – Vztah respondenta s rodiči během rozvodu.....	70
Graf 20 - Přání respondenta nad návratem rodičů k sobě.....	71
Graf 21 - Vztah respondenta k novému partnerovi jednoho z rodičů.....	71
Graf 22 - Vliv rozvodu rodičů na jedince	72
Graf 23 - Změna pohledu na manželství.....	73
Graf 24 - Názor respondenta na manželství v případě, že se rodiče už nemilují.....	74

Graf 25 - Věk ženy při vstupu do manželství	78
Graf 26 - Věk muže při vstupu do manželství	79
Graf 27 - Důvod ženy pro vstup do manželství	79
Graf 28 - Důvod muže pro vstup do manželství	80
Graf 29 - Délka manželství/společného soužití	80
Graf 30 - Důvod rozpadu manželství/společného soužití	81
Graf 31 - Průběh prožívání rozvodu respondenta ve vztahu k dětem	82
Graf 32 - Vyčítavé myšlenky respondenta ve vztahu k dítěti a jeho problémům na rozvod	83
Graf 33 - Vynahrazení rozvodu/rozpadu společného soužití	84
Graf 34 - Způsob vynahrazení rozvodu/rozpadu společného soužití	84
Graf 35 - Popuzování manželů mezi sebou	85
Graf 36 - Ovlivnění dítěte vlivem rozvodu z pohledu respondenta	86
Graf 37 - Způsob ovlivnění jedince rozvodem z pohledu respondenta	86
Graf 38 - Pomoc rodiče ve vztahu k dítěti, pakliže měl problémy vlivem rozvodu	87
Graf 39 - Prosba dítěte nad vrácením se rodičů k sobě	88
Graf 40 - Uvažování respondenta nad přáním dítěte	88
Graf 41 - Lítost rozvodu/rozpadu manželství	89
Graf 42 - Spokojenost respondenta s formou péče	89
Graf 43 - Důvod nespokojenosti se stanovenou péčí	90
Graf 44 - Vztah mezi dítětem a novým partnerem respondenta	90